T.C.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SANAT TARİHİ ANA BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SAKİT MAMMADOV HAYATI VE SANATI

Khayala HAGVERDİYEVA

2501181564

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Simge ÖZER PINARBAŞI

İstanbul - 2023

ÖZ

SAKİT MAMMADOV HAYATI VE SANATI

KHAYALA HAGVERDİYEVA

Azerbaycan resim sanatı çeşitli dönemleri kapsayan bir gelişim süreci geçirmiştir. Bu gelişim, minyatür sanatıyla başlar. Araştırmalara göre, Azerbaycan minyatür sanatı Doğu'da büyük etki yaratmış, İran'ın yanı sıra Azerbaycan'da da hüküm sürmüş olan Safeviler Devleti döneminde (1501-1736) yükselişe geçmiştir. XIX. yy.'da Batı Avrupa ve Rusya'nın etkisiyle Azerbaycan resim sanatında natüralist yönelimlerin ortaya çıktığı gözlenir. Modern Azerbaycan güzel sanatlarının başlangıcı, Sovyet ideolojisinin baskısından kurtulan ülkede sanatın yeni bir ilerleme yoluna girdiği XX. yüzyılın sonlarında 90'lı yıllarda gerçekleşmiştir. Sanatçıların bu gelişme ve ilerlemede önemli rolü olmuştur. Modernlik ve milliyetçiliği birleştiren resimlerin ortaya çıkışı, modern Azerbaycan sanatının çekirdeğini oluşturur. Bu gelişmede "Molla Nasreddin" adlı satirik dergiye yaptığı karikatürlerle adından söz ettiren Azim Azimzade'nin girişimi ile kurulan Azerbaycan Ressamlık Mektebi'nin büyük rolü vardır. Bu okuldan mezun olan Sakit Mammadov, modern Azerbaycan sanatını getirdiği yeniliklerle zenginleştiren sanatçılardan biridir. Ulusal ve modern Azerbaycan sanatında onun resimlerinin özel bir yeri vardır. Otuz yılı aşkın sanat kariyeri olan ressamın, eserleri dünyanın önemli sanat galerilerinde ve özel koleksiyonlarda yer almaktadır. Bunların arasında Puşkin Müzesi, Avrupa Parlamentosu, Fransa Opera Galerisi, Dolmabahçe Sarayı galerileri ve İspanya, Portekiz, İtalya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki diğer prestijli galeriler sayılabilir. Resimlerinde ışığı, canlı ve parlak renkleri kullanan sanatçının opal taşının renklerinden etkilenerek yarattığı "Opalizm" üslubu onun Azerbaycan resim sanatına getirdiği yeniliklerin başında gelir. Sakit Mammadov'un yarattığı Opalizm okulu, sadece kendisi tarafından değil, sanatçının öğrencileri tarafından da uygulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sakit Mammadov, Azerbaycan, Resim, Azim Azimzade, Opalizm

ABSTRACT

LIFE AND ART OF SAKIT MAMMADOV

KHAYALA HAGVERDIYEVA

Azerbaijan painting art has gone through a development process covering various periods. According to researches, Azerbaijani miniature art had a great impact in the East and started to rise during the Safavids period, which was the Azerbaijan State. The influence of Western Europe and Russia in the 19th century led to the emergence of naturalist tendencies in the art of Azerbaijani painting. The beginning of modern Azerbaijani fine arts took place in the 90's of the 20th century, when art entered a new path of progress in the country that got rid of the pressure of the Soviet ideology. Artists have played an important role in this development and progress. The emergence of paintings combining modernity and nationalism forms the core of modern Azerbaijani art. Of course, we should not forget the role of the Azerbaijan Painting School, which was established with the initiative of Azim Azimzade, who made a name for himself with the cartoons he made for the satirical magazine "Molla Nasreddin". Sakit Mammadov is one of the artists who enriched modern Azerbaijani art with the innovations he brought. His paintings have a special place in national and modern Azerbaijani art. The painter, who has an art career of more than thirty years, has his works in important art galleries and private collections around the world. Among them, it has been successfully exhibited in The Pushkin Museum, The European Parliament, The French Opera Gallery, the Dolmabahçe Palace galleries, Spain, Portugal, İtaly, England, The United States and other prestigious galleries. The sun, passion and bright colors are the main tools of the artist's paintings. The "Opalism" style, which the artist created by being influenced by the colors of the opal stone, is one of the innovations he brought to the art of Azerbaijani painting. The Opalism school created by Sakit Mammadov is presented with high professionalism not only by him, but also by the artist's students.

Keywords: Sakit Mammadov, Azerbaijan, Painting, Azim Azimzade, Opalism

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Azerbaycanlı ressam Sakit Mammadov'un hayatı ve sanatı yorumlanmıştır. Araştırma sürecinin her aşamasında bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Simge ÖZER PINARBAŞI'na sabrı ve katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. Lisans eğitimim boyunca benden desteğini esirgemeyen ve Yüksek Lisans eğitimi ile ilgili bana ilham veren sevgili hocam Doç. Dr. Gunay GAFAROVA'ya, tez çalışması süresi boyunca beni motive eden sevgili eşim İsa KABOĞAN'a teşekkürü borç bilirim.

Khayala Hagverdiyeva

İstanbul 2023

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....İİ
ABSTRACT.....İİİ
ÖNSÖZ.....İV
RESİM LİSTESİ.....Vİ
FOTOĞRAF LİSTESİ.....X
GİRİŞ..... 1

BİRİNCİ BÖLÜM
AZERBAYCAN RESİM SANATI

1.1. Minyatür Sanatı.....3
1.2. XIX. Yüzyıl Azerbaycan Resim Sanatı.....11
1.3. XX. Yüzyıl Azerbaycan Resim Sanatı.....19

İKİNCİ BÖLÜM
SAKİT MAMMADOV'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ

2.1. Çocukluk Yılları.....28
2.2. Eğitim Yılları.....31
2.3. Sanat Kariyeri.....33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SAKİT MAMMADOV'UN ÜSLUBU

3.1. 1980 – 2000 yılları.....44
3.2. 2001 - 2010 yılları.....61
3.3. 2011 – günümüz.....73

SONUÇ.....89
KATALOG.....95
KAYNAKÇA.....146

RESİM LİSTESİ

Resim 1: Sultan Muhammed, "Hz. Muhammed'in Cennete Yükselişi", Nizami'nin Hamsa'sinden, 1539-1543, British Library, Londra

Resim 2: Mir Musavvir, "Bahram Chubina Aslan - Maymunu Öldürüyor", Şah Tahmasb'ın Şahname el yazması, 1525, Metropolitan Müzesi, New York

Resim 3. Ağa Mirek, "Dinlenen Prens", 1530, Freer Sanat Galerisi, New York

Resim 4. Mirze Gedim İrevani, "Genç Kadın Portresi", 1870, Kağıt üzerine sulu boya ve tempera, Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi, Bakü

Resim 5. Mirze Gedim İrevani, "Duvar resimlerinden bir görünüm", 1914-1918, Tuval üzerine yağlı boya, Serdar Sarayı, İrevan

Resim 6. Mir Möhsün Nevvab, "Emir Timur" un Portresi, 1902, Kağıt üzerine suluboya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 7. Hurşud Banu Natavan, "Gül Defteri" elyazması'ndan örnek, 1886, Kağıt üzerine suluboya ve kalem, Azerbaycan El Yazmaları Enstitüsü, Bakü

Resim 8. Bahruz Kangarlı, "Mülteci Kadın", 1920, Kağıt üzerine suluboya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 9. Bahruz Kangarlı, "Nahçıvan Hatıraları", XX. yy, Kağıt üzerine suluboya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 10. Oskar Şmerling, Kapak Sayfası, 1906, Molla Nasreddin № 29,

Resim 11. Settar Behlulzade**,** "Bahar Nağmesi", 1957, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 12. Böyükağa Mirzezade, "Sahne arkasında", 1972, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 13. Mikayıl Abdullayev, "Mutluluğun mimarları", 1951, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 14. Toğrul Nerimanbeyov, "İçerişehir hatıraları", 2009, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 15. Tahir Salahov, "Tamirciler", 1960, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Resim 16. Cavad Mircavadov, "Agiller", 1980'li yıllar, Tuval üzerine yağlı boya, 100x82 cm, Azerbaycan Devlet Resim Gelerisi, Bakü

Resim 17. Sakit Mammadov, "Babamın Portresi", 1988, Tuval üzerine yağlı boya, 50x50 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 18. Sakit Mammadov, "Aynur", 1988, Tuval üzerine yağlı boya, 55x45cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 19. Sakit Mammadov, "Küsmüş Melek", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 60x65 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 20. Sakit Mammadov, "Atölye'de", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 60x50, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 21. Johannes Vermeer, "Resim Alegorisi", 1666-1667, Tuval üzerine yağlıboya, 120 x 100 cm, Viyana Sanat Tarihi Müzesi, Viyana

Resim 22. Sakit Mammadov, "Gecenin Senfonisi", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 180x130, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 23. Diego Velazquez, Aynadaki Venüs, 1647-1651, Tuval üzerine yağlıboya, 122x177 cm, National Gallery, Londra

Resim 24. Sakit Mammadov, "Nü", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 45x30, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 25. Sakit Mammadov, "Leningrad Hatıraları" , 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 45x55 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 26. Sakit Mammadov, "Hatıra resmi", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 65x50 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 27. Sakit Mammadov, "Yaşasın İstanbul" , 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 60x100 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 28. Sakit Mammadov, "Nargiz", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 40x40 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 29. Sakit Mammadov, "Aktris", 1997,Tuval üzerine yağlı boya, 60x35 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 30. Sakit Mammadov, "Aktrisler", 1998, Tuval üzerine yağlı boya, 40x40 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 31. Sakit Mammadov, "Adem ve Havva", 1998, Tuval üzerine yağlı boya, 90x90 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 32. Sakit Mammadov, "Bahçıvan", 1998, Tuval üzerine yağlı boya, 70x40 cm, Opera Galerisi, Singapur
Resim 33. Sakit Mammadov, "Aida", 2000, Tuval üzerine yağlı boya, 160x110, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 34. Sakit Mammadov, "Dede Korkut", 2000, Tuval üzerine yağlı boya, 120x170 cm, Özel koleksiyon, Türkiye
Resim 35. Sakit Mammadov, "Kızılbaşlar", 2003, Tuval üzerine yağlı boya, 40x80, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 36. Sakit Mammadov, "Kokulu Bir Gece", 2003, Tuval üzerine yağlı boya, 60x75, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 37. Sakit Mammadov, "Altıağaç", 2003, Tuval üzerine yağlı boya, 60x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 38. Sakit Mammadov, "Astara", 2004, Tuval üzerine yağlı boya, 80x100 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 39. Sakit Mammadov, "Papa'nın Portresi", 2004, Tuval üzerine yağlı boya, 120x170 cm, Vatikan Müzesi
Resim 40. Sakit Mammadov, "Natürmort", 2005, Tuval üzerine yağlı boya, 60 x 80 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 41. Sakit Mammadov, "Doğu Natürmort", 2006, Tuval üzerine yağlı boya, 100x120cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 42. Sakit Mammadov, "Honça taşıyanlar", 2006, Tuval üzerine yağlı boya, 50x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Resim 43. Sakit Mammadov, "Hüzünlü müzik", 2009, Tuval üzerine yağlı boya, 110x90 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi

Resim 44. Johannes Vermeer, "Gitar Çalan", 1672, Tuval üzerine yağlıboya, 53x46.3 cm., Kenwood House, Londra

Resim 45. Sakit Mammadov, "İlkbahar", 2009, Tuval üzerine yağlı boya, 70x140 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi

Resim 46. Sakit Mammadov, "Aynur", 2010, Tuval üzerine yağlı boya, 50x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi

Resim 47. Sakit Mammadov, "Yeni Roman", 2010, Tuval üzerine yağlı boya, 180x120cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 48. Sakit Mammadov, "Uyuyan Melek", 2010, Tuval üzerine yağlı boya, 70x140 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 49. Sakit Mammadov, "Çiçek Açan Azerbaycan" , 2011, Tuval üzerine yağlı boya, 160x110 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 50. Sakit Mammadov, "Turan", 2011, Tuval üzerine yağlı boya, 70x50 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 51. Sakit Mammadov, "Lale", 2012, Tuval üzerine yağlı boya, 50x30 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 52. Sakit Mammadov, "Yarından Bahsetmek" , 2012, Tuval üzerine yağlı boya, 70x80 cm., Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 53. Sakit Mammadov, "Çiçek Bahçesi", 2013, Tuval üzerine yağlı boya, 80x200 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 54. Sakit Mammadov, "Anılar", 2014, Tuval üzerine yağlı boya, 140x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 55. Sakit Mammadov, "Çiçekler", 2015, Tuval üzerine yağlı boya, 75x100 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 56. Sakit Mammadov, "Monica Bellucci", 2015, Kağıt üzerine pastel,. 70x70 cm., Yer?

Resim 57. Sakit Mammadov, "Portre" , 2015, Tuval üzerine yağlı boya, 60x50 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 58. Sakit Mammadov, "Cıdır Düzü", 2016 , Tuval üzerine yağlı boya, 100x150, Windsor Sarayı, İngiltere

Resim 59. Sakit Mammadov, "Bahar kızı" 2.4 m x 1, 4 m, Tuval üzerine yağlı boya, 2017, Windsor Sarayı, İngiltere

Resim 60. Sakit Mammadov, "Dört Mevsim" , 2017, Kağıt üzerine pastel, 177x55cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 61. Sakit Mammadov, "Yorumlanmamış Rüyalarım", 2017, Kağıt üzerine pastel, 177x55 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resim 62. Sakit Mammadov, "Haydar Aliyev", 2018, Tuval üzerine yağlı boya, 280x160 cm., Yeni Azerbaycan Partisi

Resim 63. Sakit Mammadov, "Natürmort", 2019, Tuval üzerine yağlı boya, 100 x 130 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1. Sakit Mammadov'un annesi, Fotoğraf, Bir Sevgi Tarihçesi TV – Sakit Mammadov programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 2. Sakit Mammadov, Fotoğraf, Azim Azimzade Sanat Okulunda okuduğu yıllar. Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Mammadov TV programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 3. Sakit Mammadov, Askerlik yılları, Fotoğraf, Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Mammadov TV programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 4. Sakit Mammadov, Askerlik yılları, Fotoğraf, Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Mammadov TV programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 5. Sakit Mammadov'un çocuklarının çocukluk resmi, (sağdan sola) Cesar Mammadov, Nizar Mammadov, Aynur Mammadova, Fotoğraf

Fotoğraf 6. Sakit Mammadov eşi ve kızı ile, Fotoğraf

Fotoğraf 7 . Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Giriş bölümü, Fotoğraf

Fotoğraf 8. Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Kırmızı Salon, Fotoğraf

Fotoğraf 9. Sakit Mammadov Salyanka Sergisinde, 2002, Fotoğraf

Fotoğraf 10. Sakit Mammadov Uluslararası Vera Mükafatı ile, Fotoğraf, 2014

Fotoğraf 11. Sakit Mammadov Bin Yıllık İnsan ödülü ile, Fotoğraf, 2015

GİRİŞ

Batı tarzında resim sanatının Azerbaycan'a oldukça geç gelmesine rağmen günümüzde tüm dünyada tanınan Azerbaycanlı sanatçılar yetişmiştir. Bu sanatçılardan biri ve belki de en önemlisi olan Sakit Mammadov sadece Azerbaycan'da değil, dünya sanat arenasında da ilgiyle karşılanan sanatçılardan biridir. Türkiye'de de sergiler açan bu sanatçının eserlerinde çok derin felsefi anlamlar ve yüksek bir sanatsal incelik gözlenmektedir. Tüm bu özelliklerinden yola çıkarak sanatçının eserlerinin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesi sanat tarihi açısından çok önemlidir.

Araştırmamızın temel amacı, Sakit Mammadov'un yaşam öyküsünün eşliğinde sanatsal kariyerini incelemek, eserlerini değerlendirmek ve aynı zamanda Azerbaycan'nın önemli sanatçılarından biri olan Sakit Mammadov'u yeni nesil ile tanıştırmaktır.

Sanatçının Azerbaycan resim sanatı içindeki yerini ve önemini belirlemek için önce Azerbaycan resim sanatının gelişimi minyatür sanatından başlayarak ele alınmıştır. Birinci bölümde Azerbaycan minyatür sanatı ve sanatçıları hakkında bilgiler verilmiş, XIX. ve XX. yüzyıllardaki Azerbaycan resim sanatı ise iki ayrı alt başlık altında incelenerek, bu dönemlerdeki gelişmeler ve sanatçılar kısaca tanıtılmıştır.

İkinci bölümde Sakit Mammadov'un çocukluğundan günümüze kadar olan yaşam öyküsü anlatılmış, böylece bir sanatçının yetişmesindeki önemli aşamalar, çocukluktan itibaren eğitimin rolü gibi konular irdelenmiştir.

Üçüncü bölümde sanatçının eserlerinin kapsamlı bir analizi yapılmıştır. Böylece sanatçının Azerbaycan resmindeki yeri ve rolünün belirlenmesine çalışılmıştır. Sanatçının eserleri 1980-2000 yılları arası, 2001-2010 yılları arası ve 2011'den günümüze kadar olan üç döneme ayrılarak ele alınmış ve üslubunun gelişimi saptanmaya çalışılmıştır. Sakit Mammadov'un eserlerinin kronolojik takibi yapılarak eserlerinin dönemlere göre sistematik bir biçimde incelenmesi sağlanmış, sanatçının geliştirdiği Opalizm üslubu da etraflıca ele alınmış, ayrıca eserlerinin bir kataloğu da yapılmıştır .

Bugüne kadar Sakit Mammadov'un çalışmaları hakkında pek çok makale yazılmıştır. Ünlü ressam, hem yerel sanat eleştirmenleri ve hem de yabancı sanat eleştirmenleri tarafından araştırılmaktadır. Sanatçının genel olarak çalışmalarını aydınlatmak için yazılan makalelere ek olarak, bir dizi TV belgeseli de yapılmıştır. Ancak bu kadar renkli bir dünyaya sahip olan ve çeşitli sanat eserleriyle dikkatleri üstüne çekmeyi başaran Sakit Mammadov'un çalışmaları hakkında yazılmış bazı makaleler varsa da henüz bir monografisinin yazılmadığını belirtmek gerekir.

Bu eksikliği gidermek amacıyla yaptığımız araştırma, şimdiye kadar onun hakkında yapılan en kapsamlı araştırma olup ressamın erken dönem çalışmalarından başlayarak, özgün üslubunun oluşumuna kadar geçen süreci, ayrıntılı bir biçimde ele almaktadır. Sanatçının usta olduğu portre türündeki ve kendisinin kurduğu "Opalizm" üslubundaki çalışmalarının analizi yapılarak Mammadov'un dünya sanat tarihi içindeki yeri belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada Azerbaycan dilinde ve Rusça yazılmış makaleler, çeşitli televizyon programları, gazetelerde yayınlanan röportajlar ve sanatçının kendisiyle yapılan telefon görüşmeleri kaynak

olarak kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

AZERBAYCAN RESİM SANATI

1.1 Minyatür Sanatı

Azerbaycan resim sanatının kökü minyatür sanatına dayanır. Minyatür, küçüklüğü ve sanatsal yöntemlerin özel inceliği ile ayırt edilen bir tasviri sanat eseridir. Bu sanat esas olarak bir kitap illüstrasyonu olarak oluşturulmuş, bilimsel, tarihi ve sanatsal çalışmalarda kullanılmıştır. Konu itibariyle Azerbaycan minyatür sanatının besin kaynağı Yakın Doğu ve Doğu edebiyatı olmuştur. Serbest konulu minyatürlerin varlığına rağmen genel olarak Divan Edebiyatı'na bağlılık değişmemiştir.[1]

Divan Edebiyatının önde gelen isimlerinden Nizami'nin (1141-1209) lirizmi; romantik, felsefi ve didaktik eserleri, minyatür ressamlarının yaratıcılığını kuvvetli bir şekilde etkilemiştir. Klasik Doğu edebiyatı, minyatür sanatına sadece konu ve içerik bakımından değil, aynı zamanda estetik değerlerinin oluşumu bakımından da büyük katkı sağlamıştır. Doğu edebiyatının teşbih ve istiarelerle dolu zengin anlatım dili, dönemin minyatür sanatçılarına üslup ve form yönünden yeni kompozisyon anlayışları yaratma imkanı sunmuştur.[2]

Azerbaycanlı sanat tarihçisi Kerim Kerimov, çağdaş sanat tarihi biliminin verilerine dayanarak Azerbaycan minyatür sanatının Doğu'da yönlendirici rolü ve önemi olduğunu vurgular. Yakın ve Orta Doğu'da minyatür sanatının en eski örneklerinin Azerbaycan şehirleri olan Khoy, Tebriz ve Marağa'da karşımıza çıktığını belirten Kerimov, bunun başlıca sebebi olarak XIII. yüzyılın sonu, XVI. yüzyılın başlarında, İlhanlıların merkezi olan Marağa ve Tebriz'in Doğu'nun en gelişmiş medeniyet merkezleri olmasını göstermiştir. Kerimov ayrıca eldeki mevcut kaynaklara dayanarak, Pers Sanatı, Pers Üslubu ve İran Minyatürü diye nitelendirilen minyatürlerin neredeyse tamamına yakınının, Azerbaycan minyatürleri olduğu ya da Azerbaycan asıllı Türk ustalar tarafından yapıldığını söyler. Azerbaycan minyatür sanatının oluşumu, biçimlenmesi ve gelişmesinde iki faktör çok önemlidir. Bunlardan birincisi Doğu

[1] Sara Nezirova, "Sema, Güneş ve Ressamlık", **Gobustan dergisi**, Sayı 1, 1976, s. 56,

[2] Orhan Cebrailoğlu, "Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Miniatür Etkileri", **Selçuk Üniversitesi**, **Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı 27, 2009, s. 51-69

Türkistan'dan Moğollarla gelen Uygur ressamlarıdır. İkincisi de, Bağdat ekolüne bağlı, Arap - Mezopotamya sanat geleneğidir.[3]

XVI. ve XVII. yüzyıllarda en yaygın ve en gelişmiş güzel sanat türü kitap minyatürüydü. XIV. yüzyılda minyatür sanatı, sanatsal üslubu ("Demotte Shahnameh")[4] nedeniyle anıtsal duvar resminin etkisinde geliştiyse, XVI. yüzyıldan itibaren tam tersine kitap minyatürü her türlü resim ve süsleme sanatlarında güçlü bir etkiye sahip olmuştur. Ne yazık ki, Tebriz ekolünün XVI. yüzyılın başlarındaki faaliyetleri ve dönemin önde gelen sanatçılarının eserlerinin henüz yeterince incelenmediğini belirtmek gerekir. XVI. yüzyılın ilk çeyreğine ait bilinen yazma nüshaların azlığı, tüm eserlerin imzasız olması ve ilk kaynaklarda verilen bilgilerin son derece kısa ve sınırlı olması bu dönemde Tebriz ekolünün gelişim sürecini takip etmeyi zorlaştırmıştır. Avrupa sanat çalışmalarında bir takım yanılgıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Doğu halklarının minyatür sanatına adanmış tüm yabancı ve bazı Sovyet literatüründe XVI. yüzyıl Tebriz okulu, Herat okulunun mekanik bir devamı olarak tanımlanır.[5]

Orhan Cebrailoğlu, Azerbaycan minyatür sanatını üç büyük döneme ayırmaktadır:

1. Moğol Dönemi: XIII.-XIV. yy.
2. Akkoyunlu ve Karakoyunlu Dönemi: XV.yy.
3. Safaviler Dönemi: XVI.-XVII. yy.

Moğol Dönemi: Varka ve Gülşah minyatürlerinden sonra, Azerbaycan minyatür sanatında yeni bir üslup, Moğolların Orta Doğu'yu fethiyle başlar. Orhan Cebrailoğlu'na göre, literatürde, Moğol üslubu diye geçen bu dönem her ne kadar Moğolların ismiyle anılsa da Moğollarda herhangi bir tasvir geleneğinin varlığı bilinmemektedir. Başlangıçta, İslamiyet'i kabul etmemeleri, İslamiyet'i benimsedikten sonra da eski şaman geleneklerinden tümüyle kopmamaları, hakim oldukları ülkelerde tasvir sanatının gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Bu dönemde Moğolların egemen olduğu ülkelerde, Uygur ustalarının ve yerel kaynakların katkılarıyla yeni birtakım konular ve üsluplar belirmeye başlamıştır. Bu konular içerisinde İran'ın ulusal destanı Şahname, Cami-üt Tevarih, Miraçname gibi kitap resimleri ve manzara resimleri

[3] Kerim Kerimov, **Azerbaycan Miniatürleri**, Bakü, Işık Yayınevi, 1992, s. 83

[4] Büyük Moğol Shahnameh, veya Büyük İlhanlı Shahnameh olarak bilinen, 1330'lara ait olduğu düşünülen ulusal destan Shahnameh'in resimli bir el yazmasıdır.

[5] Rasim Efendi, **Azerbaycan İnceseneti**, Bakü, Şerq-Qerb, 2007, s. 114

yer alır.[6]

Akkoyunlu ve Karakoyunlu Dönemi: Akkoyunlu (1378-1501) ve Karakoyunlu (1380-1469) dönemlerinde, Azerbaycan minyatür sanatı, sadece Azerbaycan'da kalmayıp, Yakın Doğu ve Orta Doğu'yu da etkisi altına almıştır. Tebriz ve Herat şehirleri, Azerbaycan minyatür sanatının merkezi haline gelmiştir. Bu iki merkezin yanı sıra, Bakü, Gence, Şamahı, Nahçivan ve Erdebil gibi şehirlerde dönemin, bilim, felsefe ve edebiyat adamları faaliyet göstermişlerdir[7].

Safevi İmparatorluğu Dönemi: Safeviler dönemi (1501-1736) İran ve Azerbaycan'da kültürün ve sanatın gelişiminin hızlı olduğu bir dönemdir. Çünkü bu dönemde sanat ve sanatçıya gösterilen önem, devlet politikasının bir parçasıdır. Safevi Sarayı'nın himayesinde kütüphaneler açılmış, okullar, atölyeler kurulmuştur. Özellikle minyatür sanatı alanında büyük bir gelişme yaşanmıştır.

Tebriz minyatür mektebinin oluşumunun XIII. yy.'da başlandığı söylenir ancak XVI. yy. Tebriz'de minyatür sanatının zirveye çıktığı bir dönemdir. Zira XIII. yy.'da "Varka ile Gülşah", Alaaddin Cöveyni'nin "Moğolların Tarihi (1290)", "Menafi el- Hayvan (1297)" gibi el yazmaları için yapılmış olan minyatürler, Tebriz minyatür sanatının ilk örneklerini oluşturur.[8] 1420 yılında Timur'un torunu Baysungur Giyaseddin (1397-1434) Tebriz ekolüne ağır bir darbe vurur. Onun 1433 yılında aniden ölümü üzerine babası Şahruh (1377-1447), Herat'ı başkent yapar. Böylece Tebriz ekolüne mensup sanatkarlar Timur İmparatorluğu'nun değişik şehirlerine dağılırlar.

1502 yılında Şah İsmail Hatai (1487-1524) İran'da yönetimi eline alır. Tebriz, Safevi Devleti'nin başkenti olur. 1514 yılından sonra Tebriz minyatür sanatında yeni bir aşama görülür. Bunda Şah İsmail'in 1510'da Horasan ve Herat'ı fethedişi ve ünlü ressam Kemalleddin Behzad'ı (1455-1536) ve diğer sanatkarları Tebriz'e getirişinin büyük payı olmuştur. Bu döneme ait Heratlı sanatçılar tarafından resimlendirilmiş eserler günümüze gelmiştir. Tebriz Okulu, Şah Tahmasb'ın saltanat yıllarında en seçkin ve görkemli örneklerini vermiştir. Türkmen ve Timurlu Herat okulunun çeşitli etkilerinin kaynaşmasıyla ortaya çıkan Tahmasb devri Tebriz minyatür

[6] Orhan Cebrailoğlu, "Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Minyatür Etkileri", Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, sayı 27, 2009, s. 51-69

[7] Kerim Kerimov, **a.g.e.,,** s. 91

[8] Derya Uzun, **Azerbaycan Resim Eğitiminin Gelişmesinde Azerbaycan Azim Azimzade Ressamlık Mektebinin Öneml**i, Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2011, s. 35

üslubu zengin renk skalası, aşırı yüzey süslemeciliği, kalabalık ve gösterişli kompozisyonları, son derece itinalı işçiliğiyle dikkati çeker. XV. yy.'da Tebriz minyatür ekolü, edebi bir mektep gibi şekillenerek Bakü, Şamahı, Herat ve Şiraz' da önemli bir etki göstermiştir. Ancak Şah İsmail ve oğlu Tahmasb'ın zamanında Tebriz minyatür ekolü komşu Şark ülkelerinde estetik fikir, anlatım tarzı, üslup ve sanat kurallarının oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Söz konusu dönemde minyatür imalathanelerinde Sultan Muhammed (1470-1555), Ağa Mirek (1520-1576), Mir Müsevvir (1510-1555), Mirze Ali (XVI. yy), Mir Seyid Ali (1510-1572), Muzaffer Ali (XVI. yy), Sadık Bey Avşar (1533-1613), Siyavuş Bey (1536-1616), Mir Zeynelabidin (XVI. yy) gibi Azerbaycan minyatür ressamları faaliyet gösterirlerdi. Bu sanatkarların Firdevsi (940-1020), Nizami (1141-1209), Sadi (1210-1292), Hafız (XIV. yy), Nevai (1441-1501) ve başka klasiklerin elyazmalarına yaptıkları resimler, özel albümlerde toplanmış portreler, konulu eserler minyatür sanatının en yetkin örnekleridir.[9]

XV-XVI. yüzyılda oluşturulmuş Tebriz minyatür ekolü, üslup bakımından Uygur ekolüne çok yakın olmakla birlikte kompozisyonlar özgündür. Minyatürlerin büyük bir kısmı Nizami'nin "Hamsa", Sadi'nin "Bostan", Firdevsi'nin "Şahname" ve diğer eserleri için yapılmıştır. Bu minyatürlerde zarif ve akıcı konturlar ile estetik ve ifadenin ağır bastığı bir resim anlayışı görülür. Tebriz minyatür ekolü, Safavi devleti şahı ve aynı zamanda sanatsever bir şair olan Şah İsmail zamanında kurulmuş, oğlu Şah I. Tahmasb (1514-1576) zamanında daha da gelişmiştir. Saray kütüphanesinde ve atölyesinde Doğu'nun önemli sanatçıları olan Kemaleddin Behzad (1455-1536), Sultan Muhammed (1470-1555), Mir Seyid Ali (1510-1572), Mirze Ali (XVI. yy) gibi yetenekli ressamlar çalışmışlardır. Bazı araştırmacılar Kemaleddin Behzad'ı Tebriz minyatür ekolünün banisi kabul eder, bazıları ise bu ekolün banisi olarak Sultan Muhammed'i gösterirler. Behzad 1522-1524 (1526) yıllarında kütüphane reisi olarak çalışmıştır. Onun Tebriz'de yaptığı eserler çok azdır ve bunlar Tebriz minyatür ekolünün üslübundan çok farklıdır. Sultan Muhammed imzalı eserler beş - on adet kadar olsa da, onun eserleri bu ekolün üslüp özelliklerini barındırır. Devrin tarihçileri Şah I. Tahmasb'in tahta çıktığı zaman muallimi ve üstadı olan Sultan Muhammed'i kütüphane reisi olarak tayin ettiğini ve ressamın ömrünün sonuna dek bu vazifeyi icra ettiğini yazmışlardır.[10]

[9] Derya Uzun, **a.g.e**.,, s. 35

[10] Günay Gafarova, **İslam ve Tasviri Sanat**, Bakü, Azərbaycan Elm Merkezi, 2019, s. 4

Ressamın bilinen en önemli eserleri 1573 tarihli New York'ta Metropolitan Museum'da bulunan "Şahname", 1539-1543 yıllarında Şah Tahmasb için hazırlanmış olan Londra'da British Museum'da bulunan Nizami "Hamsa"sının meşhur elyazma nüshasında toplanmıştı. Nizami'nin 1524-1525 yıllarında "Hamsa" elyazmasında yer alan "İskender Hakanın kabulünde", "Hz. Muhammed'in cennete yükselişi" (R. 1) ve Nevai'nin 1527 tarihli divanı için yapmış olduğu "Behram Gür avlanırken" adlı minyatürler, ressamın ilk eserleri olarak bilinir. Sultan Muhammed'in "Sam Mirze'nin saray meclisi", "Meyhane'de", "Şah Şahinle" gibi eserleri de kariyerinin en önemli eserleri olarak gösterilebilir.

Resim 1. Sultan Muhammed, "Hz. Muhammed'in Cennete Yükselişi", Nizami'nin Hamsa'sinden, 1539-1543, British Library, Londra

Kaynak:
https://www.facebook.com/cokiyiisler/photos/a.1033452383478220/1910014889155294/?type=3

Muzaffer Ali'nin "Bahram Gür ve Fitne avlanırken" de dahil olmak üzere XVI. yüzyıl Tebriz ekolünün eserlerindeki kompozisyonları karmaşık ve çok yönlüdür; edebi metinde olmayan yeni eklemeler, yardımcı figürler, hayvan tasvirleri, doğa motifleri vb. resimleri daha canlı, doğal ve daha gerçekçi hale getirmiştir. Muzaffer Ali'nin çalışması, duygusal etkisinden dolayı, bu olay örgüsünü anlatan diğer birçok eserden farklıdır.

Mir Seyid Ali, XVI. yüzyıl Tebriz ekolünün en önemli sanatçılarından biridir. Mir Seyid Ali, XVI. yüzyılın başlarında Tebriz'de sanatçı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Dost Mohammad, Gazi Ahmed, Budağ Kazvini, Sadık Bey Afşar ve diğer tarihçilere göre babası Mir Musavvir (1510-1555), dönemin önde gelen sanatçılarından biri olmuş, Şah Tahmasb'in atölyesinde çalışmış yetenekli bir portre ustasıydı ve Şah için özel olarak hazırlanan "Şahname" ve "Hamsa" elyazmalarının tasarımı ile yakından ilgilenmiştir.[11] Mir Musavvir'in 1525 yılında Şah Tahmasb'ın Şahname el yazması esasında, "Bahram Chubina Aslan - Maymunu Öldürüyor" isimli minyatürü (R. 2) Metropolitan Müzesi'nde korunmaktadır.

Bu dönemin bir diğer temsilcisi de Ağa Mirek'tir. İsfahan seyyidlerindendir ve Behzad'ın talebesidir. Tebriz Sarayı'nda Şah Tahmasb'ın (1514-1576) nakışhanesinde çalıştı ve şahın dostluğunu kazandı. Tarrahlık ve ressamlıkta, yani mürekkeple resim yapmada büyük ün sahibi idi. Dost Muhammed, Mir Musavvir ile beraber "Camhane" adıyla da anılan Behram Mirza Sarayı'nın duvar resimlerini yaptıklarını belirtir. Sam Mirza ise onun 951'de (1544) Şah Tahmasb nakışhanesinde çalışan sanatkarların reisi olduğunu söyler. Kadı Ahmed de, Tebriz Sarayı'nda ordu teçhizatını temin etmekle görevli bir memur olduğunu yazmaktadır. Osmanlı sarayında çalışan ressam Şahkulu'nun ve Tebrizli Sultan Muhammed'in hocası olduğu kaynaklarda belirtilmektedir.[12] Ağa Mirek'in kariyerinin önemli eserlerinden "Dinlenen Prens" (R. 3), Freer Sanat Galerisi'nde korunmaktadır.

[11] Günay Gafarova, İslam ve Tasviri Sanat, 2019, Azərbaycan Elm Merkezi, s. 5

[12] Filiz Çağman, "Ağa Mirek, XVI.yüzyılda yaşayan tasvir sanatçısı", **İslam Ansiklopedisi**, 1.cilt, 1988, s. 447

Resim 2. Mir Musavvir, “Bahram Chubina Aslan - Maymunu Öldürüyor”, Şah Tahmasb’ın Şahname el yazması, 1525, Metropolitan Müzesi, New York

Kaynak: https://www.meisterdrucke.com.tr/fine-art-baski/Qasim-ibn-'Ali/1201541/Bahram-Chubina-Aslan-Maymunu-%C3%96ld%C3%BCr%C3%BCyor,-%C5%9Eahname-Krallar-Kitab%C4%B1'ndan-Folio-715v...,-c1530-35.html

Resim 3. Ağa Mirek, “Dinlenen Prens”, 1530, Freer Sanat Galerisi, New York

Kaynak:

https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:%D0%9E%D1%82%D0%B4%D1%8B%D1%85%D0%B0%D1%8E%D1%89%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86.%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%B8%D1%81._%D0%90%D0%B3%D0%B0_%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%83.%D0%BE%D0%BA_1530%D0%B3._%D0%A4%D1%80%D0%B8%D1%80.jpg

XX. yüzyılın başlarında Alman bilim adamı F. Schultz, Doğu minyatür sanatının sonraki araştırmacılarından farklı olarak, XV. yüzyılda Tebriz minyatür mektebinin gelişiminin zirvesine ulaşan üslubun Safeviler döneminde şekillendiğini vurgulamıştır. O zamanlar gerçek malzeme daha az net olmasına rağmen, Schultz Tebriz minyatür okuluna önem vermiş, onu Herat, Buhara ve diğer sanat merkezlerinin gelişimini güçlü bir şekilde etkileyen “Ana Ekol” olarak nitelendirmiştir.[13]

[13] Rasim Efendi, **Azerbaycan İnceseneti**, Bakü, Şerq-Qerb, 2007, s. 117

1.2. XIX. Yüzyıl Azerbaycan Resim Sanatı

XIX. yüzyıl, Azerbaycan sanatı için en verimli, en zengin sayılabilecek devirlerden biridir. Bu devrin karakteristik özelliklerinden biri de Batı Avrupa ve Rusya etkisinin medeniyetin her alanında hissedilmesidir. Özellikle, XIX. yüzyıl Azerbaycan ressamları kendilerine özgü eserler ortaya koyabilmişlerdir. 1828 yılında yapılan Türkmençay Antlaşması, Rus - İran savaşını sonuçlandırmıştır. Bu savaş, Rusya ile İran arasında 16 Temmuz 1826'da Azerbaycan'ın bölünmesi için başlamış ve 10 Şubat 1828'de Türkmençay Barışı'nın imzalanmasıyla son bulmuştur. Antlaşmaya göre Azerbaycan'ı ikiye bölen Araz Nehri'nin kuzeyi (Kuzey Azerbaycan) Çarlık Rusyası'na katılıyor, nehrin güneyi (Güney Azerbaycan) İran Devleti içerisinde kalıyordu. Bu bölünmenin sonucunda doğal olarak Kuzey Azerbaycan'da kültür ve sanat, Rus - Avrupa etkisinde kalmıştır.

Kuzey Azerbaycan'ın Rusya tarafından işgali sonucunda sömürge politikası yoğunlaşmış, ancak ulusal kültür ve sanatın gelişmesinde niteliksel olarak yeni bir aşama başlamıştır. Her iki ülkenin siyasi ve ekonomik hayatındaki değişimler, sanatın yeni bir yönde gelişmesine yol açmıştır. XIX. yüzyılda Azerbaycan halkı, Rus kültürü aracılığıyla Avrupa ve dünya kültür ve medeniyetiyle temasa geçmiştir. Toplumsal ve estetik düşünce, bilim, eğitim ve sanat alanlarında karşılıklı ilişkiler için elverişli bir zemin oluşmuş, yeni sanat türleri ortaya çıkmıştır.

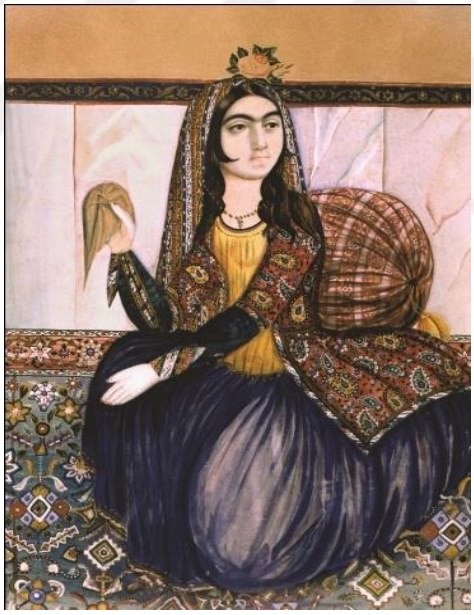
Azerbaycan resim sanatında realist eğilimlerin gelişmesi o zamanki resim sanatının en usta sanatçılarından olan Mirze Gedim İrevani (1826-1875), Mir Mövsün Nevvab (1833-1919), Hurşudbanu Natevan (1832-1897), Bahruz Kangarlı (1892-1922) ve diğerlerinin yaratıcılıklarına da güçlü tesir göstermiştir.

Mirze Gedim İrevani 1826 yılında İrevan'da varlıklı sanatkar bir ailede doğmuştur. Muhtemelen sanat ilgisi ve yeteneğini de dülger olan babasından almıştır. İrevani o dönem için eğitimli biriydi. İrevani'nin Zagafgazya'nın medeniyet merkezi sayılan Tiflis'te eğitim alması ve burada gimnaziyanı (Rusya'da çarlık döneminde klasik dillerin de okutulduğu orta seviyeli okul; lise, kolej) bitirmesi onun gelecekte bir ressam olarak yetişmesinde büyük rol oynamıştır. Rusça, Fransızca ve Farsça biliyordu, Rus ve Batı Avrupa yazarlarının eserlerinden oluşan kütüphaneye sahipti.[14]

[14] Rasim Efendi, **Azerbaycan İnceseneti**, Bakü, Şerq-Qerb, 2007, s. 203

Araştırmalara göre; sanatçı 15 yaşında İrevan'a dönmüş ve ömrünün sonuna kadar postanede telegraf memuru olarak çalışmıştır. Zamanımıza kadar gelen eserlerinden anlaşılıyor ki, İrevani resim sanatının farklı dallarında faaliyet göstermiş ancak özellikle portre türü, onun ustalığını gösterebildiği bir sanat dalı olmuştur. Günümüzde Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi'nde korunan "Abbas Mirze", "Genç Kadın Portresi" (R.4), "Kadın", "Meculla Mirze" gibi portreleri vardır.

1850 yılında 25 yaşına gelmiş ve artık tanınmış bir ressam olan İrevani, Serdar Sarayı'nın duvar resimlerini yapmak için görevlendirilmiştir. Günümüzde Gürcistan Devlet Müzesi'nde korunan "Serkerde", "Feteli Şah" (R.5) gibi portreleri Azerbaycan resim sanatı tarihinde ilk yağlı boya resim örneklerindendir. Ressamın günümüze kadar gelebilmiş yirmi üç eseri bilinmektedir.[15]

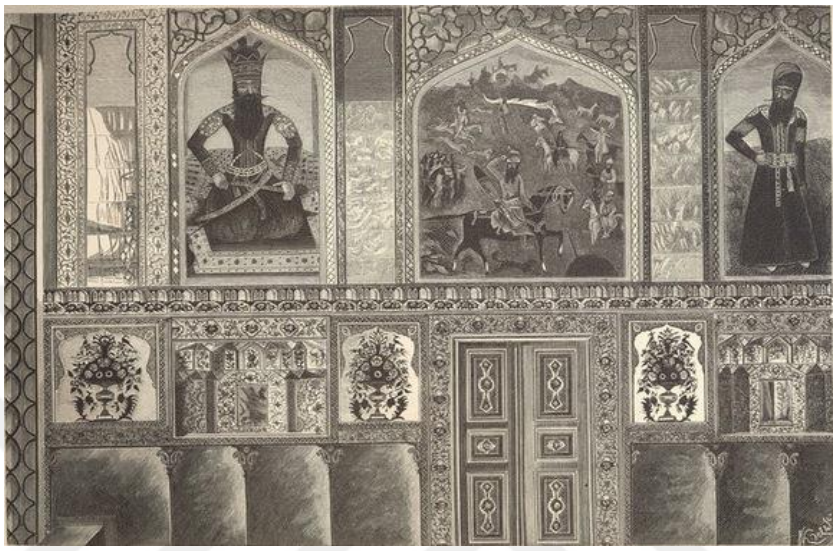

Resim 4. Mirze Gedim İrevani, "Genç Kadın Portresi", 1870, Kağıt üzerine sulu boya ve tempera, Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi, Bakü

Kaynak:
https://www.wikiwand.com/ru/%D0%9C%D1%83%D0%B7%D0%B5%D0%B9_%D0%B8%D1%81%D0%BA%D1%83%D1%81%D1%81%D1%82%D0%B2_%D0%90%D0%B7%D0%B5

[15] **A.e.**, s. 204

%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%B9%D0%B4%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%B0#Media/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Portrait_of_sitting_woman_by_Irevani.jpg

Resim 5. Mirze Gedim İrevani, Duvar resimlerinden bir görünüm, 1914-1918, Tuval üzerine yağlı boya, Serdar Sarayı[16], İrevan

Kaynak: https://azertag.az/xeber/Ressamligimizin_Mirze_Qedim_Irevani_zirvesi-1060572

Mir Möhsün Nevvab'ın hayatı ve kariyeri Karabağ'ın merkezi şehri olan Şuşa'da geçmiştir. Araştırmalar gösteriyor ki, Nevvab hattat, şair, ressam ve müzikologtur. Onun Şark müziği ile ilgili "Vüzuhul - Ergem", edebiyata ait, "Tezkireyi Nevvab" isimli eserleri de mevcuttur.

Sanatçı, duvar ressamlığı, kitap tasarımı, portre janrı ve dekoratif uygulamalı sanatlar alanında verimli bir şekilde çalışmıştır. Ressamın Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi'nde korunan 1902 yılında yaptığı "Emir Timur'un Portresi" (R. 6), 1872 yılında yaptığı "Kuşlar" adlı eseri sanatçının kariyerinde önemli eserlerdir. Timur bu portrede kara sakallı, zengin taş süslemeli elbiseli, başında büyük bir taç bulunan orta yaşlı bir adam olarak tasvir edilmiştir. [17]

[16] Halihazırda bu saray mevcut değildir, bu portreler çıkarılmış ve Gürcüstan Devlet Sanat Müzesi'nde korunmaktadır. https://iravan.preslib.az/xan_sarayi.html, Erişim tarihi: 15.02.2023

[17] Derya Uzun, **a.g.e.**, s. 71

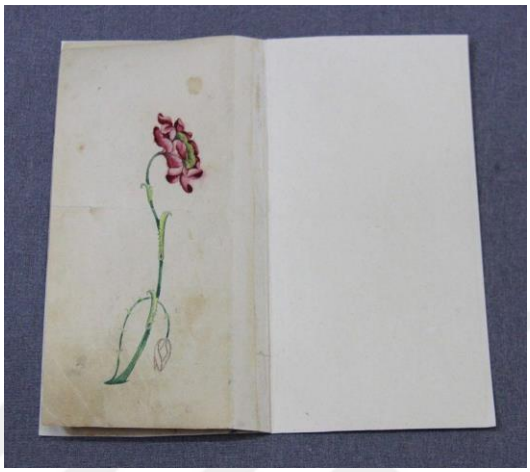

Resim 6. Mir Möhsün Nevvab, "Emir Timur'un Portresi", 1902, Kağıt üzerine suluboya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://aze-ch.ch/aserbaidschanische-kunst/

Hurşid Banu Natevan (Hurşudbanu) 15 Ağustos 1830'da Karabağ'ın Şuşa şehrinde doğmuştur. Baba tarafından Karabağ'ın meşhur hakimi İbrahim Halil Han'ın, anne tarafından Gence hakimi Cevad Han'ın torunudur. Bundan dolayı halk arasında "Han Kızı" adıyla meşhur olmuştur. Yapılan araştırmalara göre; Natevan hanım ilk tahsilini ve resme olan hevesini halası Gövher hanımdan almıştır, özel hocalardan Arapça, Farsça öğrenip, dini ve edebi ilimleri tahsil etmiştir. Doğaya olan ilgisi, yaptığı eserlerinde kendini gösterir. Ressamın "Dağlara Yol", "Mescidli Kale", "Sahil" eserleri buna örnek olarak verilebilir. 1850'den itibaren şiir yazdığı bilinen Hurşid Banu, 1872'de Şuşa'da "Meclis-i Üns" adı altında şairler birliği kurdu ve yirmi yıldan fazla bu birliğin yöneticisi ve mali destekleyicisi oldu. Şiirin yanı sıra hat, tezhip ve resimle de uğraşmıştır. Azerbaycan El Yazmaları Enstitüsü'nde onun kendi elinden çıkmış "Gül Defteri" (1886) adıyla bilinen bir albüm bulunur. Yaptığı iğne işlemeleri de Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi'nde muhafaza edilmektedir. 1858'de Kafkasya'yı ziyaret eden Fransız yazar Alexandre Dumas'ya (1802-1870) hazırladığı el işlerini hediye etmiş, Dumas da kendisine bir satranç takımı vermiştir. Hayatının büyük bir kısmını Şuşa'da eşinin de teşvik ve desteğiyle daha çok hayır işleriyle uğraşarak geçiren Hurşid Banu, 2 Ekim 1897'de vefat etmiş ve Şuşa'da "İmaret" adı verilen yerde defnedilmiştir. Yoksullara ve muhtaçlara yardım edip şefkat

göstermesi halk arasındaki itibarını arttırmış, bu sebeple onun keramet sahibi olduğuna bile inanılmıştır. 6 km. uzaklıktaki İsa Bulağı denilen yerden Şuşa'ya içme suyu getirmek için yaptırdığı kemer ve su yoluna halk "Han Kızı Bulağı" diyerek onun adını ebedileştirmiştir.[18]

Resim 7. Hurşid Banu Natavan, "Gül Defteri" elyazması'ndan örnek, 1886, Kağıt üzerine suluboya ve kalem, Azerbaycan El Yazmaları Enstitüsü, Bakü

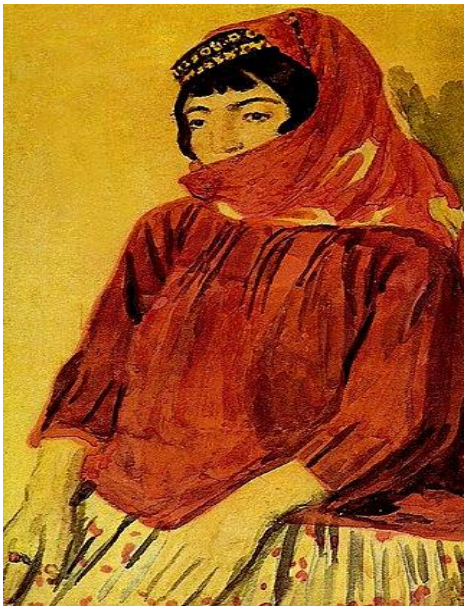
Kaynak: https://www.azernews.az/culture/177210.html

Bahruz Kangarlı 22 Ocak 1892'de Nahçıvan şehrinde doğmuştur. Ressam, henüz bebekken annesi Aziz Hanımı, 18 yaşındayken de babası Şirali Beyi kaybetmiştir. Babası Şirali Bey gimnaziyada eğitim almış, Farsça ve Rus dillerini öğrenmiş, Doğu ve Avrupa edebiyatları hakkında bilgi sahibi olmuş, devrinin önde gelen insanlarından biri olmuş, şehir sarayında tercümanlık yapmıştır. Oğlunu "Hayır kurumu" adı verilen yeni bir şehir okulunda okumaya göndermiştir. Babasının getirdiği kitapları ve özellikle resimli kitapları kullanan Bahruz Kangarlı, küçük yaşlardan itibaren resimle ilgileniyor, resimlerin kopyalarını yapıyor, Rusça öğrenerek bilgisini artırmaya çalışıyordu. Küçük yaşta işitme duyusunu kaybeden Bahruz, hayal dünyasına dalar ve tüm zamanını resim yaparak geçirirmiş. Babasının abonesi olduğu "Molla Nasreddin" dergisine göz atmak, Bahruz'un manevi dünyasını beslemiştir. Dergide yayınlanan köşe yazıları ve karikatürlerle tanışması, Bahruz'un resim sevgisini güçlendirir. Bu amaçla 1910 yılında Tiflis

[18] Yavuz Akpınar, Hurşid Banu Natevan, Azerbaycanlı kadın şair ve yönetici, **İslam Ansiklopedisi**, 18.cilt, 1998, s. 396-397

Sanat Okuluna giren Bahruz Kangarlı, orada beş yıl okuduktan sonra 1915 yılında Nahçıvan'a dönmüştür.[19]

"Mülteciler" serisinde yer alan eserler arasında özellikle "Canfada köyünden Mülteci erkek", "Afşar köyünden Gümsunlu Mülteci kız", "Mülteci Kadın" (R. 8), "Mülteci erkek" gibi portrelerde akılda kalıcı hüzün, yalnızlık, korku ve işkence ifadeleri okunur.

Resim 8. Bahruz Kangarlı, "Mülteci Kadın", 1920, Kağıt üzerine suluboya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://aqreqator.az/ru/kultura/1799308

Kangarlı, realizm ve empresyonizm akımlarının etkisinde eserler vermiştir. Sanatçının günün farklı saatlerinde betimlenen "Yılan Dağı" resimleri de dahil olmak üzere birçok resminde, empresyonist sanat akımının izleri açıkça hissedilir. Ressamın "Ay Işığında Yılanlı Dağı", "Şafaktan Önce" ve "Bahar" gibi önemli eserleri vardır. Ayrıca "Mülteciler" dizisinde talihsiz insanların portrelerini ve "Çöpçatanlık" ve "Düğün" dizisinde günlük yaşam kompozisyonlarını ortaya koymuştur. Yirmi manzaradan oluşan "Nahçıvan Hatıraları" albümü (R.9) Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi'nde yer almaktadır.

[19] (Çevrimiçi) http://www.behruzkengerli.nakhchivan.az/index.php/pazhes/2018-02-08-10-48-16, Erişim tarihi 18.09.2022

Bahruz Kangarlı da Nahçıvan'da tiyatro sanatının gelişimi ile ilgili etkinliklerde aktif rol almıştır. Sanatçı, dekor ve kostüm tasarımcısı olarak kariyerine 1912 yılında Nahçıvan Tiyatrosu'nda Üzeyir Hacıbeyov'un müzikal komedisi "O olmasın, bu olsun" da başlamış, 1912'den 1918'e kadar sanatçı, Necef bey Vezirov'un "Pahlavanani - zamane", "Hacı Gambar", "Musibeti - Fahraddin" adlı oyunları, Abdurrahim bey Hagverdiyev'in "Aç herifler" oyunu için Nahçıvan Tiyatrosu sahnesinde büyük panolar çizmiştir. Kırktan fazla tiyatro oyunu için sahne tasarımı ve kostüm çizimleri yapmıştır. Sanatçı, ulusal halk kostümleri hakkında derin bilgi sahibiydi. [20]

Bahruz Kangarlı, okul yıllarında ve kariyerinin ilk dönemlerinde portre türüne özel bir önem vermiştir. Eserlerinin kronolojik listesine bakıldığında sanatçının 1911-1915 yıllarında portre ağırlıklı çalışmalar yaptığı görülmektedir. Bu portreleri esasen iki gruba bölünebilir. Birinci grup portreler küçük çocukların değişik şartlarda, farklı hal ve harekette tasvir ettiği eserlerden oluşur. Bunlar küçük boyutta esasen suluboya ile yaptığı otuza yakın kız ve erkek tasvirinden ibarettir. Bu portreler birbirinden sadece dış görünümlerine göre değil, aynı zamanda ifadelerine göre de farklılaşırlar.

[20] Terane Vahid, "İlk profesyonel tiyatro ressamlarımız", **Medeniyyet,** 27 Şubat, 2013, (Çevrimiçi) http://medeniyyet.az/page/news/24699/Ilk-pesekar-teatr-ressamlarimiz.html, Erişim tarihi 12.05.2022

Resim 9. Bahruz Kangarlı, "Nahçıvan Hatıraları", XX. yy, Kağıt üzerine suluboya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.wikiwand.com/az/B%C9%99hruz_K%C9%99ng%C9%99rli

1.3. XX. Yüzyıl Azerbaycan Resim Sanatı

XX. yüzyılda Azerbaycan resim sanatının gelişiminde yeni bir dönem açan ve kendi etrafına birçok ressamı, şairi, yazarı, aydın ve düşünürü toplayarak geriliği, yobazlığı, din adamlarını, şeyhleri, memurları, cehaleti, dini istismar eden hocaları ele alarak kadın hakları, eğitim vb. gibi konularda halkın biçimlenmesinde önemli rol oynayan 1906'dan 1931'e kadar yayınlanan "Molla Nasreddin" dergisidir. Bu dergi, çağdaş siyasi olayları yakından takip etmiş, Türkiye ve İran gibi ülkelerde demokrasi hareketini desteklemiş, baskıcı feodal düzeni eleştirmiştir. "Molla Nasreddin" dergisinin halk arasındaki popülerliğinin başlıca nedeni ise resim malzemesinin çokluğu olmuştur. Renkli resim, karikatür ve desenlerle donatılmış bu dergi, okuma yazma bilmeyen insanların bile ilgisini çekmiş, resimler iş yerleri ve evlerin duvarlarını süslemiştir. "Molla Nasreddin" dergisi Azerbaycan karikatür sanatının en önemli örneklerini toplamıştır. Yirmi beş yıllık yayın faaliyeti periyodunda çeşitli konulardaki betimlemeleri ve bilgi aktarışı ile zengin bir yol katetmiştir. Dergi, hikaye ve oyun yazarı gazeteci ve fikir adamı aynı zamanda Azerbaycan edebiyatının en ünlü temsilcilerinden olan Celil Memmedguluzade (1869-1932) tarafından çıkarılmıştır. Bu, Azerbaycan dilinde yayımlanan, bütün Müslüman aleminde ve yakın şehirlerde tanınan ilk dergi idi. "Molla Nasreddin" dergisinin ilk sayısı 7 Nisan 1906'da Tiflis'te yayımlanmıştır.[21]

Azerbaycanca ilk resimli hiciv dergisi olan "Molla Nasreddin" birçok aydın kişiyi çevresine toplamıştır. Derginin ilk ressamı O. Şmerling (1863-1938) olmuştur. Şmerling'in 7 Nisan 1906'da yaptığı "Sizlere Geldim, Müslüman Kardeşlerim" adlı ilk resmi, aslına bakılırsa programlı bir karakter taşımıştır. Çünkü derginin hedefi, Müslüman vatandaşlara seslenmek, onları 'uyandırmak' olmuştur. [22]

[21] Derya Uzun, **a.g.e**.., s. 122,

[22] Kemal İbrahimzade, "Halk-Devlet-Sanat Üçgeni İçinde Azim Azimzade", **Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi Dergisi**, sayı 45,1, 2005, s. 133-145

Resim 10. Oskar Şmerling, Kapak Sayfası, 1906, Molla Nasreddin № 29,

Kaynak: https://tr.wikipedia.org/wiki/Dosya:Molla_Nasreddin_%E2%84%96_29.jpg

1910'lu yıllar Azerbaycan Resminde yeni oluşumların, farklı eğilimlerin ortaya çıktığı dönemdir. 1912 yılında "Bakülü Ressamlar Cemiyeti" kurulur. Fakat Sovyet dönemine kadar profesyonel resim eğitimi veren kurumların varlığı bilinmiyor. 1920'li yıllarda Azerbaycan'da resim sanatının gelişiminde bazı olumsuzluklar ortaya çıkar. Bu olumsuzlukların başında, ülkede profesyonel ressam kadrosunun eksikliği gelmektedir. Bu açığı kapatmak için dönemin Maarif Komiserliği tarafından 1932 yılında Bakü Devlet Ressamlık Mektebi kurulmuş, ünlü ressam Azim Azimzade (1880-1943) ve o dönem Bakü'de yaşayan Rus ressamlarından Mikhail Mikhaylovich Gerasimov (1907-1970) okul yönetimine getirilmiştir. Ülkenin ilk ve tek profesyonel sanat mektebi olan bu kurum, Azerbaycan Sovyet resim sanatının gelişiminde çok önemli bir hizmet vermiştir. Bu okulun mezunları resim, heykel, grafik, tiyatro dekorasyonu, dekoratif - uygulamalı sanat dallarında yeni arayışlara zemin yaratmışlardır. [23]

[23] Terlan Mehdiyeva Azizzade, "1960-70'li yıllarda SSCB'ği Sanatında Nonkomformist Haraketler", Ankara, Seçkin Yayınevi, 2019, s. 15

"Azim Azimzade" adını taşıyan Azerbaycan Devlet Ressamlık Okulu Azerbaycanlı ressamların ilk çıkış noktasıdır. Azim Azimzade'nin başına getirildiği bu okul, Sovyetler döneminde yetişen tüm Azerbaycanlı ressamların ilk çıkış yeri olarak hizmet verir. Azerbaycan resim sanatının gelişmesinde müstesna hizmetleri ve yetiştirdiği ressamlarla Azerbaycan resim sanatına dünya şöhreti kazandıran Azim Azimzade adına açılan Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi, Halk Maarif Komiserliği nezdinde Estetik Sanat Şubesi'ne başkanlık eden Azim Azimzade'nin yoğun faaliyetleri sonucunda o zamanlar Bakü'de yaşayan Rus ressamı Y. Smorodov'un[24] küçük resim atölyesi olarak kurulmuştu. Yeni kurulmuş olan bu okul, önceleri "yüksek estetik imalathaneler", bir süre sonra ise "Azerbaycan Yüksek Ressamlık Okulu" olarak adlandırılmıştır. 1929 yılında okulun adı değiştirilerek Azerbaycan Ressamlık Pedagoji Teknikumu yapılmış ve 1937 yılında ise "Azerbaycan Devlet Ressamlık Okulu" adını almıştır. 1943 yılında söz konusu bu okula, faydalı sanatsal faaliyeti ile Azerbaycan resim sanatında büyük hizmetleri olan Azerbaycan halk ressamı Azim Azimzade'nin adı verilmiştir. Avrupa tarzı eğitim veren okulun doğunun en zengin geleneklerine sahip olan Azerbaycan resim sanatının milli değerlerini layığınca korumak, daha da geliştirmek amacıyla milli ressam kadrolarının yetiştirilmesi bakımından mevcut olduğu yıllardan bu güne kadar gösterdiği faaliyet takdire değer düzeydedir. 1932 yılında Azerbaycan Sovyet Ressamlar Birliği kurulur. Bundan sonra Azerbaycan resim sanatı tamamen devlet denetiminde ve sosyal gerçekçi platformda gelişir. Sovyetlerin getirdiği tek yönlü sanat anlayışı olan sosyal gerçekliğin dışında hiç bir sanat görüşünün benimsenmediği bir fikir ve sanat ortamında bile, birçok ünlü Azerbaycanlı ressam ve heykeltraş yetişir. Genellikle Moskova ve Petersburg'da eğitim alan bu ressamlar, her ne kadar yöresel kimlik arayışlarında olsalar da aldıkları eğitim ve sanat disiplininin dışına çıkmamışlardır. Bu olumsuz etkilere rağmen 1930-1950'li yıllarda Azerbaycan, Sovyet ressamlığında Bahruz Kangarlı (1892-1922), Gazanfar Halıkov (1898-1981), Salam Salamzade (1908-1997), Mikayıl Abdullayev (1921-2002), Tağı Tağıyev (1917-1993), Kamil Hanlarov (1915-1996), Büyükağa Mirzazade (1921-2007), Settar Behlulzade (1909-1974) gibi ustalar yetiştirmiştir.[25]

1945 yılında Büyük Vatan Savaşı'nın (1939-1945) sona ermesiyle Sovyetler Birliği büyük bir zafer kazanmıştır. Savaş sonrası Sovyet Birliğinde eğitim, sanat, kentsel yapılanma,

[24] Sanatçının doğum ve ölüm tarihi bulunamadı.

[25] Terlan Mehdiyeva Azizzade, **a.g.e**., 2019, s. 16

mimari ekonomik ve diğer alanlarda reform hareketleri başlatılmıştır. Ülkeyi savaştan önceki duruma getirme çabalarıyla tüm sanat alanlarında gelişim yaşanır. [26]

1940'lı yıllar Azerbaycan ressamlarının eserlerinde tarihi tür belirli derecede gelişti. Aynı yıl Azerbaycan ressamlarının birinci kurultayı gerçekleştirilir. 1940'lı yılların sonrasında da sanatçılar sosyal gerçekçiliğin etkili bir şekilde sanat hayatına girmesini sağlamak adına giderek daha gerçekçi resimler yaparak, manzara, portre, natürmort gibi günlük hayatı yansıtan konulara yönelmişlerdir. İşçi ve köylü sınıfını betimleyen fabrika ve tarım manzaralı resimlere de bu yıllarda geniş yer verilmiştir. İkinci Dünya Savaşı döneminde Azerbaycan resim sanatı mertlik vatanseverlik idealarından besleniyordu. Ressamlar çoğunlukla savaş ve natürmort türlerinde çalışıyorlardı. 1944-1945 yılları Azerbaycan ressamlığının dönüm noktalarından birisidir. Söz konusu yıllarda sadece Azerbaycan kadın ressamlarının eserlerinden oluşan resim sergileri düzenlenir. 1951-1953 yılları arasında Azerbaycan ressamları en parlak dönemlerini geçirirler. Ressamlar yaptıkları birbirinden güzel tablolar ile parti ya da Azerbaycan halkının bu sanata karşı olan taleplerine cevap vermeye çalışmışlardır.[27]

1953 yılında Stalin'in ölümünden sonra baskıcı politikalardaki yumuşama ülkede ulusal arayışların, geleneksel yaklaşım biçiminin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. 1957 yılında Kruşçev'in iktidara gelmesiyle yumuşama dönemine geçilmiş ve Azerbaycan resim sanatçıları, Sosyal Realizm anlayışından yola çıkarak milli geleneksel değerlere yönelik, farklı biçimde eserler ortaya koymuşlardır. 1954-1958 yılları arasında Sovyetler Birliği ülkelerinde yapılan sergiler, sanatın gelişimine destek vermek için atılan en büyük adımlardan biriydi. Bu sergilerde iştirak etmiş ressamlar ödüller alarak Sovyetler Birliği ülkeleri arasında isimlerini duyurmuşlardır. Bu sanatçılar arasında Mikayıl Abdullayev, Tahir Salahov, Settar Behlulzade vb. gibi sanatçılar yer almaktadır. [28]

Settar Behlulzade (1909-1974): Settar Behlulzade, 15 Aralık 1909'da Bakü'nün Emircan köyünde doğdu. 1927'de Sanat Okulu'na, 1931'de Azerbaycan Sanat Okulu'na ve 1933'te Moskova Devlet Sanat Enstitüsü'ne girdi. 1941'de V.I Surikov'un (1848-1916) adını taşıyan Moskova Sanat

[26] Leyla Önen, Çağatay İnam Karahan "Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatının Gelişim Aşamaları", **İdil Dergisi**, sayı 59, 2019, s. 879

[27] **A.e.,**s. 879

[28] **A.e.,**, s. 879

Enstitüsü'nden mezun oldu. Ünlü sanatçı V. A. Favorski (1886-1964) öğrencisiydi. Azim Azimzade önderliğinde "Komünist" gazetesinde göreve başladı. 1931-1933'te ilk karikatürleri yayınlandı. Settar Behlulzade'ye iki Kızıl Bayrak İşçi Nişanı ve madalya verildi.

Azerbaycan resim sanatında manzara türünü oluşturanlardan biri de ressam Settar Behlulzade'dir. Azerbaycan doğasının güzellikleri onun "Kızbenövşe'ye Giden Yol", "Doğma Düzler", "Toprağın Hasreti", "Hazar Üzerinde Akşam", "Hazar Güzeli", "Ebedi Meşaleler", "Kepez'in Göz Yaşları", "Vatanımın Baharı", "Surahanı Ateşgahı", "Efsanevi Toprak", "Şahnabat", "Ordubad Bağlarında", "Gudyalçay vadisi", "Emircan", "Neft Taşları", "Şamahı üzümlükleri", "Bahar Nağmesi" (R. 11) vb. resimlerinde canlanmıştır. Onun manzara-peyzajlarında, özel-lirik natürmortlarında, ince halı işlemelerin dizilişini yansıtan geleneksel halk sanatı motiflerinin izleri bulunur. Eserleri, Rüstem Mustafayev adını taşıyan, Azerbaycan Ulusal Sanat Müzesi'nde ve Azerbaycan Devlet Resim Galerisi'nde, ayrıca Moskova'da ve bir çok şehir müzelerinde sergilenmektedir. [29]

Resim 11. Settar Behlulzade**,** Bahar Nağmesi, 1957, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://muhaz.org/yil-sonra-anlayacaklar-settar-behlulzade.html

[29] Terlan Mehdiyeva Azizzade, "Beni 20 yıl sonra anlayacaklar" Settar Behulzade, **Atatürk Üniveristesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi,** Sayı 35, 2015, s. 119-145 (127)

Böyükağa Mirzezade (1921-2007): Böyükağa Meşedi oğlu Mirzazade, 21 Şubat 1921'de Bakü'nün Abşeron ilçesine bağlı Fatmayi köyünde doğmuştur. Babası oğlunun doktor olmasını istiyordu. Müstakbel sanatçının arkadaşları - daha sonra Azerbaycan'ın büyük sanatçıları olacak olan Mikayil Abdullayev, Muhtar Caferov - onu, evraklarını sanat okuluna vermek için ikna etmişlerdir. Çeşitli konularda resim, grafik ve diğer türlerdeki çalışmaları değerli sanat eserleri olarak Azerbeycan sanat tarihinde yer almaktadır.

Sanatçı, 1939'da Azerbaycan Devlet Sanat Koleji'nden ve 1973'te Azerbaycan Devlet Sanat Enstitüsü'nden mezun olmuştur. Çalışmalarında, farklı dönemlere ait Avrupa resim sanatı, Rus realizm okulu ve Azerbaycan ulusal sanatının etkileri açıkça belli olur. Klasik gelenekleri modern standartlarla birleştiren bu seçkin sanatçı, Avrupa resmi ile Azerbaycan güzel sanatlarını ustaca birleştirmiştir. 1950'lerde kendi türünü belirlemiştir. Portre türünde çalışmayı tercih eden sanatçı, resimlediği kişilerin imajını, bireysel özelliklerini, karakterlerini ve ruh hallerini etkileyici pozlar ve jestlerle doğru bir şekilde yansıtmayı başarmıştır. Ressam Böyükağa Mirzezade'nin çeşitli konularda hazırladığı diğer eserleri de değerli sanat örnekleri olarak sanat tarihinde yer almıştır. Sanatçı, natürmort türünde "Şemsiye Altında Natürmort", portre tarzında "Maestro Niyazi", "Aşık Alesger", "Akademik Memmed Arif" gibi eserler yapmıştır. Tiyatro dekorasyonu alanında da faaliyet göstermiş - "Kaynana", "Milyoncunun Dilenci Oğlu" gibi müzikallerde dekorlar yapmıştır. [30] Sanatçının "Sahne arkasında" adlı tablosu yaratıcılığının en güzel örneklerinden biridir (R.12) .

[30] Dünya Bir Penceredir, Böyükağa Mirzezade, (Çevrimiçi) https://www.youtube.com/watch?v=9IGXFrBFsZs , Erişim tarihi 13.09.2022

Resim 12. Böyükağa Mirzezade, Sahne arkasında, 1972, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://azerforum.com/ru/stoletnie-kraski-beyukagi-mirzazade-foto

Mikayıl Abdullayev (1921-2002): Mikayıl Abdullayev, 19 Aralık 1921 yılında Bakü'de doğmuştur. Sanatçı 1939'da Azim Azimzade Ressamlık (Sanat) Okulu'ndan, 1949'da V.I Surikov Moskova Devlet Sanat Enstitüsü'nden mezun olmuştur. 1955 yılında sanatçıya fahri Azerbaycan SSC Sanat İşçisi unvanı verildi. 1958'de SSCB Sanat Akademisi'nin ilgili üyesi seçildi. M.Abdullayev 1963'te fahri SSCB Halk Sanatçısı unvanına, 1969'da I. Uluslararası J.Nehru Ödülü'ne ve 1974'te Azerbaycan SSC Devlet Ödülü'ne layık görüldü. O, fahri SSCB Halk Sanatçısı unvanını alan ilk Azerbaycanlı sanatçıdır. Aynı zamanda "İstiklal" ve "Şöhret" nişanları almıştır. Mikayıl Abdullayev'in "Mutluluğun mimarları" (R. 13) ve "Hindistan" serisi eserleri, bu dönemde Azerbaycan resim sanatının zirveye ulaştığını gösteren örneklerdir. Onun sanatsal başarısı daha Moskova'da okurken başlamıştır. Sanatçının 1943 yılında öğrenciyken yaptığı "Üzeyir Hacıbeyli Portresi" ve 1947 yılında üzerinde çalıştığı "Akşam" tablosu Azerbaycan sanat dünyasına yeni bir yeteneğin gelişinin habercisi olmuştur.

Abdullayev'in 1957'de Hindistan'a yaptığı üç aylık ziyaret, çalışmalarında yeni ufuklar açmıştır. Bu ziyaret sonucunda yaptığı eserler, Azerbaycan sanatının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilebilir. "Kalküt'te öğrenci kız", "Bengal kızları", "Küçük Chandra", "Emziren kadın", "Jaipur kadınları", "İşten geri dönenler", "Uzak Jaipur'da", "Rajasthan kadınları" ve sanatçının diğer eserleri "Hint dizisi"nin en başarılı çalışmalarındandır. Bu serideki eserlerin kompozisyon yapısı, rengi, havası, sanatsal ifade gücü, konunun kapsamı, anlam derinliği ve doluluğu o kadar doğaldır ki, bu resimlerin her biri gerçekçi bir tasvir olarak kabul edilebilir. [31]

[31] Esed Guliyev, Halk Ressamı Mikayıl Abdullayev, (Çevrimiçi) https://web.archive.org/web/20110706130833/http://www.respublica-news.az/2010/08/29/11434/ , Erişim tarihi 14.09.2022

Resim 13. Mikayıl Abdullayev, Mutluluğun Mimarları, 1951, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://artsandculture.google.com/asset/%E2%80%9Cfounders-of-happiness%E2%80%9D-abdullayev-mikayil-huseyn-oglu-1921-12-19-2002-08-21/zwGlCFcTbuDh3A

Toğrul Nerimanbeyov (1930-2013): Yetenekli ressam, Toğrul Farman oğlu Nerimanbeyov 1930 yılında doğmuştur. 1950'de Azim Azimzade Sanat Okulu'ndan, 1955'te Vilnius'taki Litvanya Devlet Sanat Enstitüsü'nden mezun olmuştur. 1950 yılından itibaren birçok yerel ve uluslararası sergiye katılmıştır. 1955'te SSCB Sanatçılar Birliği'ne üye olmuş, 1964'te Azerbaycan SSC'nin Onurlu Sanatçısı, 1967'de Halk Sanatçısı unvanını almıştır. 1974'te Azerbaycan SSC Devlet Ödülü'ne ve 1980'de SSCB Devlet Ödülü'ne değer bulunmuştur. 1989'da ise SSCB Halk Sanatçısı seçilmiştir. İş gezileri nedeniyle birçok ülkede bulunmuş, Azerbaycan'da ve yurt dışında defalarca kişisel sergiler açmıştır. Nerimanbeyov'un eserleri dünya çapında müzelerde, galerilerde ve özel koleksiyonlarda muhafaza edilmektedir. Sanatçının "Bayıl Manzarası", "Fırtınadan da Güçlü", "Mutluluk", "Sevinç", "Hayat uğruna", "Parlak bir gelecek için", "İçerişehir hatıraları" (R.14) gibi eserleri dikkat çekici örneklerdir. Eserlerin konusunun zenginliğinden de anlaşılacağı üzere ressam, bir arayış içindedir. Kontrast, geleneksellik ve modernlik gibi çeşitli yaklaşımları uyumlu bir şekilde eserlerine yansıtmıştır.

Geleneksel renk anlayışı ve çizgileri ile dikkat çeken Toğrul Nerimanbeyov'un eserlerinde doğa ve kişiler rengarenk boyalarla tasvir edilir. [32]

Resim 14. Toğrul Nerimanbeyov, İçerişehir Hatıraları, 2009, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü
Kaynak: https://a-r.az/az/article/15446

Tahir Salahov (1928-2021): Ressam, 29 Kasım 1928'de Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de doğdu. İlkokulu Bakü'de, üniversiteyi Moskova'da okumuştur. Resim yapmaya ilkokulda başlamış ve ilk kişisel sergisini, henüz sekiz yaşındayken ilkokul kütüphanesinde açmıştır. Yaratıcılığında en önemli yeri portre türü eserler tutar. Eserlerinde yarattığı felsefi ideolojisinin, daha çok seyirci tarafından dilediği gibi kavranmasını tercih eder. Resim sanatının parlak temsilcisi, konu ve janr zenginliği, sanatsal biçim çeşitliliği ve estetik güzelliği ile öne çıkmıştır. Sanatçının eserleri dünyanın saygın müzelerinde ve galerilerinde sergilenmekte, özel koleksiyonlarda toplanmaktadır. Çoğu zaman "sanatın yetkili büyükelçisi" olarak tanımlanmıştır.

27 R. Manafov, Toğrul Nerimanbeyov Paris'te toprağa verildi, (Çevrimiçi) http://anl.az/down/meqale/exo/2013/iyul/317570.htm , Erişim tarihi 20.09.2022

Halk ressamı olan Tahir Salahov, "Nöbetten Dönenler", "Seher Treni", "Abşeron Kadınları", "Yeni Deniz" gibi eserlerinde işçi sınıfının zahmetli yaşantısını dile getirmeye çalışır. Ressamın yabancı ülkeleri konu alan resimleri, manzara ve natürmortları çağdaş Azerbaycan resim sanatının en yetkin eserleri sırasındadır. Salahov'un çağdaş portre ressamlığı tarzında yaptığı Bestekar Gara Garayev'in Portresi portre sanatının en olgun örneğidir. Onun yaptığı "Koroğlu", "Mirze Elekber Sabir", "Fikret Emirov", "Tamirciler"(R.15), "Resul Rza" ve "Aydan" portreleri bu resim türünün Azerbeycan'daki önemli örnekleri arasında yer alır. Günümüzde eserleri dünyanın ünlü müze ve galerilerinde, özel koleksiyonlarda saklanmaktadır.[33]

Resim 15. Tahir Salahov, Tamirciler, 1960, Tuval üzerine yağlı boya, Azerbaycan Ulusal Güzel Sanatlar Müzesi, Bakü

Kaynak: https://azlogos.eu/s%C9%99n%C9%99-b%C9%99s%C9%99riyy%C9%99t/

1960'lı yıllara gelindiğinde Azerbaycan resim sanatında ulusal değerlere yönelme eğilimleri, Sosyal Realizm tarzına uymayan "Abşeron Mektebi" ressamlarının eserlerinde tam anlamıyla görülmektedir. "Abşeron Mektebi" sanatçılarının eserlerinde mitolojik karakterler, minyatür sanatından etkiler ve ulusal değerlere duyarlılık kendini göstermektedir. "Abşeron Mektebi" ifadesini XX.yy.'ın ortalarında Azerbaycan sanat tarihinde oluşmuş bir terim sayabiliriz. "Abşeroncu" kelimesi o devirde Bakü'de yaşayan aynı zamanda çalışan, Bakü çevresi köy ve kasabaları dolaşan, bu yerlerde insanların hayatlarını, günlük yaşamlarını idaelleştirmeden

[33] Derya Uzun, **a.g.e.**, s. 163

olduğu gibi tuvale taşıyan ressamlar için kullanılırdı. "Abşeron Mektebi"nin en büyük temsilcilerinden biri Cavad Mircavadov'dur (1923-1992). Sanatçı sanatta özgürlük arayışıyla hareket ederek kendi ifade tarzını ortaya koymuş, fakat o dönem yönetim tarafından kabul görmemiş, sanatçının eserlerini sergileme isteği sanat kurumları tarafından reddedilmiştir. Bu mektebin diğer temsilcileri arasında Tofig Cavadov (1925-1963), Ferhad Halilov (1946), Mirnadir Zeynalov (1942-2021), Nazim Rahmanov (1946), Kamal Ahmed (1940-1994), Rafael Muradov (1943) gibi ressamların isimlerini sayabiliriz.[34]

Cavad Mircavadov (1923-1992): Cavad Mircavadov, Azerbaycan sanatında modern yönde ilerleyen resim ekolünün kurucusu olarak bilinir. Bu sanatçı, Azerbaycan sanat okulunun en parlak yenilikçilerinden biridir. St. Petersburg'da Ermitaj Müzesi'nde saklanan XX. yüzyıl Batı başyapıtlarını ve Büyük Petro Antropoloji ve Etnografya Müzesi'nde bulunan Afrika, Okyanusya, Endonezya ve Orta Doğu halklarının geleneksel sanatlarını incelemesi, sanatçının uzun yıllar süren bağımsız çalışmasının temelini oluşturur. İlk bakışta Mircavadov'un resimleri basit görünebilir. Onun resimlerinde - şeytanlar, kurnaz kadınlar, develer, atlılar, sanki çocukluktan bize tanıdık gelen peri masallarından alınmış gibidir. Ama bu keyifli, neşeli dünyaya yakından baktığınızda bunların "çocuk oyunları" olmadığını anlaşılır. Siyah konturlar, figürlerin "bastırılan" karakterlerini gizler, yüzleri, gözler yerine boş siyah kesiklerle maskelerin arkasına gizlenmiştir. Cavad'ın eserlerindeki boyalar pagan süslemelere dönüşerek içsel kaygının ve potansiyel tehlikenin bir ifadesi haline gelir. İyi ile kötünün, güzel ile çirkinin, mücadele ile ataletin yüzyıllar boyu süren mücadelesi Mircavad'ın hayal gücünden süzülerek resimlere yansıtılır.[35] Sanatçının eserlerine "Devin Hileleri", "Arena", "İhtiras", "Ölüm ile Diyalog", "Kasırga", "Agiller" (R. 16) örnek gösterilebilir.

[34] Ziyadhan Aliyev, "Sosialist realizmi" ne meydan okumuş Abşeron Mektebi, (Çevrimiçi) https://azertag.az/xeber/Sosialist_realizmine_meydan_oxuyan_Abseron_ressamliq_mektebi-1053016 , Erişim tarihi 07.11.2022

[35] Tahir Çelikbağ, "Cavad Mircavadovun Yaratıcılığı", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 2/2, Haziran 2014, s. 270-284 (272)

Resim 16. Cavad Mircavadov, Agiller, 1980'li yıllar, Tuval üzerine yağlı boya, 100x82 cm, Azerbaycan Devlet Resim Gelerisi, Bakü

Kaynak: https://ann.az/ru/muzey-zhivopis-azerbaydzhana-hh-hhi-vekov-reportazh/

II. Dünya Savaşı sonrasında 1950'li yıllar Azerbaycan resim sanatının yükselişe geçtiği dönem olarak değerlendirilir. Yurtiçi ve yurtdışında açılan sergilerin bu gelişmede büyük katkısı olmuştur. Azerbaycan resim sanatında manzara türününün önde gelen ressamı Settar Behlulzade, eserlerinde klasik gelenekleri modern standartlarla birleştiren Böyükağa Mirzezade, resimlerinde gerçekçi bir tavır takınan Mikayıl Abdullayev, geleneksel renk anlayışı ve modern çizgileri ile Toğrul Nerimanbeyov, "sanatın yetkili büyükelçisi" olarak tanımlanan Tahir Salahov, Azerbaycan resim sanatının parlak yenilikçisi Cavad Mircavadov gibi sanatçılar modern Azerbaycan resim sanatının gelişmesinde önemli payı olan ressamlar olarak bir çok günümüz sanatçısının üslupları üzerinde çok etkili olmuşlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

SAKİT MAMMADOV'UN YAŞAM ÖYKÜSÜ

2.1. Çocukluk Yılları

Sakit Mammadov 5 Ağustos 1958 tarihinde Azerbaycan'ın Neftçala ilçesinde doğmuştur. Babası balıkçı olan ünlü ressamın çocukluğu Kür nehri kıyısında geçmiştir. İki erkek kardeşi olan ressamın ailesinde onun dışında ressam bulunmamaktadır. Sanatçı bir röportajında *"...Babamın kararı ile haraket etseydim ya balıkçı olurdum ya da öğretmen..."* demiştir [36]. Çocukluğundan beri resim tutkusunun olduğu ve bu tutkunun onu şu an bulunduğu noktaya getirdiğini her seferinde dile getirmiştir. Çocukluğundan çok kısa bahseden ressam, duvarları siyah tebeşir veya kömürle çizdiğini ve ailesinin ve komşularının ondan hep bu konuda şikayetçi olduklarını anlattı[37]. Dolayısıyla sanatçının daha çocuk yaşta resme ilgisi olduğu anlaşılmaktadır.

Annesi bir ev hanımı babası ise balıkçı olan Mammadov, ailesinin çocuklarının eğitimine çok önem verdiğini ve derslerinde her zaman başarılı olduğunu söylemiştir. Babası ile ilgili konuşurken her röpörtajında onunla gurur duyduğunu dile getirir. *"...Babam kazandığı paranın yarısını kitap almak için harcardı ve böylece evimizde büyük bir kütüphane vardı, babamın kaç kere kitap okurken uyuya kaldığını hatırlıyorum ve onunla herhangi bir konuda tartışırken hep ben kaybederdim..."* demiştir. Ailesinin, onun geleceği ile ilgili kaygılarını, sadece bişeyler çizerek hayatını kazanamayacağı endişesini hatırlayarak *"...Alın yazımı alın terimle sildim..."* demiştir.[38]

---

[36]"Babama kalsa ya balıkçı ya da öğretmen olurdum", Sabah, (Çevrimiçi) https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum Erişim tarihi 07.05.2021,

[37] 13.10.2021 tarihinde sanatçı ile yapılan telefon görüşmesi

[38] Palitra Art Televizyon program, (Çevrimiçi) https://www.youtube.com/watch?v=yjQFF_azbMI Erişim tarihi 12.06.2021,

Dünyanın çeşitli ülkelerine seyahat eden Sakit Mammadov, Neftçala'da sadece on beş yıl yaşamasına rağmen, burasının onun için önemini *"...Çünkü Allah bana ruhu ve yeteneği bu şehirde, buradaki evimizde vermiştir..."* sözleriyle dile getirmiştir. Çocukluğundan beri renklerle oynamayı çok seven sanatçı, rüyalarını bile renkli gördüğünü söylemektedir.[39]

Fotoğraf 1. Sakit Mammadov'un annesi, Fotoğraf,
Kaynak: Bir Sevgi Tarihçesi TV – Sakit Memmedov programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 2. Sakit Mammadov, Fotoğraf, Azim Azimzade Sanat Okulunda okuduğu yıllar.
Kaynak: Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Memmedov TV programından alıntı (15.01.2017)

[39] Palitra Art Televizyon program, (Çevrimiçi) https://www.youtube.com/watch?v=yjQFF_azbMI , Erişim tarihi 12.06.2021

2.2. Eğitim yılları

Kariyerini ve başarılarını komşuları olan Gonca Hanım'a borçlu olduğunu ifade eden sanatçı, Neftçala'ya her gittiğinde ölene kadar Gonca Hanım'ı ziyaret ettiğini, bu hanımın ona ne kadar büyük bir iyilik yaptığının hiçbir zaman farkında olmadığını belirtmiştir. Sanatçının anlattığına göre, Neftçala Pionerler[40] evinde temizlik görevlisi olarak çalışan Gonca Hanım, sık sık sanatçının ailesini ziyaret ederdi. Bir gün babasından izin alarak küçük Sakit'i Pionerler evine götürür. Böylece sanatçı temel (ilk) resim eğitimine Pionerler evinde başlar. Azer Turan şöyle anlatır: *"...Buradaki Pionerler evinde kısa boylu bir ressam çalışıyordu. Adil Hacıyev resim öğretmeniydi ve bizim eyalet merkezinde insanların ressam hakkındaki en büyük hayal gücü anlaşılmıyor, hayal gücü değil hayal gerçekleşir, herkesin "Adil muallim" diye sevdiği bu zarif ve hayırsever insanın varlığı yüzünden gerçekleşmişti. O zaman Adil öğretmenin Pionerler evinde kurmuş olduğu resim derneğine çocuklar akın ediyordu ve onlar arasında seçilenlerin çoğu o zamanki Sovyetler Birliği'nin meşhur sanat okullarını kazandılar. Sakit Mammadov da bugün saygıyla hatırladığı Adil öğretmenin öğrencisi olmuştur..."* [41]. Ressam aynı zamanda okulunu da aksatmamış derslerinde de başarılı olmuştur.

Eğitim ve öğrenim yılları çok başarılı geçen sanatçı, eğitimine 1974-1978 yılları arasında Azim Azimzade ismini taşıyan Ressamlık (Sanat) Mektebi'nde devam etmiş, yirmi yaşında bu okulu onur derecesiyle bitirmiştir. Ressam, bu okula gitmek için Adil öğretmenin onları Bakü'ye bir sergiye götüreceğini söyleyerek ailesine yalan söylemiş, okula kaydını yaptırdıktan sonra onlara gerçeği anlatmıştır. Azerbaycan resim sanatına kazandırdığı yetenekli ressamlarla bilinen Azim Azimzade okulu güçlü bir okuldu, Sakit Mammadov da öğrencilik yıllarında resim sanatının inceliklerini bu okulda öğrenmiştir. 1978-1980 yıllarında askerlik görevini yapan sanatçı, 1981-1987 yılları arasında ressam İlya Repin'in (1844-1930) adını taşıyan Leningrad (St. Petersburg) Sanat Akademisi'nin resim fakültesinde Lenin bursuyla öğrenim gören ilk Azerbaycanlı olmuştur. Sabah Gazetesi'nde Olkan Özyurt'la yapılan röportajında o dönemi şöyle ifade eder: *"...Ailem Bakü'de kalmamı istiyordu. Ama benim akademiye gitmem gerekiyordu. Bakü'de askerlik yapmak yerine St.*

[40] Pioner evi (sarayı), SSCB, Rusya Federasyonu, Letonya, Beyaz Rusya Cumhuriyeti, Ukrayna ve diğer bazı ülkelerdeki çocuklar için okul dışı bir kurumdur. SSCB'de Pioner sarayları bazında kulüpler, dernekler yaratıcı pioner ekipleri çalışır ve pioneer teşkilatının metodolojik hizmeti vardı. 1990'ların başından beri, Rusya'daki Pioner evleri çocuklar için ek eğitim kurumları haline geldi ve çoğu durumda çocuk ve genç yaratıcı merkezlerinin (saraylar) isimleri değiştirildi.

[41] Azer Turan, **Sakit Memmedov** 55, Katalog, Baku, 2013, s. 76

Petersburg'ta ressam olarak askerlik yaptım. Askerde sergi açtım. Generaller gelmişti kışlaya, gördüler resimlerimi. Beğendiler. Tanıştım onlarla. Sonra ordu karargahına aldılar beni. 1970'lerden bahsediyorum. Bir süre sonra Rusya'da genelkurmayda generallerin resimlerini yapmaya başladım. Onlarla dost oldum. Bir askerin ordu generali ile arkadaş olması o zaman için mümkün değildi. Sonra da akademiye gittim. Lenin bursu, sadece bir kişiye verilir. Bana nasip oldu. Akademiyi bitirince de orada eğitmen olarak kalmamı istediler ama kabul etmedim. Amacım resim yapmaktı ve resimlerimin insanlara ulaşmasıydı. Öyle de oldu..." [42]

Sanatçı, akademide Sovyet ressamı Yevsey Yevseyeviç Moiseyenko'dan (1919-1988) ders almıştır. Hocası Yevsey Yevseyeviç Moiseyenko, 1970 yılında SSCB Halk Sanatçısı, 1973 yılında SSCB Sanat Akademisi Asli Üyesi, 1974 yılında Lenin Ödülü Sahibi, 1963 yılında Profesör olmuştur. Devrimci romantizm ve İç Savaş (Vatandaş Muharebesi) teması, Moiseyenko'nun çalışmalarında önemli bir yere sahiptir. [43]

Sakit Mammadov röportajlarında, tanınmış bir sanatçı, yetkin bir öğretim görevlisi olan Yevsey Yevseyeviç Moiseyenko'nun, onun hayatında ve çalışmalarında çok önemli bir rolü olduğunu ifade eder. Moiseyenko "faal Kafkasyalı" diye değerlendirdiği talebesi Sakit Mammadov ile ilgili düşüncelerini şöyle dile getirmiştir: *"...Sakit Mammadov güçlü gözlem kabiliyetine sahip ekstravagant ressamdır, onun gözleri elmas gibi sert ve keskindir. Resim ressamlığın anahtarıdır. Bu anahtar ki Sakit'de vardır..."* [44]Talebelerine taklitçiliği yasaklayan, onları kendinin temsil ettiği görüşlere tabi tutmayan, Moiseyenko'nun yetiştirmesi olan Mammadov'un kendi öğrencileri var ve ressam bu konuyla ilgili düşüncelerini şöyle dile getirir: *"...öğrenciye sadece ressam gibi düşünmeyi, sanata derin hürmet hissi duymayı, üslubun önemi öğretilebilir. Harmoni ise öğretilmez. Onu anlamak ilahi bir vergidir..."*[45]

[42] "Babama kalsa ya balıkçı ya da öğretmen olurdum", Sabah, (Çevrimiçi) https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum, Erişim tarihi 07.05.2021,

[43] Anonim, **Azerbaycan Sovyet Ensiklopedisi**, 7. Cilt, Bakü, 1983. s. 23.

[44] Azer Turan, **Sakit Memmedov 55**, Katalog, Baku, 2013, s. 77

[45] **Age.**, s. 77

Fotoğraf 3. Sakit Mammadov, Askerlik yılları, Fotoğraf,
Kaynak: Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Memmedov TV programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 4. Sakit Mammadov, Askerlik yılları, Fotoğraf,
Kaynak: Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Memmedov TV programından alıntı (15.01.2017)

Mammadov, babasının yakın arkadaşının kızı ile evlenmiştir. Henüz Leningrad'da (St. Petersburg) okurken evleneceği kıza karar vermiş, 23 yaşında nişanlanmış 25 yaşında evlenmiştir. Sakit Mammadov'un konuk olduğu *Bir Sevgi Tarihçesi* programında, evlilik ve aşk ile ilgili sorulara şu şekilde yanıt vermıştir. *" ...hayatta birini seviyorsun.. evet o seçiliyor..o kadar insan arasında sana uygun evliliğe uygun birini seçiyorsun ve düşünüyorsun ki o insanla aile kurduğun zaman seni*

yanıltmaz.. evlilik kararını kendim verdim, ailesini yakından tanıyordum...”. [46] Ressamın üç çocuğu ve üç torunu vardır. Çocukları Nizar Mammadov, Cesar Mammadov ve Aynur Mammadova da ressamdırlar.

Fotoğraf 5. Sakit Mammadov’un çocuklarının çocukluk resmi, (sağdan sola) Cesar Mammadov, Nizar Mammadov, Aynur Mammadova, Fotoğraf

Kaynak: Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Memmedov TV programından alıntı (15.01.2017)

Fotoğraf 6. Sakit Mammadov eşi ve kızı ile, Fotoğraf

Kaynak: Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Memmedov TV programından alıntı (15.01.2017)

[46] Bir Sevgi Tarihçesi – Sakit Memmedov, (Çevrimiçi) https://www.youtube.com/watch?v=goKYMfsZUNk, Erişim tarihi 05.07.2022

2.3. Sanat Kariyeri

Sakit Mammadov otuz yılı aşkın süredir sanatsal faaliyetlerde bulunmakta ve dünyanın en prestijli sergi salonları ve galerilerindeki sergilere katılmaktadır. Sakit Mammadov, 80'lerde oluşan yetenekli sanatçılar kuşağının parlak bir temsilcisidir. 1988'den beri Azerbaycan Ressamlar Birliği üyesidir.

Sanatçı kariyerinin başlangıcı için şunları söylemiştir. *"...Kariyerime on yedi metrekarelik bir odada başladım. Resim yapmak için çocuklarımın uyumasını beklerdim. Sonra yavaş yavaş bu seviyeye geldim. Öncelikle sanatçının bir hayali olması gerekir. "Niyetiniz nereye, menziliniz oraya" demiş atalarımız ve niyetim buydu. Eserlerim satılırken biriktirdiğim parayla şu anki evi satın aldım ve bu hayali yavaş yavaş gerçekleştirdim. Hayatım boyunca bir yere sahip olmayı, resimlerimi kalıcı olarak orada tutmayı ve segilemeyi hayal etmiştim. Bugün Bakü'de kişisel sergi açmama bile gerek yoktur. Eserlerimi görmek isteyenler bu müzeye geliyorlar. Bu müze dünyanın birçok ülkesinden konuklar ve ünlüler tarafından ziyaret edilmektedir ..."*.[47]

Sanatçının müzesi Bakü'de, 2006 yılından itibaren ziyarete açılmıştır. Aynı zamanda atölyesi olan bu müze, Mammadov'un gerçekleşen hayallerinden biridir. Dünyanın farklı ülkelerinden olan misafirlerini burada ağırlar. Müze giriş, misafir odası ve kırmızı salon bölümlerinden oluşuyor. Giriş bölümünün duvarında tanınmış misafirlerle çekilmiş resimler yer alıyor. Müzede Kırmızı Hall'un solunda bir piyano bulunuyor. Sakit Mammadov, Azerbaycan'ın büyük caz sanatçısı Vagif Mustafazade'nin (1940-1979) bir tanıdığının önerisiyle aldığı bu piyanonun üzerinde müzeyi ziyarete gelmiş dünya sanatçılarının imzaları bulunuyor. Müzede sanatçının 170'ten çok eseri sergileniyor.

[47] Anar İbrahimov "Modern Azerbaycanın yenilikçi ressamı Sakit Mammadov ve Opalizm", **Medeniyyet.az dergisi**, sayı 322, 2018 s. 76-79

Fotoğraf 7 . Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Giriş bölümü, Fotoğraf

Kaynak: https://az.wikipedia.org/wiki/Sakit_M%C9%99mm%C9%99dov

Fotoğraf 8. Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Kırmızı Salon, Fotoğraf

Kaynak: https://az.wikipedia.org/wiki/Sakit_M%C9%99mm%C9%99dov

Sakit Mammadov 1987'den beri birçok ülkede karma ve kişisel sergiler açmıştır. Bu ülkeler arasında Azerbaycan, Türkiye, Rusya, Beyaz Rusya, İsveç, Ukrayna, Almanya, Fransa, Avusturya, İtalya, Belçika, Mısır, Çin, Avustralya, İngiltere, İskoçya, Gürcistan, Tataristan Cumhuriyeti, Singapur ve Portekiz bulunmaktadır.

Sanatçının kişisel ve karma sergilerinin kronolojik sıralaması şu şekildedir:

1. 1989 yılında "Gençlik Sergisi", Minsk, Beyaz Rusya
2. 1991 yılında "Azerbaycanlı Sanatçılar Sergisi", Erzurum, Türkiye

3. 1993 yılında “Sergi”, Krakow, Polonya
4. 1994 yılında “Uluslararası Sanat Fuarı Sergisi”, İstanbul, Türkiye
5. 1994 yılında “Kişisel Sergi”, İstanbul, Türkiye
6. 1995 yılında “Taksim Sergisi”, İstanbul, Türkiye
7. 1996 yılında “Sergi”, Moskova, Rusya
8. 1996 yılında “Kış Müzayedesi” Sergisi, İstanbul, Türkiye
9. 1997 yılında “Kişisel Sergi”, Stockholm, İsveç
10. 1998 yılında “Azerbaycanlı Sanatçılar Sergisi”, Kiev, Ukrayna
11. 1999 yılında “Azerbaycanlı Sanatçılar Sergisi”, Berlin, Almanya
12. 2000 yılında “Olimpiyat Oyunları Sergisi”, Sidney, Avustralya
13. 2001 yılında “Azerbaycanlı Sanatçılar Sergisi”, Strasbourg, Fransa
14. 2001 yılında “Kunstbeurs Sergisi”, Brüksel, Belçika
15. 2002 yılında “Kişisel Sergi”, Bakü, Azerbaycan
16. 2002 yılında “Na Salyanke Sergi Salonu’nda Kişisel Sergi”, Moskova, Rusya
17. 2004 yılında “Fransız Senatosu Müzesi’nde 20 Azerbaycanlı Sanatçı Sergisi”, Paris, Fransa
18. 2004 yılında “Hacı Zeynalabdin Tağıyev’in Anısına Adanan Sergi”, Bakü, Azerbaycan
19. 2005 yılında “Uluslararası Çevre Koruma Fuarı”, Seul, Güney Kore
20. 2005 yılında “Azerbaycanlı Ressamların Gözünden İtalya” Sergisi, Bakü, Azerbaycan
21. 2007 yılında Opera Galerisi’nde “Ünlü Sanatçılar Sergisi”, Singapur
22. 2007 yılında “Akdenizlilik ve Gurbet” Sergisi, İstanbul, Türkiye
23. 2009 yılında “IV. Uluslararası İpek Yolu Sergisi”, Seul, Güney Kore
24. 2009 yılında Sotheby’de Buta Festival tarafından düzenlenen “Azerbaycanlı Sanatçılar Sergisi”, Londra, İngiltere
25. 2009 yılında Avrupa Parlamentosu’nda “Kişisel Sergi”, Brüksel, Belçika
26. 2010 yılında “Galeri 1969’da Kişisel Sergi”, Bakü
27. 2011 yılında “I. Uluslararası Sanat Sergisi”, Gabala, Azerbaycan
28. 2011 yılında Manege Galerisi’nde “Modernlik ve Gelenekler” Sergisi, Moskova, Rusya
29. 2011 yılında “Gabala II. Uluslararası Sanat Sergisi”, Azerbaycan
30. 2013 yılında “III. Uluslararası Gabala Sanat Festivali”, Gabala, Azerbaycan
31. 2013 yılında Haydar Aliyev Merkezi’nde “Kişisel Sergi”, Bakü, Azerbaycan

32. 2014 yılında “Uluslararası Barış Adına Sergisi”, Şanghay, Çin
33. 2014 yılında “Vera Uluslararası Sanat Festivali”, Lizbon, Portekiz
34. 2015 yılında “Dünya Sanat Akademisi tarafından düzenlenen sergi”, Bakü, Azerbaycan
35. 2015 yılında Louvre Müzesi’nde “Carusel de Louvre Sergisi”, Paris, Fransa
36. 2017 yılında Nur Sanat Evi’nde, “Sakit Mammadov ve Öğrencilerinin Sergisi”, Bakü, Azerbaycan
37. 2019 yılında Kristal Salon’da “Kişisel Sergi”, Bakü, Azerbaycan
38. 2019 yılında Tophane-i Amire Kültür ve Sanat Merkezi’nde “Kişisel Sergi”, İstanbul, Türkiye

Fotoğraf 9. Sakit Mammadov Salyanka Sergisinde, 2002, Fotoğraf
Kaynak: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Salyanka_s%C9%99rgisi.jpg

Sakit Mammadov, çocukken resme büyük ilgi duyuyordu. Bu ilgi daha sonra sürekli yanan bir arzuya dönüştü ve arzunun peşinden giden sanatçı sanatta birçok başarıya imza attı. Bu başarıları teyit edenler, aldığı ödül ve madalyalardır. Sakit Mammadov, sadece Azerbaycan’da değil tüm dünyada sevilen bir sanatçı olmayı başarmıştır. Ancak sanatçının kendi tarzının oluşumunun uzun zaman aldığı ve bir sonraki başarısının başlangıcı olduğu unutulmamalıdır. Ressamın başarılarını kanıtlayan ödüller aşağıdakilerdir:

- Azerbaycan Halk Sanatçısı (27 Mayıs 2018)
- Azerbaycan’ın Onurlu Sanatçısı
- Malta Nişanı’nın Uluslararası Şövalyeler-Kavalerler Birliği’nin subay haçı.
- Bin Yılın Adamı Azerbaycanlı sanatçı.

- Anavatan'ın Oğlu Nişanı
- Dolmabahçe Sarayı müzesinde düzenlenen serginin birincisi
- Büyük Şövalye Altın Yıldız
- Dada Gorgrud Ödülü sahibi
- Akademisyen ve Rus İmparatorluk Sanat Akademisi madalyası
- Avrupa Doğa Bilimleri Akademisi Akademisyeni
- Dünya Sanat Akademisi'nin tam üyesi
- ATEA Onursal Profesörü
- Uluslararası Şövalyeler Birliği'nin Senatör Yıldızı
- Hizmetler için İmparator I. Aleksandr Nişanı
- Leanardo Da Vinci Madalyası
- Alman Akademisi Profesörü
- Mozart Madalyası
- Dünya Sanat Akademisi Madalyası
- Avrupa Onur Nişanı
- Vera Ödülü 2010
- Azerbaycan'daki "Vatan Evladı" nişanı ve "Korkut" ödülü
- İtalyan altın madalyası
- Dostluk Düzeni
- Rus İmparatorluk Sanat Akademisi Madalyası
- UNESCO Azerbaycan Sanatçılar Birliği diploması 2013
- Vera Ödülü 2014
- Büyük Altın Yıldız
- ATEA Şövalyeleri Birliği'nin "Büyük Altın Yıldızı" 2015
- "Barış Adına" Uluslararası Sergi Birincisi
- III. Uluslararası Gabala Sanat Festivali'nin galibi
- Çağın Yaratıcısı Nişanı (Tvorets epoksi) ve diploma ile ödüllendirildi, 2019

Fotoğraf 10. Sakit Mammadov Uluslararası Vera Mükafatı ile, 2014, Fotoğraf

Kaynak: https://peoplepill.com/people/sakit-mammadov/tc/politics/

Fotoğraf 11. Sakit Mammadov Bin Yıllık İnsan ödülü ile, 2015, Fotoğraf

Kaynak: https://peoplepill.com/people/sakit-mammadov/tc/politics/

Sakit Mammadov'un eserleri Süleyman Demirel, Vehbi Koç, Paolo Parviz, Iosif Kobzon, Sandra Gartner, Elizabeth Celton, Mc. Donald Walter Swimberg, Sacit Katlandur, Elçin Muradov,

Rza Nuriyev, Okan Topa, Elçin Orucov'un özel koleksiyonlarında saklanmaktadır. Eserleri Singapur'daki Opera Galerisi'nde sergilenmekte ve satılmaktadır. [48]

Resimdeki ustalığıyla binlerce kişinin kalbini kazanan Sakit Mammadov Azerbaycan sanat aleminde kısa sürede parlamış ve kendi üslubunu yeterince zengin bir geçmişe sahip olan Azerbaycan resim sanatının en saygın ustalarından biri olarak tanıtmayı başarmıştır. Mikayil Abdullayev, Böyükağa Mirzezade, Settar Behlulzade, Togrul Nerimanbeyov, Tahir Salahov gibi usta ressamların memleketinde bunu başarmak kolay olmasa da görünen o ki, Mammadov bunu başarmıştır. Tanınmış Rus eleştirmen A. Bajenov, Sakit Mammadov hakkında şöyle diyor: *"...Sakit Mammadov'un eli intibah ressamının eline benziyor..."*. [49] Güneş, tutku ve parlak renkler sanatçının resimlerinde temel araçlardır.

[48] M. Mükerremoğlu "Dünya öz renginde olsaydı...", Halk gazetesi, (Çevrimiçi) lhttp://www.anl.az/down/medeniyyet2008/avqust/medeniyyet2008_avqust_135.htm, Erişim tarihi 06.05.2021

[49] Azer Turan, **Sakit Memmedov** 55, Katalog, Baku, 2013, s. 80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAKİT MAMMADOV'UN ÜSLUBU

3.1. 1980 – 2000 Yılları

Sanatçı, erken yaşlardan itibaren kendine has tarzını oluşturmayı hedeflemiştir. Öğrenciliğinden başlayarak sergilere katılan Sakit Mammadov, renk, ton, biçim, tarz ve yeni akımlar hakkında incelemeler yaparak zamanla, parlak renkler ve özenli bir kompozisyonun hakim olduğu kendi üslubunu oluşturmayı başarmıştır.

Onun üslubunun gelişmesinde farklı dönemlerden çeşitli sanatçıların etkileri olmuştur. Sakit Mammadov, Doğu'nun derin felsefi düşüncesini ve canlı renklerini resim sanatında yaşatmaya devam eden bir ressamdır. Sanatçının başarısının nedenlerinden biri, çalışmalarında modern ve klasik tarzın sentezini yaratabilmesidir. [50]

Kendine has tarzının olması, bir sanatçının yaratıcılığının oluşumunda ve tanınmasında önemli bir rol oynar. Benzersiz bir tarz oluşturmak çok çaba gerektirir. Sanatçı Sakit Mammadov'un yaratıcılığının farklılığı ve üslubunun gelişmesi 2000'li yıllara kadar uzanır. Sanatçının 1980-2000 yılları arasındaki resimlerine bakarsak, bu gelişmeyi görebiliriz. İlk yıllarda Sakit Mammadov'un üslubunun oluşumunda ve gelişiminde hem Hollanda hem de İspanyol resim ekollerinin önemli rolü vardır. Bunu en fazla ressamın 1990'lı yılların sonu ve 2000'lerin başındaki eserlerinde hissediyoruz. Sonraki yıllarda ise empresyonizm akımının etkisi kendini göstermeye başlamıştır. Tüm bu etkilenmelerin sonucunda zamanla sanatçının kişisel üslubu oluşmuştur.

Bir esere bakarken, sanatçının imzası veya yaptığı özel bir işaret yoksa, eserin üslup özelliklerine bakıp eserin sahibinin kimliğini belirleyebiliriz. Ancak Sakit Mammadov'un kendi tarzının oluşmasına birçok faktörler tesir göstermiş, farklı dönemlerin sanatçılarından etkilenmiş ve zamanla resim sanatında kendine özgü bir yer edinmiş olsa da resimlerinde farklı farklı üsluplar görülür. Kendine özgü tarz çizgisinin oluşumunu ispatlayan bir dizi eserin analizine bakarsak, sanatçının 1990'lardaki işlerini 2000'lerinkilerle karşılaştırdığımızda farkı görebiliriz.

[50]Sakit Mammadov: Klasik ve Muasir üslubun sintezi, (Çevrimiçi) https://www.e-derslik.edu.az/books/147/units/unit-1/page86.xhtml, Erişim tarihi: 08.09.2022

Resim 17. Sakit Mammadov, "Babamın Portresi", 1988, Tuval üzerine yağlı boya, 50x50 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/portrait?pgid=k9yu0ajr-10337563-da55-476a-8759-81098370737d

Sanatçının erken tarihli resimlerinden biri "Babamın Portresi" dir (R. 17). Mammadov'un babası bir balıkçı olmasına rağmen çok fazla bilimsel bilgiye sahip bir kişiydi. Sanatçı, babasından *"...Bilime çok önem verirdi ve parasının çoğunu kitaplara harcardı. Bilmediklerimi ona sorup öğreniyordum..."* diye söz eder.[51] Resme bakıldığında, figürün yaşamının zorluklarla geçtiği ve hayatın tüm acılarına cesurca katlandığı hissedilir. Yüzündeki kırışıklıklar, hayatının kolay olmadığını, ama gözlerinde hep umut olduğunu gösteriyor. Karanlık bir arka plan üzerinde tasvir edilen modelin yüzünde kaynağı bilinmeyen bir ışık var. Bu üslup, modelin iç dünyasını ve kişiliğini gözler önüne seren barok portreleri akla getirir. Sanatçının erken dönem çalışmalarına özgü koyu renkler kullandığı görülüyor.

[51] "Babama kalsa ya balıkçı ya da öğretmen olurdum", Sabah, (Çevrimiçi) https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum Erişim tarihi 07.05.2021,

Resim 18. "Aynur", 1988, Tuval üzerine yağlı boya, 55x45cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://poramoralarte-exposito.blogspot.com/2020/06/sakit-mammadov.html

Aynı tarihli "Aynur" adlı portresinde sanatçı, başını sola doğru eğmiş, gözlerini aşağıda bir noktaya dikmiş bir genç kızı tasvir etmiştir (R.18). Siyah arka plan önünde parlayan yüzünde hüzünlü ve düşünceli bir ifade vardır. Üzerindeki renkli kıyafet ve kırmızı dudakları resmi, "Babamın Portresi"ndeki monokrom renk paletinden uzaklaştırıyor. Aynı tarihte yapılmış bir resim olmasına rağmen babasının portresindeki kalın fırça darbeleri yerine sanatçının fırça darbelerini daha ince kullandığı görülüyor.

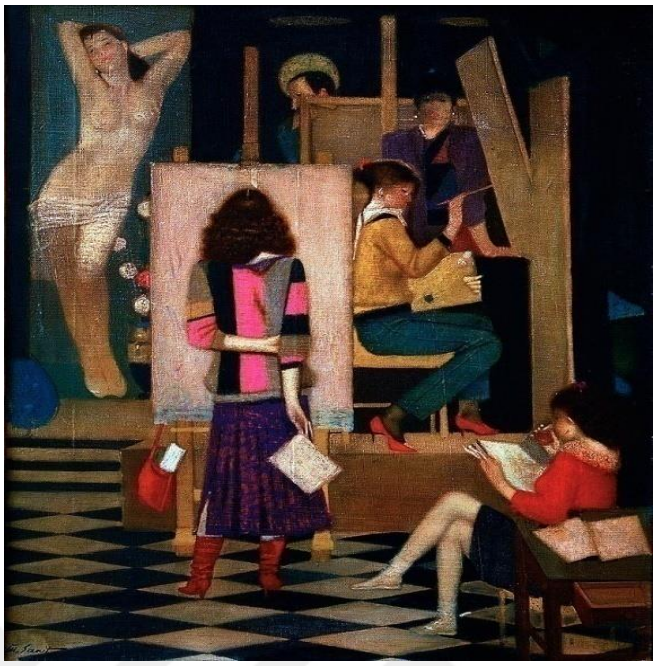
Resim 19. "Küsmüş Melek", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 60x65 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak:

https://www.sakitmammadov.art/post/%D1%85%D1%83%D0%B4%D0%BE%D0%B6%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D1%81%D0%B0%D0%BA%D0%B8%D1%82-%D0%BC%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%B4%D0%BE%D0%B2

Sakit Mammadov'un 90'lı yıllara ait eserlerinden biri 1997 tarihli "Küsmüş Melek" dir (R.19). Kompozisyonun merkezinde bir çocuk gibi sevdiklerine küsen, dizlerini kucaklayarak hayallere dalan küçük bir melek ve arkasında bir hilal tasvir edilmiştir. Kompozisyon diyagonal bir çizgiyle ikiye bölünmüş alt kısım koyu renk, üst kısım ise daha açık renkle boyanmıştır. Böylece bu melek gece parlayan bir yıldıza benzemektedir. Niçin küstüğü belli değildir. Sevimli yüz hatları, konu hakkında ip ucu vermezken yalnızca fiziksel olarak güzel ve sevimli bir kız çocuğu görünümü sunar. Üslup olarak animasyon karakterleri akla getiren bir örnektir.

Sanatçının bu resim ile aynı yıla ait olan "Atölyede" adlı eseri ise çok farklı bir üsluptadır (R.20)

Resim 20. Sakit Mammadov, "Atölye'de", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 60x50, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos

Resim 21. Johannes Vermeer, "Resim Alegorisi", 1666-1667, Tuval üzerine yağlıboya, 120 x 100 cm, Viyana Sanat Tarihi Müzesi, Viyana

Kaynak: https://wannart.com/icerik/8308-vermeerin-kara-kutusu-resim-alegorisi

İlk bakışta Hollanda barok sanatçısı Johannes Vermeer'in (1632-1675) "Resim Alegorisi" resmini (R.21) anımsatan bu eserinde, kompozisyonun sol üst köşesinde pozu daha çok klasik heykelleri anımsatan yarı çıplak bir model durmaktadır. Dört farklı şövalenin önünde ayrı ayrı insanlar bulunmakta, bunlardan üçü resim yaparken, biri sadece izlemektedir. Bunlardan arkada üstte başında bere olan sanatçının kendisi olmalıdır. Siyah beyaz dama tahtası biçiminde yer karoları ile bu sahne Vermeer'in "Resim Alegorisi" adlı eserini anımsatır. Bu eserde ressam ve modelinin yalnız olmalarına karşılık, Mammadov'un resmi sanatçının ve öğrencilerinin bir arada çalıştığı bir atölyenin görünümünü sunar.

Resim 22. Sakit Mammadov, "Gecenin Senfonisi", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 180x130, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/nude

Sanatçının 90'lı yıllara ait "Gecenin Senfonisi" adlı tablosu (R.22) İspanyol barok sanatçısı Diego Velazquez'in (1599-1660) "Aynadaki Venüs" resmini anımsatmaktadır (R.23). Sanatçı, modelini Velazquez gibi tablo düzlemine yatay bir biçimde izleyiciye arkası dönük bir biçimde yerleştirmiştir. Sol üst köşede de Velazquez'in resmindeki gibi bir perde bulunmaktadır. Senfoni terimi genellikle orkestralar için bestelenmiş uzun müzik eserleri için kullanılsa da bu resimde müziğe ilişkin bir ayrıntı görülmez. Arka planda bir gece manzarasına yer verilmiştir. Modelin uzandığı yatağın üzerinde kırmızı renkte yerel bir halı serilmiştir. Başında ise tuhaf bir şapka vardır. Resimde sanatçının klasik Venüs temasını ele alıp sıradan bir kadın figürü olarak yorumladığı gözlenir.

Resim 23. Diego Velazquez, Aynadaki Venüs, 1647-1651, Tuval üzerine yağlıboya, 122x177 cm., National Gallery, Londra

Kaynak: https://www.nationalgallery.org.uk/stories/one-painting-many-voices-velazquezs-the-rokeby-venus

Resim 24. Sakit Mammadov, "Nü", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 45x30, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/nude

Sanatçının aynı tarihte yaptığı bir başka nü resminde ise modelin pozu, dergilerdeki çıplak kadın fotoğraflarını anımsatan yapay bir duruş sergiler (R.24). Tensel duygular uyandıran bu eserdeki modelin kimliği belli değildir.

Sakit Mammadov'un 90'lı yıllarda üzerinde durduğu bir tema da anılardır. Ele aldığı anıların çoğu, genellikle Rusya'daki öğrenci yıllarıyla veya hem Rusya hem de Türkiye'deki sergilerle ilgilidir. Bu anılar, başarılı sergilerden arta kalan keyifli anlardan oluşur. Sanatçının "Leningrad Hatıraları" , "Hatıra resmi", "Yaşasın İstanbul" bu temaya örnek olarak gösterilebilir.

Resim 25. Sakit Mammadov, "Leningrad Hatıraları" , 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 45x55 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos

Önceki eserleri ile kıyaslarsak "Leningrad Hatıraları"nda farklı bir tarz görülür, renk ön planda olup, perspektif tuhaftır (R.25). Masa tuval düzlemine dik yerleştirilmiş, bakış açısı ise karşıdan değil, yukarıdan tutulmuştur. Figürlerin kırmızı, turuncu gibi canlı renk tonları taşıyan giysileri durağan kompozisyona bir dinamizm katmaktadır. Bu eserde, herhangi bir önemli olayı

kutlamak için bir araya gelmiş insanlar tasvir edilmiştir. Figürlerin neşeli halleri seyirciye pozitif enerji aşılamaktadır.

Resim 26. Sakit Mammadov, "Hatıra Resmi", 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 65x50 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Kaynak: https://vakin.livejournal.com/1366899.html

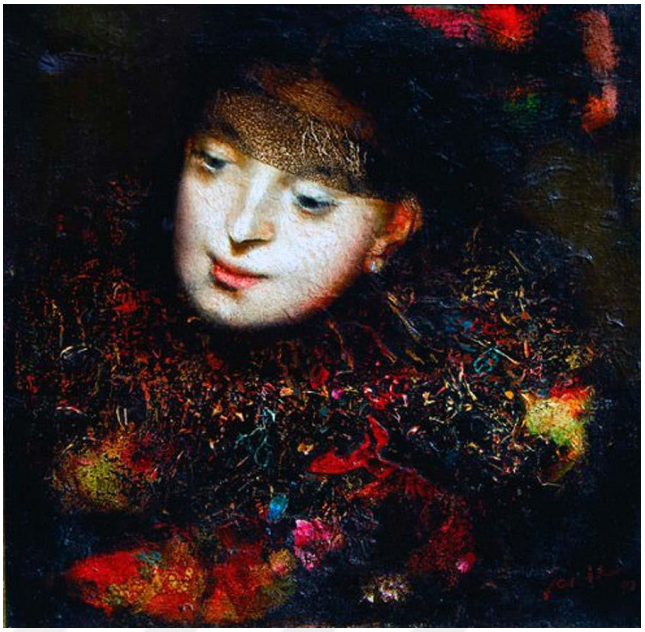
Yine aynı tarihe ait "Hatıra Resmi" adlı eseri ise tema aynı olsa da işleniş açısından farklı bir görünüm sunar (R.26). Sanatsal yapısı ve renk uyumu açısından sanatçının "Atölyede" eserini anımsatan bu resimde kompozisyonun ana bölümünü masaya oturan kişiler oluşturuyor. Siyah-beyaz dama tahtası biçimli yer karoları, kuzey sanatçılarının resimlerini anımsatıyor. Arka planda yer alan duvardaki ayna da yine kuzey sanatının örneğin; Jan van Eyck'ın (1390-1441) "Giovanni Arnolfini'nin Evlenmesi" adlı resminde arka planda yer alan ayna detayını akla getiriyor. Oradaki dış bükey aynada ressamın görülmesine karşılık, burada büyük oval bir aynada bir fotoğrafçının fotoğraf çektiği görülüyor. Sol taraftaki pencereden görülebilen cami, gözlüklü adamın başındaki fes bu mekanın Müslüman bir ülkede yer aldığını gösteriyor. Sol köşede bulunan ve sanki resme sonradan eklenmiş gibi gözüken, oturmuş kadın figürü de başka bir resimden alınmış izlenimi uyandırıyor.

Resim 27. Sakit Mammadov, "Yaşasın İstanbul" , 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 60x100 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://poramoralarte-exposito.blogspot.com/2020/06/sakit-mammadov_28.html?m=0&hl=es_419

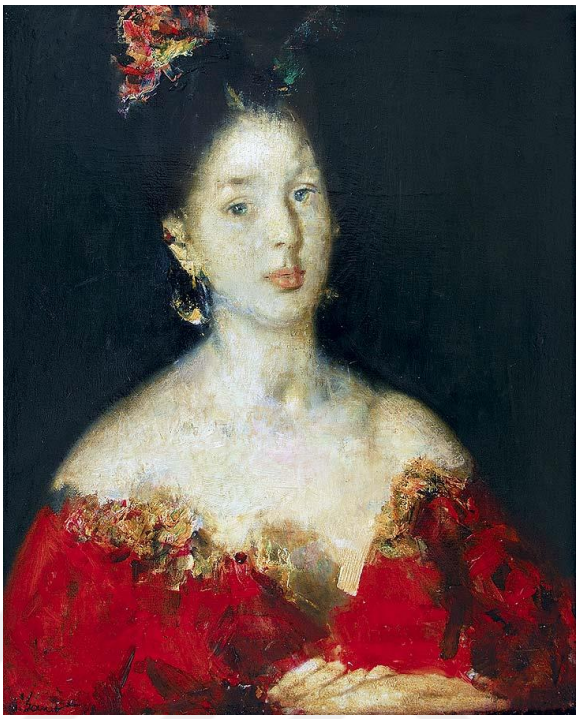
Anılar temasına uygun bir başka eser de "Yaşasın İstanbul" eseridir (R.27). Fethi ile Türk dünyasının her zaman gurur kaynağı olan İstanbul, sanatçılara kucak açmış gibi görünüyor. Sanatçılar, müzisyenler, oyuncular İstanbul Boğazı'nda seyreden küçük bir teknede bir araya gelerek İstanbul şerefine kadehlerini kaldırıp bu şehire övgüler yağdırıyorlar. Bu sanatçılar mutlu görünüyorlar çünkü yeteneklerini özgürce sergileyebiliyorlar. Türk kültürünü ve sanatını hiçbir korku ve baskı olmadan dünyaya tanıtıyorlar. Gökyüzündeki beyaz kuşlar, özgürlüğü ve barışı simgeliyor. Teknedeki bazı sanatçıların yorgun ve düşünceli görünmeleri ise belki de geçmişte yaşadıkları zor günleri hala unutamamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir. Teknik açıdan bu resim "Leningrad Hatıraları" adlı resmine benziyor. Canlı renk tonları ve serbest fırça darbeleri dikkati çekiyor.

Resim 28. Sakit Mammadov, “Nargiz”, 1997, Tuval üzerine yağlı boya, 40x40 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.trend.az/life/interview/2176927.html

Sanatçı, kimliği belli olmayan güzel hanımların portrelerini yapmıştır. Bu hanımlar sanatçının güzellik arayışını temsil ediyor diyebiliriz. "Nargiz" adlı portre bunlara bir örnektir (R.28). Diğer portrelerinden farklı olarak modelin yüzü yakın plandan gösterilmiş, vücudu ise resmedilmemiştir. Adeta bir baş ve yakadan ibaret olduğunu söyleyebiliriz. Baş hafifçe sola doğru dönük olup, gözleri yarı kapalı olan model düşünceli bir pozda resmedilmiştir. Karanlık arka plan önünde ışık yüzünde yoğunlaşmış olup, yakası dağınık fırça darbeleriyle empresyonist bir tarzda işlenmişken yüzü daha ince fırça darbeleriyle çalışılmıştır.

Resim 29. Sakit Mammadov, "Aktris", 1997,Tuval üzerine yağlı boya, 60x35 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://poramoralarte-exposito.blogspot.com/2020/06/sakit-mammadov_28.html?m=0&hl=es_419

Sanatçının empresyonizmin etkisi sezilen ilk yıllarının çalışmalarından biri "Aktris" eseridir (R.29). Kompozisyonun merkezinde üzerinde kırmızı göğüs dekolteli sahne kıyafeti olan bir kadın tasviri yer alır, arka plan tamamen karanlık bırakılmıştır. Böylece izleyicinin sadece modele odaklanması sağlanmıştır. Modelin üzerindeki kıyafet belki bir opera sanatçısı olabileceğini düşündürür. Ancak kimliği belirsizdir. Teknik açıdan empresyonistlerin dağınık fırça darbelerinin görüldüğü bu resim, 2000 yılında Sidney Olimpiyatları'na adanan sergide yer almıştır.

Eserlerindeki kadınların kostümü, sanatçının kendi hayal gücünün ürünüdür. Bu kostümler alışılmadık bir şekle ve özel olarak seçilmiş renklere sahiptir. Her kadının giyim tarzı ve zevki onun iç dünyasını anlatır. Bu, gerçek hayatta da böyledir. Bir kadın elbise seçerken kendi zevkine uygun kıyafetler seçer ve bu seçenek hem tarz hem de renk olarak kendini gösterir. Tasvir edilen her kadının gözlerine özel bir dikkat gösterildiği, iç dünyasının yanı sıra duygu ve düşüncelerinin de yansıtıldığını görebiliriz. Sanatçı, bu gözlerde imgenin duygularını büyük bir ustalıkla anlatmıştır. Ressamın düşüncesine göre; her kadının imgesi büyük bir dünyayı yansıtır. Sakit Mammadov bir röportajında *"...Sabah mutlu bir şekilde evden çıkıp atölyeme gidiyorum. Akşam aileme geri*

dönüyorum..." demiştir.[52] Bu sözleri, onun işini sevdiğini kanıtlar. Ailesi ve hayatından memnun oluşu eserlerine de yansır. Kadınlarla ilgili yukarıda bahsedilen değerlendirmeler sanatçının "Gece Senfonisi", "Nü" ve diğer birçok kadın portresini de kapsamaktadır.

Resim 30. Sakit Mammadov, "Aktrisler", 1998, Tuval üzerine yağlı boya, 40x40 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/composition?pgid=k9zygvr5-ef8bc144-7c88-4e0d-83e0-5b4917842a1e

Sanatçının tiyatro konulu çalışmalarına bir başka örnek de "Aktrisler" isimli tablosudur (R.30). Sakit Mammadov'un çalışmaları arasında sıklıkla tiyatroda çalışan, zor ve sorumluluk sahibi bir mesleğin temsilcileri olan aktör ve aktrislerin imgelerine rastlanmaktadır. Kompozisyon, yakında oynayacakları role hazırlanan, iki aktrisin imgesini sunar. Giysileri sanatçının hayal gücünün ürünüdür. Buradaki renk şeması, işin sanatsal özüne katkıda bulunuyor. Muhtemelen oynayacakları oyun henüz sahnelenmemiştir, önlerinde oyunun oynandığı sahneye açılan bir perde var. Oyuncular şu anda dünyanın geri kalanından izole edilmiş ve birazdan yarattıkları dünyada oynayacakları bir

[52] Ü. Ferzeliyeva, "Alın yazımı alın terimle silip yeniden yazdım", Tibb gazetesi, (Çevrimiçi) http://tibbqazeti.az/az/persona/878-sakit-mmmdov-aln-yazm-aln-triml-yuyub-yenidn-yazdm.html Erişim tarihi 20.09.2021

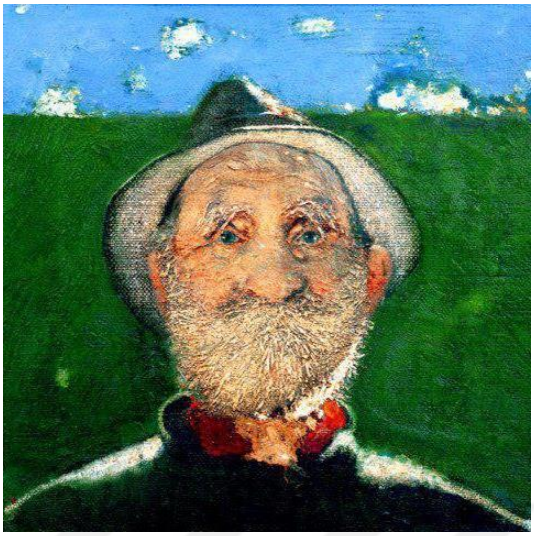
rol için hazırlanmaktadırlar. Teknik açıdan empresyonist fırça darbelerinin daha da belirgin ve dağınık olduğu gözleniyor.

Resim 31. Sakit Mammadov, "Adem ve Havva", 1998, Tuval üzerine yağlı boya, 90x90 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü
Kaynak: https://poramoralarte-exposito.blogspot.com/2020/06/sakit-mammadov_28.html?m=0&hl=es_419

Sanatçının aynı tarihli "Adem ve Havva" adlı eseri, ise teknik açıdan empresyonizmden uzaktır (R.31). Sanat tarihi boyunca dini temalı resimlerin ön saflarında yer alan Adem ve Havva, birçok dini kitapta Allah'ın yarattığı ilk kişiler olarak anılmaktadır. Pek çok sanatçı bu temayı ele almış ve onları bazen yasak elmayı koparırken ya da cennetten kovulurken göstermişlerdir.

Mammadov'un Adem ve Havva'sı ise onlardan farklıdır. Sanatçı dini ve tıbbi gerçeklerden yola çıkarak, onları göbek deliği olmayan figürler olarak çizmiştir ancak bu küçük detayın çok önemli bir anlamı olduğu unutulmamalıdır. Nedeni, onların doğmamış olmalarıdır. Oysa geçmişte sanatçılar estetik kaygılarla "Adem ve Havva"yı göbek deliği ile tasvir etmişlerdir. Sanatçı, ayrıca onları çok genç bir çift olarak göstermiştir. Adeta masumiyetlerini ve pişmanlıklarını vurgulayan birer çocuk imajında tasvir edilmişlerdir. Arka plan ise karanlık bırakılmıştır. Bu da onların dünyadaki yalnızlıklarını ve cennetin ışığından uzak kalmalarını vurgular.

Resim 32. Sakit Mammadov, "Bahçıvan", 1998, Tuval üzerine yağlı boya, 70x40 cm, Opera Galerisi, Singapur

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./407813582611314/?type=3

İzleyicinin kompozisyonun yapısına ilgisini uyandıran resimlerinden biri de sanatçının "Bahçıvan" çalışmasıdır (R.32). Sanatçı, resimde betimlenen bahçıvanla Pskov'da manzara çizerken tanıştığını söylemiştir. Kompozisyonun merkezinde tasvir edilen bahçıvanın görüntüsü özel olarak seçilmiş, ufuk çizgisi yukarıda tutulmuş, böylece modelin daha heybetli görünmesi sağlanmıştır. Sanatçı bu kompozisyonu çiçekleri sulayan ya da çapa yapan sıradan bir yaşlı adam olarak tasvir edebilirdi, ancak böyle bir resim yaratması tesadüf değildir. Eğer böyle yapsaydı, izleyicinin dikkati bahçenin güzelliğine takılacak ve bu güzelliği yaratan eller arka planda kalacaktı. Sanatçı, bahçıvanın yüzünü merkezde tasvir etmekle, seyircilerin, bahçenin güzelliğini değil, bu güzelliği yaratan bahçıvan hakkında düşünmesini sağlamıştır. Yüzüne yakından bakarsak, çok net ve ışıltılı gözleri bizi bahçesine davet ediyor. Sanatçı bahçıvanın kıyafetlerini özel olarak seçmiştir. Onun üstünde güneşten korunmak için bir şapka ve özel bir bahçe kıyafeti vardır. Bahçıvanın yüzüne yakından bakarsak, ağzının görüntüsü o kadar belirgin değildir. Bahçenin arkasında uçsuz bucaksız yeşillikler ve açık gökyüzü tasvir ediliyor. Güneş burada tasvir edilmemiştir, tabloda güneşin yerini bahçıvanın sıcak yüzü almıştır. Eserde sıcak ve parlak renkler kullanılmıştır.

Resim 33. Sakit Mammadov, "Aida", 2000, Tuval üzerine yağlı boya, 160x110, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.azernews.az/culture/147538.html

Sanatçının "Aida" adlı resmi ise karanlık bir arka plan önünde XIX. yüzyıl kostümleri içinde genç bir kadını gösterir (R.33). Başındaki şapka yüzünü gölgeleyen kadının gözleri gölgede kaldığından ifadesi pek anlaşılamamaktadır. Ellerinde zarif bir biçimde kırmızı çiçekler tutan model, Empresyonist fırça darbeleriyle resmedilmiştir.

Resim 34. Sakit Mammadov, "Dede Korkut", 2000, Tuval üzerine yağlı boya, 120x170 cm, Özel koleksiyon, Türkiye

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./443898452336160/?type=3

Azerbaycan halkı tarafından her zaman saygı duyulan ve zamanının büyüklerinden biri olarak kabul edilen "Dede Korkut" portresi de sanatçının çalışmalarında yer almaktadır (R. 34). Resimde, elinde bir gopuz (yaylı çalgı aleti) tutan ve üzerinde o dönem kıyafetleri olan Dede Korkut yer alıyor. Eserde mavi rengin hakimiyeti Türklüğü simgeliyor. Gökyüzündeki hilal tasviri ve Dede Korkut'un üzerine oturmuş olduğu desenli bir halı parçası dikkat çekiyor. Eski zamanlarda bozkurdun hilale bakarak uluduğu söylenir. Yılların tecrübesini yansıtan Dede Korkut, Azerbaycan'ın milli kimliğini ve tarihini yansıtıyor. Minyatür melankolisi ve rönesansın görkemi bu tabloda birleşmiştir.

Sakit Mammadov'un 1980 – 2000 yılları arasındaki çalışmalarını incelediğimizde sanatçının üslup arayışında olduğu anlaşılmaktadır. Sanatçının 80'li yıllardaki işlerinde koyu renklerin hakimiyeti hissedilir**.** Tuvallerinde kalın ve dağınık fırça darbeleri dikkati çeker. 90'lı yıllarda ise renk paleti aydınlanmış, daha canlı renkler resimlerine hakim olmuştur. Bu dönemde yaptığı resimlerinde Vermeer, Velazquez gibi dünyaca meşhur Avrupa barok ressamlarının etkileri

hissedilir. Bu dönemdeki bazı eserlerinde ise empresyonist teknikte fırça darbeleri kullanan sanatçının üslup arayışında olduğu görülür.

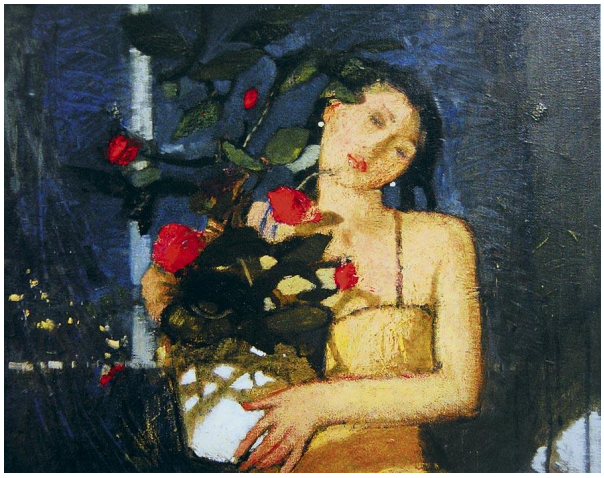
3.2. 2001 – 2010 Yılları

Resim 35. Sakit Mammadov, "Kızılbaşlar", 2003, Tuval üzerine yağlı boya, 40x80, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://1905.az/qizilbaslar-r%C9%99ssam-sakit-m%C9%99mm%C9%99dov/

Sanatçının bu dönemde milliyetçi bir tutumla Azerbaycan tarihini ve geleneklerini yansıtan tablolar yaptığı da görülür. Bunlar arasında Azerbaycan tarihinde önemli rol oynayan Kızılbaşları anlatan "Kızılbaşlar" adlı eserde, savaş sırasında Safevi İmparatorluğu'nun temelini atmış Kızılbaşlar tasvir edilmiştir (R. 35). Bu devletin kurucusu Şah İsmail I (1487-1524), Kızılbaş aşiretlerinin yardımıyla Azerbaycan'ı birleştiren bir devlet kurmuştur. Resme bakınca koyu kırmızı ve koyu kahverengi renklerin hakimiyetini görebiliyoruz. Bu renkleri kullanmasının simgesel olduğu düşünülebilir. At sırtında mızrakları ve meşaleleriyle tasvir edilen bu savaşçıların yüzleri görülmez. Onlar isimsiz kahramanlardır. Teknik açıdan empresyonist fırça darbeleri dikkati çeker.

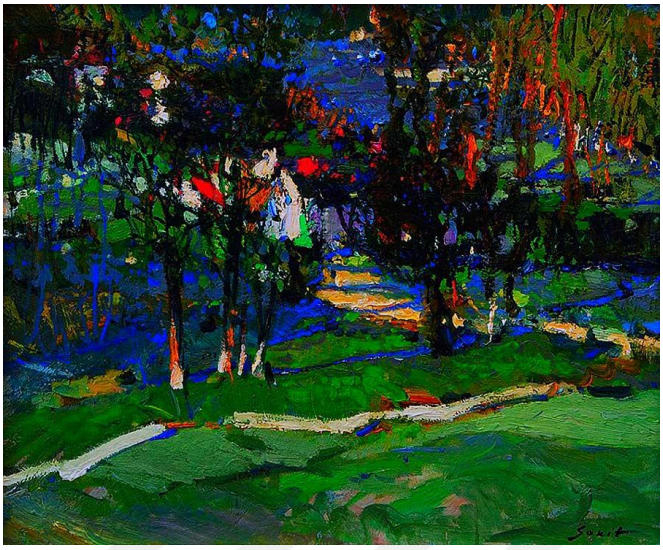

Resim 36. Sakit Mammadov, "Kokulu Bir Gece", 2003, Tuval üzerine yağlı boya, 60x75, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./201001229959218/?type=3

Sakit Mammadov'un yine empresyonist bir tarzda yapılmış resimlerinden biri olan "Kokulu Bir Gece" de kendisi gibi baharı anımsatan tomurcukları olan bir saksı bitkisini tutan genç ve güzel bir kız, gecenin karanlığında tasvir edilmiştir (R. 36). Elbisesi kendisi kadar sadedir. Işık kaynağı belli olmayan resimde genç kızın etrafındaki karanlık, onun ışığıyla aydınlanıyor gibidir.

Sakit Mammadov manzara türünde de resimler yapmış ve zamanla bu türde daha da ustalaşmıştır. Manzaralarında empresyonist diyebileceğimiz bir üslup benimsemiştir. Yan yana uygulanan renk lekeleri bir uyum oluşturur ve doğal manzaraya canlılık katar. Bu renkler doğada bulunan renkler olmayabilir ancak sanatçı bunları yan yana getirerek kendi üslubunu oluşturma çabası içindedir.

Resim 37. Sakit Mammadov, "Altıağaç", 2003, Tuval üzerine yağlı boya, 60x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./1158106390915359/?type=3

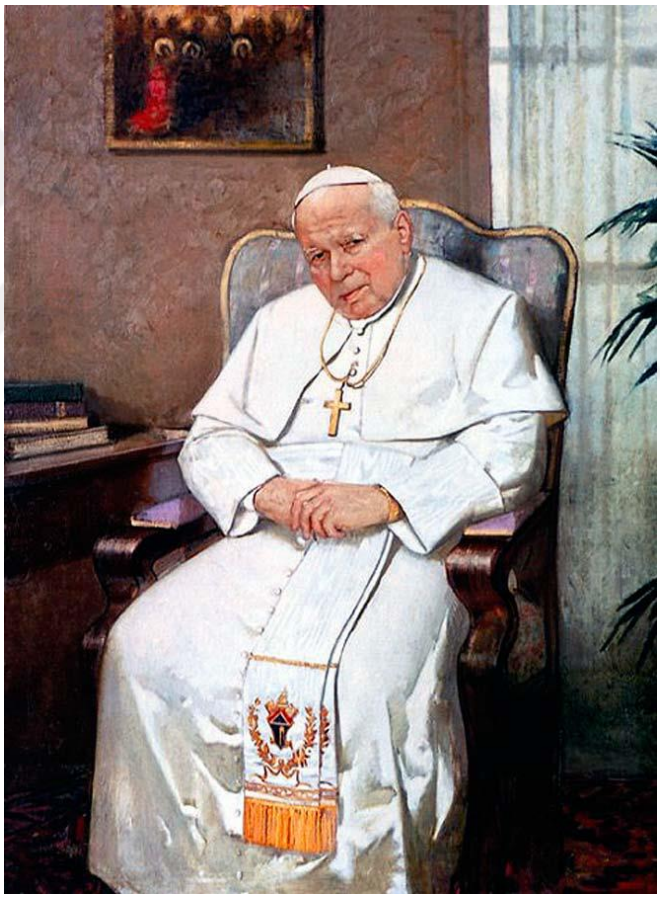
"Altıağaç" eserinde kırmızı, mavi ve yeşil renklerin parlaklığı dikkat çeker (R. 37). Altıağaç yerleşimi, iklim ve tabiatı bakımından Azerbaycan'ın en güzel yerlerinden biridir. Sanatçının Azerbaycan'ın doğasına ve doğanın güzelliğine olan hayranlığını dile getirdiği bu eserinde baharın canlılığı duyumsatan canlı ve parlak renklere yer vermiştir.

Resim 38. Sakit Mammadov, "Astara", 2004, Tuval üzerine yağlı boya, 80x100 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos

Bu türden bir diğer eseri ise "Astara" adlı resmidir (R. 38). Eser, Azerbaycan'ın güney bölgelerinden Astara bölgesinin rengarenk doğasının bir parçasını yansıtıyor. Burada güneş kısmen resmin üst tarafını aydınlatırken, resmin alt bölümü gölgede bırakılmıştır. Ufuk çizgisi yukarıda tutulan resimde empresyonist fırça darbeleri dikkati çeker. "Altıağaç" adlı resmine göre daha doğalcı bir renk paleti kullanılmıştır.

Resim 39. Sakit Mammadov, "Papa'nın Portresi", 2004, Tuval üzerine yağlı boya, 120x170 cm, Vatikan Müzesi

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./696885973704072/?type=3

Pek çok ünlünün portresini yapan Mammadov'un bu portreleri arasında en dikkat çekenlerinden biri Papa II. Jean Paul (1920-2005) portresidir (R. 39). Sanatçı, kendisiyle yapılan bir

röportajda portre teklifinin Vatikan'dan geldiğini söylemiş ve daha küçüklüğünde babasına papayla tanışacağını söylediğini anlatmıştır[53]. Bir koltukta ellerini önünde kavuşturmuş otururken tasvir edilen papa başını hafifçe sola eğmiş, seyirciye sakin bir biçimde bakmaktadır. Beyaz cüppesi ve takkesiyle gösterilen papanın bulunduğu odada bazı ayrıntılar dikkati çekmektedir. En önemli ayrıntı, kompozisyonun sol kısmındaki masada bulunan kitaplardır. Bu kitaplar arasında bir Kur'an - ı Kerim de bulunmaktadır. Sanatçı, ayrıca bir Karabağ halısını da resme ekleyerek milliyetçi bir tutum takınmıştır. Duvarda ise Batı Avrupa sanatının özünü ve temelini oluşturan bir ikon örneği asılıdır. Bu resim, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı İlham Aliyev (1961) tarafından Vatikan'a hediye edilmiştir.

Resim 40. Sakit Mammadov, "Natürmort", 2005, Tuval üzerine yağlı boya, 60 x 80 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

[53] Olkan Özyurt, "Sakit Mammadov:Babama Kalsa ya Balıkçı ya da Öğretmen Olurdum", **Sabah Gazetesi**, 8.9.2019 (Çevrimiçi) https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum, Erişim tarihi 13.03.2022

Resim 41. Sakit Mammadov, "Doğu Natürmort", 2006, Tuval üzerine yağlı boya, 100x120cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sakit Mammadov'un sanatı evrenseldir. Daha çok yaptığı potrelerle ün kazanan ressam aynı zamanda manzara resimleri ve natürmortlarla da farkını ortaya koymuştur (R. 40,41). Mammadov'un bir ressam olarak sürekli kullandığı renkler vardır. Resimlerinde, özellikle natürmortlarında daha çok kırmızı rengin akışı görülür. Kırmızı renk, kullanımı en zor renklerden biri olmasına rağmen sanatçı eserlerinde kırmızı rengin farklı tonlarının kullanarak düşüncelerini ifade edebilmiştir. Sanatın sırlarını İlya Repin'in adını taşıyan Leningrad (St. Petersburg) Sanat Akademisi'nde öğrenen sanatçı bu mektebin soğuk ve gri tonlarından ateş kırmızısına, parlak ve sıcak renklere yeteneği sayesinde geçiş yapabilmiştir.

Resim 42. Sakit Mammadov, "Honça Taşıyanlar", 2006, Tuval üzerine yağlı boya, 50x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://tr.pinterest.com/pin/427842033355852910/

Sakit Mammadov'un bu dönemde milli gelenekleri yansıtan temalara da yer verdiği görülür. Bu tür çalışmalardan biri de "Honça Taşıyanlar" adlı resmidir (R. 42). Resimde ulusal kostümler giymiş birçok kadının honça taşıdığı görülür. Azerbaycan halkının düğün geleneğine ait olan bu tören, yeni akrabalar arasındaki bağları daha da güçlendirmektedir. Genel olarak honça, milli bayramlardan biri olan Nevruz'un da temel niteliklerinden biridir. İçindeki nimetler, bolluğu ve bereketi sembolize eder. Sanatçı, bir dağın eteklerinde honça taşıyan kadınları resmederek, milli geleneklerin ilçe ve köylerde daha fazla korunduğunu göstermek istemiştir. Eserin kompozisyon yapısında ve renk düzeninde empresyonist bir tarz hakimdir.

Sakit Mammadov, Azerbaycan halkının binlerce yıllık gelenek ve göreneklerini resimlerinde tasvir ederek milli kimliğin yurtdışına tanıtılmasına yardımcı olmuştur.

Resim 43. Sakit Mammadov, "Hüzünlü müzik", 2009, Tuval üzerine yağlı boya, 110x90 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/composition?pgid=k9zygvr5-9c6c33ba-d6dc-4a3e-a714-ccb55d6cedb9

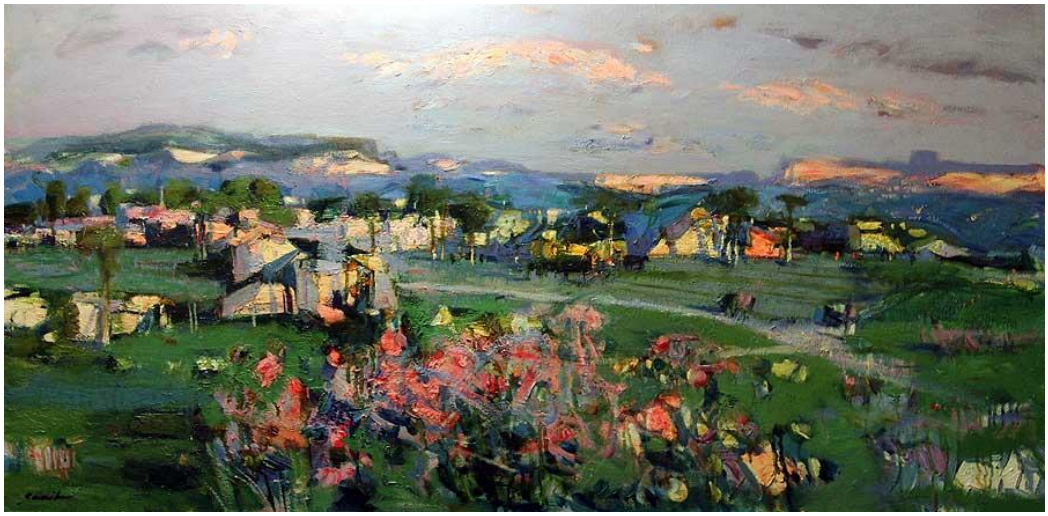
Resim 44. Johannes Vermeer, Gitar Çalan, 1672, Tuval üzerine yağlıboya, 53x46.3 cm., Kenwood House, Londra

Kaynak:

https://tr.wikipedia.org/wiki/Johannes_Vermeer#/media/Dosya:Jan_Vermeer_van_Delft_013.jpg

"Opalizm", temeli, aynı zamanda akademik sanatçı olan Sakit Mammadov tarafından atılan bir stildir. Opalizm kelimesinin etimolojisi opal taşından alınmıştır. Antik Yunanca'da ışıltı anlamına gelen bu mineral taş, Latince'de çarpıcı görünümü ve Sanskritçe'de değerli taşlar olarak renkleri bir araya getirerek sadece mücevher gibi kullanılmakla birlikte tıbbi durum ve ilham verici, iyileştirici özelliği nedeniyle binlerce yıldır insanlar tarafından beğenilmektedir. Opaldeki renk tonları gençliğinden itibaren Sakit Mammadov'un beğenisini kazanmış ve neredeyse tüm eserlerinde özellikle kadın figürlerinin giyim ve aksesuarlarında opal taşının renklerine rastlanmaktadır.

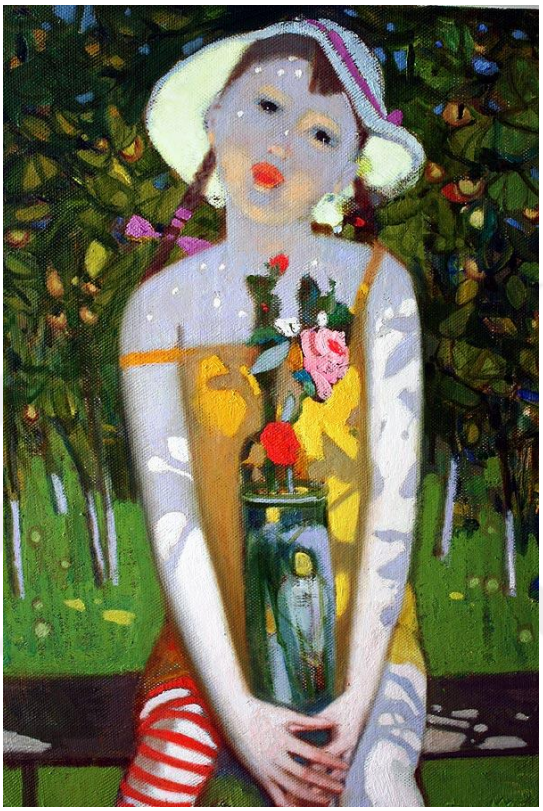
Sanatçının opal taşın etkisiyle yarattığı eserlerden biri de "Hüzünlü müzik"tir (R. 43). Kırmızı, beyaz ve lacivert renklerin kullanıldığı bu resim eski barok ustaların resimlerini akla getiriyor. Vermeer'in "Gitar Çalan" adlı eserindeki gibi saçlarını sıkıca toplamış olan model udunun üzerine eğilmiş olarak gösterilmiştir (R. 44). Sanatçı bu eski temayı kendine özgü renklerle yeniden yorumlamıştır. Modelin cildinin beyazlığı ile kırmızı dudakları güçlü bir kontrast yaratırken resme bir yapaylık da katıyor. Bu beyaz cilt tonu Mammadov'un opalizm üslubuyla yaptığı tüm eserlerinde görülür.

Resim 45. Sakit Mammadov, "İlkbahar", 2009, Tuval üzerine yağlı boya, 70x140 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./982538911805442/?type=3

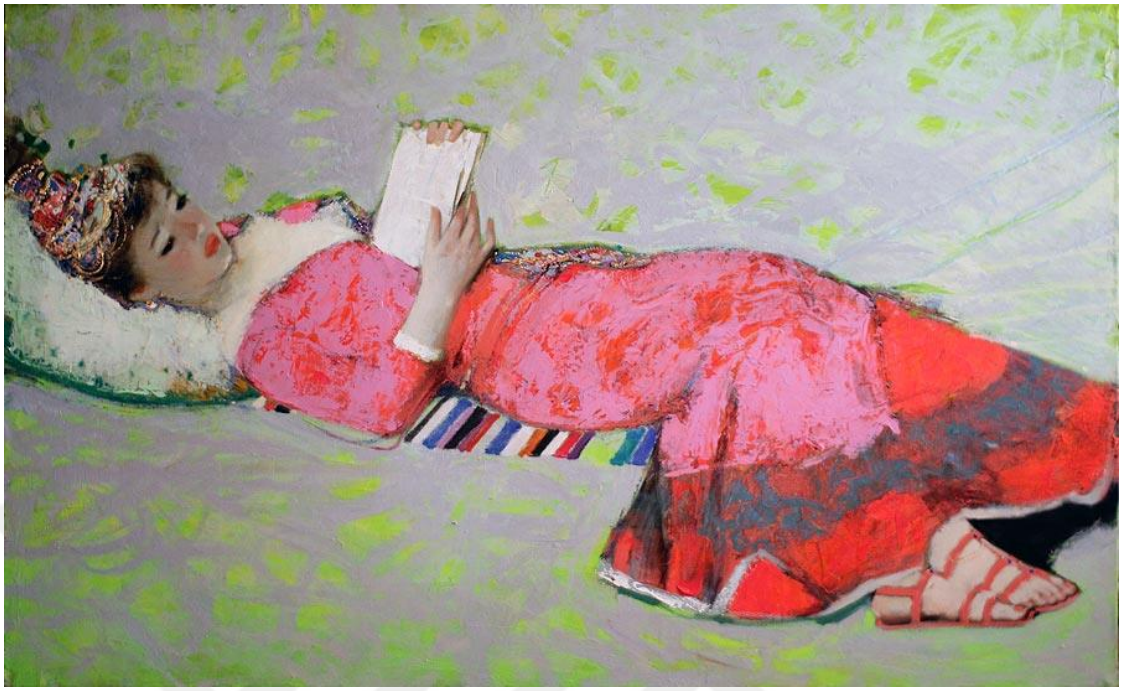
Opal taşının değişik renk tonları sanatçının manzaralarında da görülür (R. 45). Ön planda ilkbahar çiçeklerinin arka planda ise küçük köy evlerinin yer aldığı bu kır manzarası baharda uyanan doğanın bir görünümünü sunar. Teknik olarak empresyonist fırça darbeleri kullanan sanatçının pembe bulutlu bu manzarası gün doğumunu yansıtır.

Resim 46. Sakit Mammadov, "Aynur", 2010, Tuval üzerine yağlı boya, 50x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/portrait?pgid=k9yu0ajr-ebd23b0b-0647-4fd5-8538-a16bc4c955dc

Sanatçının "Aynur" eserinde bir meyve ağacının altına oturmuş küçük bir kızın elinde içinde çiçekler olan bir vazo tuttuğu görülür (R. 46). Resme yeşil, sarı gibi canlı renkler hakimken kızın yüzü ve vücudu beyaz olarak resmedilmiştir. Ağaç yaprakları arasından süzülen güneş, kızın üzerinde gölgeler oluşmasına neden olmaktadır. Ancak figürün kenar çizgileri onu arka plandan net bir biçimde ayırmaktadır.

Resim 47. Sakit Mammadov, "Yeni Roman", 2010, Tuval üzerine yağlı boya, 180x120cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/composition?pgid=k9zygvr5-96e791e9-fca7-4806-b4d8-8257a25d19e6

Sanatçının "Yeni Roman" adlı eserinde adından da anlaşılacağı gibi yeni bir romana başlamak üzere yere uzanmış bir genç kız görülür (R. 47). Çizgili bir kilim üzerinde uzanan kızın başındaki süsleme Azerbaycan milli kıyafetlerini akla getirir. Kırmızı ve pembe renk tonlarındaki elbisesi yerdeki beyaz örtüyle güçlü bir kontrast oluşturur. Figürün yüzü idealize edilmiş bir görünüm sunar. Uzun siyah kirpikleri ve kırmızı dudaklarıyla yapay bir görünüme sahiptir.

Resim 48. Sakit Mammadov, "Uyuyan Melek", 2010, Tuval üzerine yağlı boya, 70x140 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://poramoralarte-exposito.blogspot.com/2020/06/sakit-mammadov_28.html?m=0&hl=es_419

Sanatçı R. 48'de çayırda bir hamakta yatan genç bir kızı tasvir etmiştir. Arka plandaki yeşil renk üzerinde açık renkli çiçekli giysisiyle uzanmış olan bu kız da kırmızı dudakları ve kahküllü saçlarıyla yapay bir görünümdedir.

2001-2010 yılları arasının Mammadov'un kariyerinde en verimli yılları olduğunu söylenebilir. Kendi tarzını oluşturmuş ve bir çok yerli ve uluslararası sergiye katılarak Azerbaycan resim sanatında kendine yer edinmiş aynı zamanda dünyada kendini kanıtlamış, eserleri büyük rağbet görmüştür. Bu yıllar sanatçının popülerliğinin daha da arttığı dönem olarak nitelendirilebilir. Bu dönem resimlerinde milliyetçi bir tutumla ele alınmış konuların yanı sıra ışık ve renk konusundaki araştırmalarının sonucu ulaştığı ve opalizm diye adlandırdığı yeni bir üslubun varlığı dikkati çeker. Bu üslupta canlı renkler, beyaz cilt tonları ve bol ışıklı bir ortamın varlığı görülür.

3.3. 2011 – Günümüz

Dünya sanat tarihinde XIX. yüzyıldan itibaren sanat akımlarının sayısının artmaya başladığı gözlenir. Bazen bir grup sanatçı veya tek bir sanatçı kişisel olarak yeni bir akım başlatır. Bu yeni tarzın ve eğilimin ortaya çıkması için belli bir tarihsel yolun katedilmesi gerekir. Akademik eğitim alan bir sanatçı farklı akımların örneğini izleyerek kendi yolunu bulmaya çalışmalıdır.

30 yıllık kariyeri boyunca bir dizi akım ve üsluptan etkilenen Sakit Mammadov, sonunda benzersizliğiyle fark edilen yeni bir üslubun temelini atmıştır. Kendisi bu üsluba "Opalizm" adını vermiştir. Opal taşı, takılarda yaygın olarak kullanılan silis grubuna ait bir kuvars çeşididir. Yer altındaki suların hareket etmesi ve kayalar arasındaki boşluklarda çökelmesiyle oluşur. Birkaç çeşit opal vardır ve her türün kendi rengi vardır[54]. Sakit Mammadov'un her tür opalin rengine uyan eserleri vardır.

Sanatçının 2000'li yıllara ait birçok eseri opalizm üslubunun özelliklerini yansıtır. Hem manzara hem de portrelerinde bu üslubu görmek mümkündür. Sanatçının tam olarak hangi yılda bu yeni üsluba yöneldiği belli değildir. Ancak 90'lı yıllardan itibaren eserlerinde opal taşının canlı ve parlak renkleri görülür, özellikle 2000'li yıllardaki eserleri incelendiğinde Mammadov'un artık kendi tarzını oluşturduğu anlaşılır.

"Opalizm" kelimesinin etimolojik kökeni opal taşına dayanır. Opal, Eski Yunanca'da göz kamaştırıcı bir manzara, Latince'de büyüleyici bir görünüm anlamlarına gelir ve Sanskritçe'de ise değerli bir taşa verilen addır. Opal genellikle beyaz, turuncu, kırmızı, mavi, siyah, yeşil, mor renklerde olmaktadır.[55] Bu taş sadece mücevher olarak süslenme amacıyla değil, renklerinin iyileştirici, olağanüstü ve ilham verici özellikleriyle de binlerce yıldır kullanılır. Opal taşı aynı zamanda görmeyi ve sezgileri artırıcı güce sahiptir. Strese karşı pozitif bir yaklaşım oluşturan opal taşının hafıza ve özgüven konusunda da yararlı etkileri saptanmıştır. Opaldeki sıcak renkler, Sakit Mammadov'un gençliğinden beri beğenisini kazanmıştır. Taştaki renklerin neredeyse tüm eserlerinde bulunması tesadüf değildir. Bu şekilde sanatçı, Tanrı'nın doğaya verdiği renkler dışında hiçbir sanatçının yeni bir renk yaratamadığını kanıtlamaya çalışır. Opal taşıyla nasıl karşılaştığını ve "Opalizm" teriminin nasıl ortaya çıktığını anlatan sanatçı, "bize tanıdık gelen şeyler" ifadesini

[54] (Çevrimiçi) https://www.degerlitaslar.gen.tr/opal Erişim Tarihi: 20.02.2023

[55] Yavuz İşçen, Değerli Taşlar, (Çevrimiçi) http://kiymetlitaslar.blogspot.com/p/opal-grubu.html , Erişim Tarihi: 20.02.2023

kullanmış ve bunu şöyle açıklıyordu: *"...On beş yıl önce de ben resim yaptım, maalesef ki, o zamanlar bu renklerin beni çok yukarı kaldıracak fırçaların temelini oluşturduğunun farkında olmamışım. Ama bir kere bu taşı açtığımda, Allah'ın onu bana çocukluğumdan beri vermiş olmasına hayret ettim. Sonuçta doğada her şey var, sadece bazıları erken bazıları geç bulunur. Sevgi ve farkındalık her şeyin anahtarıdır..."*[56]. Sanatçının opalizm üslubundaki çalışmalarında çoğunlukla kaya, hidrofan, ateş ve asil opal taşı renklerini görebiliriz.

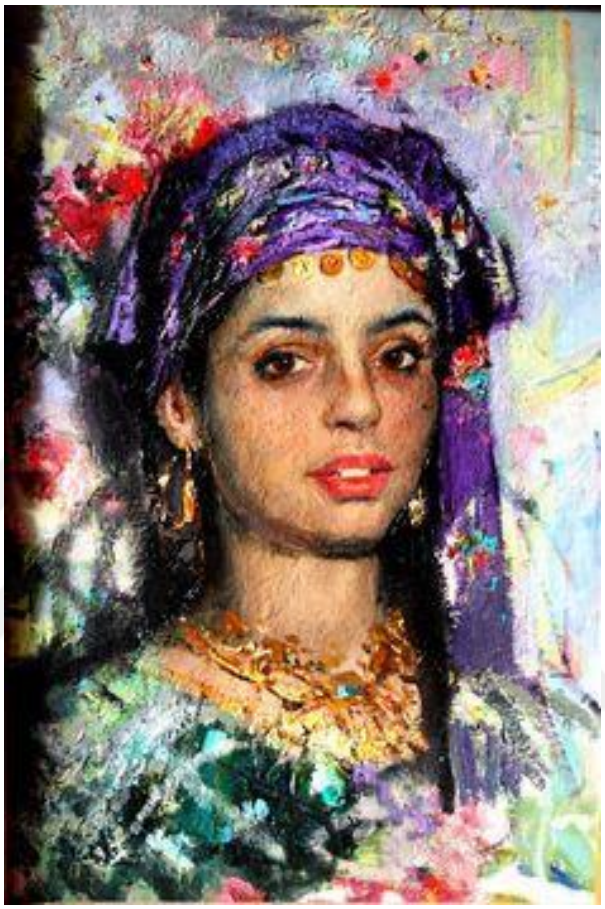
Resim 49. Sakit Mammadov, "Çiçek Açan Azerbaycan" , 2011, Tuval üzerine yağlı boya, 160x110 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./1158106390915359/?type=3

Sanatçının "Çiçek Açan Azerbaycan" adlı eserinde aydınlık bir doğa manzarası, açık gökyüzü ve renkli çiçekler ile tasvir edilmiştir (R. 49). Diğer manzaralarının aksine bu resimde bir yer adı belirtilmemiş olup, bu manzara Azerbaycan'ın adını taşıyan simgesel bir manzara olarak kabul edilebilir. Kompozisyonun yukarısına bakarsak berrak gökyüzünü görebiliriz. Bu gökyüzü

[56] "Emalatxanada Görüş" Sakit Mammadov, (Çevrimiçi). https://emalatxanadagorush.wordpress.com/2017/05/11/sakitm%C9%99mm%C9%99dov/, Erişim Tarihi: 05.10.2020

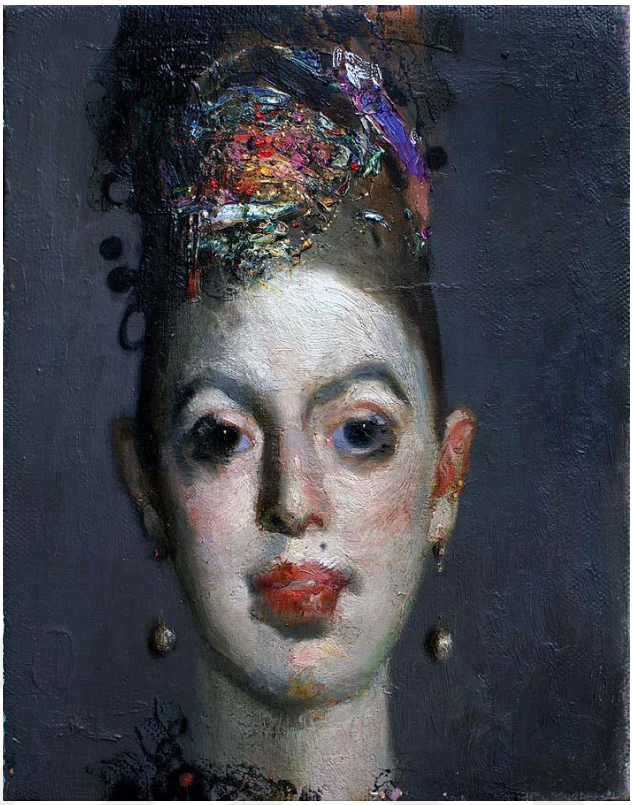
Azerbaycan'ın geleceğinin parlak ve ışıklı olacağını, kompozisyonun altında yeni açılan çiçekler ise özgür bir ülkenin özgür gençliğini simgeliyor diye düşünebiliriz. Empresyonist bir teknik kullanan sanatçı, simgesel anlamlara da yer vermiş gibi görünmektedir.

Resim 50. Sakit Mammadov, "Turan", 2011, Tuval üzerine yağlı boya, 70x50 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/portrait?pgid=k9yu0ajr-ce804cd7-895a-498a-bfd9-698540e61d77

Sanatçının "Turan" adlı resmi de canlı renk tonlarıyla dikkati çeker (R. 50). Bazı kaynaklarda bu eserin ismi "Karabağlı kız" diye geçer. Kompozisyonun merkezinde mor renkli yazmalı Karabağ bölgesine ait olduğu düşünülen geleneksel kiyafetler içinde tasvir edilen kadının umut dolu gözlerle doğrudan izleyiciye baktığını görüyoruz.

Resim 51. Sakit Mammadov, “Lale”, 2012, Tuval üzerine yağlı boya, 50x30 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/portrait?pgid=k9yu0ajr-3a9b759e-6b89-414a-834b-caa211a31193

Sanatçının “Lale” adını taşıyan portre çalışması cepheden gösterilmiş, gözleri doğrudan izleyiciye bakan bir modeli yansıtır (R. 51). Arka plan boş bırakılmıştır. Sağdan gelen ışık yüzün sol tarafını gölgede bırakmaktadır. Saçlarını tepede toplayan modelin başında renkli bir örtü bulunmaktadır. Modelin yüzündeki beyazlık dikkati çeker.

Resim 52. Sakit Mammadov, "Yarından Bahsetmek" , 2012, Tuval üzerine yağlı boya, 70x80 cm., Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/composition?pgid=k9zygvr5-dd67275d-a749-49c5-aa57-284290ae00b0

Opalizm üslubunun farklı örneklerinden biri sanatçının nadir bulunan siyah opal taşının renkleri ile boyanmış "Yarından Bahsetmek" adlı resminde karşımıza çıkar (R. 52). Esere bakıldığında, tasvir edilen tüm insanların aynı gruba ait olmadığı hissedilir. Farklı mesleklerden insanlar gelecek yaşamlarını tartışmak için bir araya gelmiş, gelecekte karşılaşabilecekleri sorunları nasıl çözeceklerini şimdiden düşünüyor gibidirler.

Resim 53. Sakit Mammadov, "Çiçek Bahçesi", 2013, Tuval üzerine yağlı boya, 80x200 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/composition?pgid=k9zygvr5-8679c96b-a59e-4e13-8ab4-cb685bec2785

Sakit Mammadov'un bir dizi eseri, gözlerini kapayan ve doğanın harikalarının tadını çıkaran güzel kızları tasvir eder. Bu çalışmalardan biri de güzelliği ve inceliğiyle etrafını saran çiçeklerin gerisinde kalmayan bir kızı betimleyen "Çiçek Bahçesi" resmidir (R. 53). "Uyuyan Melek" adlı resmiyle benzer bir kompozisyon görülüyor. Tablodaki kadın bir hamakta çiçeklerin arasında uyuyakalmıştır. Kahküllü saçları ve kırmızı dudaklarıyla artık tipik hale gelen idealize edilmiş bir kadın görünümü sunar. Kompozisyonun alt kısmında gül bahçesi ve kuşlar tasvir edilmiştir. Sarı, pembe, mor ve turkuvaz renklerin canlılığı, kadının beyaz cildiyle bir karşıtlık yaratıyor ve sanatçının natüralist üsluptan uzaklaştığını gösteriyor.

Resim 54. Sakit Mammadov, "Anılar", 2014, Tuval üzerine yağlı boya, 140x70 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./845375345521800/?type=3

Sanatçı, daha önce de işlediği anılar temasını 2014'te tekrar ele almıştır. Ancak bu kez bir gezi anısı değil, film şeridine bakan yaşlıca bir adamı göstermiştir (R. 54). Onun anılarının ne olduğunu göremeyiz ama tahmin edebiliriz. Çünkü filmli fotoğraf makinelerini kullanan herkesin yaptığı bir hareketi yapmaktadır. Bu resimde keskin siyah kontürler kullanan sanatçı, adamın yüzünü tam olarak görmemize engel olmuş, filmi gözlerinin önüne yerleştirerek onun kimliğini gizlemiştir. Böylece o hem herkes hem de hiç kimse olmaktadır. Bu anonim karakter bize sadece oturup anılara bakma eylemini göstermektedir. Kolların, bacakların ve ellerin uzatılarak deforme edildiği bu figür, anlatımcı bir tarzda işlenerek sanatçının diğer resimlerinden farklı bir üslup ortaya konulmuştur.

Resim 55. Sakit Mammadov, "Çiçekler", 2015, Tuval üzerine yağlı boya, 75x100 cm, Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://az.sakitmammadov.art/stilllife?pgid=ka1d85s0-421a04e9-102d-4ab0-9207-8fe433c2e87b

Sanatçının opalizm üslubuyla resmettiği "Çiçekler" adlı tablosu dalından koparılmış ama orijinal görünümlerini koruyan çiçekleri tasvir ediyor (R. 55). Mavi zemin üzerinde kırmızı, sarı, beyaz renkli çiçekler renk lekeleri halinde resmedilmiştir. Opalizm üslubunda en çok kullandığı renklerin mavi, kırmızı ve beyaz olduğu gözlenen Mammadov'un fırça darbeleri empresyonist tekniğe uygun dağınık lekeler halindedir.

Resim 56. Sakit Mammadov, "Monica Bellucci", 2015, pastel,. 70x70 cm., Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://wannart.com/icerik/30912-herkesi-hipnoz-eden-resimler-opalizm

Sakit Mammadov, birçok ünlü şarkıcı ve oyuncunun portrelerini yapmıştır. Ünlü İtalyan oyuncu Monica Bellucci (1964) de bunlardan biridir (R. 56). Sanatçı, onun Bakü'ye geldiği sırada atölyesini ziyaret ettiğini ve bu sırada onun portresini yaptığını söylemiştir[57]. Ancak Bellucci'nin giysisi ve takıları onun bir etkinliğe katılmak üzere hazırlandığı izlenimini vermektedir. Başını arkaya doğru atmış, dudakları aralık olan modelin gözleri resmin dışında sol tarafa bakmaktadır. Narin ve ışıltılı cildi, sanatçı tarafından fotoğrafçı hassasiyetiyle yansıtılmıştır.

[57] Olkan Özyurt, "Sakit Mammadov: Babama Kalsa ya Balıkçı ya da Öğretmen Olurdum", Sabah Gazetesi, 8.9.2019 (Çevrimiçi) https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum, Erişim tarihi 13.03.2022

Resim 57. Sakit Mammadov, "Portre" , 2015, Tuval üzerine yağlı boya, 60x50 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/portrait?pgid=k9yu0ajr-03f73991-92c9-4a51-97be-d2e8352006ad

Mammadov yalnızca genç ve güzel kadınları resmetmez. Sanatçının "Portre" adlı resmi kimliği bilinmeyen yaşlı bir kadını gösterir (R. 57). Cepheden sadece yüzünü görebildiğimiz kadının başındaki renkli baş örtüsü dikkati çeker. Bu geleneksel örtü, arka planı siyah olan resme bir canlılık katmaktadır. Kadının kırışık ve sarkık cildi yüzündeki yeşil gölgeler ve kırmızı göz kapakları onun yaşını vurgularken, ruh halini de yansıtır. Dağınık ve pütürüklü fırça darbeleri kullanan sanatçı, doku etkisini bu yolla oluşturmuştur.

Resim 58. Sakit Mammadov, "Cıdır Düzü", 2016 , Tuval üzerine yağlı boya, 100x150, Windsor Sarayı, İngiltere

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./1087044574688208/?type=3

Birçok eserinde Azerbaycan halkının geleneklerini ve tarihini yansıtan Sakit Mammadov'un eserleri arasında özel bir yeri olan "Cıdır Düzü" Şuşa kenti yakınlarında bulunan bir alandır. Bu tablo hem renk düzeni hem de kompozisyon yapısı açısından derin anlamlar taşır. Bu esere "Azerbaycan halkının tarihini ve kültürünü yansıtan bir tablo" da diyebiliriz. Eserin sol köşesinde Azerbaycan'ın milli müzik aleti olan tar ve Karabağ halıları tasvir edilmiştir. Esere baktığımızda dünyada tanınan Karabağ atı, milli müziği mugam (Azerbaycan halk müziği), arka planda ataların oynadığı çövken oyunu, bazı savaş sahneleri ve son olarak dağın tepesine dikilmiş Azerbaycan bayrağını görüyoruz (R. 58). Gökyüzündeki beyaz bulutlar parlak bir geleceği simgeliyor. Sanatçı, bizzat İngiltere kraliçesi II. Elizabeth'e (1926-2022) milli adetleri, müzik aletleri, çeşitli at ırkları ve bu eserde görülen "Har-ı Bülbül" [58]hakkında bilgi vermiştir.

[58] Azerbaycan'da, Hâr-ı Bülbül adı verilen bitkinin bilimsel adı Ophrys caucasica veya Ophrys mammosa'dır. Şuşa ve çevresinde yaygın olduğundan, daha çok Karabağ ile ifade edilmektedir.

Resim 59. Sakit Mammadov, "Bahar Kızı" 2.4 m x 1, 4 m, Tuval üzerine yağlı boya, 2017, Windsor Sarayı, İngiltere

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./1312309182161745/?type=3

Sanatçının Azerbaycan geleneklerini yansıtan çalışmalarına Nevruz bayramını yansıtan "Bahar kızı" adlı resmi örnek gösterilebilir (R. 59). Binlerce yıldır kutlanan, milli bayram olan Nevruz'un ana karakterlerinden biri olan "Bahar Kızı" çiçekli bir fon önünde tasvir edilmiştir. Resimde bayramın ana sembollerinden biri olan honça tutan genç bir kız, seyirciye onları bayram şenliğinin yapıldığı yere götürmek istiyormuş gibi bakmaktadır. Kompozisyonun alt kısmında bayram tatlıları, meyveleri yer alır. Bunlar, bayramın bolluk ve refah getirdiğini gösterir. Kompozisyonun sol üst köşesinde ise baharın gelişini bildiren kırlangıçlar tasvir edilmiştir. Sanatçı, bu bölümü bahar kızının saçı çerçevesinde göstererek özel bir anlam ifade etmeye çalışmıştır. İlkbaharın gelişiyle birlikte, sıcak ülkelere uçan kuşlarla birlikte gösterilen bu kız, baharın müjdecisidir. Eserde kullanılan renkler parlaklıkları ile dikkati çeker.

Sakit Mammadov'un son dönem eserlerinde poliptikler özel bir önem taşımaktadır. Bu çalışmaların her biri derin bir felsefi anlamı ve aynı zamanda opalizmin belirgin özelliklerini birleştirir.

Resim 60. Sakit Mammadov, "Dört Mevsim" , 2017, kağıt üzerine pastel, 177x55cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://az.sakitmammadov.art/series?pgid=juq0ucn4-0a9727ca-1c50-49b9-9761-ce3b8d47456b

Bu poliptiklerden biri "Dört Mevsim" adını taşır (R. 60). Eser, doğadaki dört mevsimin özelliklerini yansıtır. Mevsimler teması Batı resim sanatında Orta Çağ'dan itibaren işlenen bir konudur. Sanatçı, bu eski temayı ele alıp kendi üslubuyla yorumlamıştır. İlk pano baharla başlıyor, sol üst köşeden itibaren ilkbaharın doğanın uyandığı ve yeni açılan çiçekleri resmettiği bir mevsim olduğu görülüyor. Azerbaycan'ın milli bayramı olan Nevruz'un özellikleri ise aşağıda tasvir edilmiştir. Çalışmanın karmaşık yapısıyla öne çıkan alt kısmı, bir nehri ve içinde yüzen balıkları tasvir ediyor. Nehir kıyısındaki sevgi dolu bir çiftin görüntüsü, dikkati çekiyor. İkinci pano yaz mevsimi ile ilgilidir. Burada yaz meyveleri görülüyor ve bir kadın başı biçimindeki güneşin etrafında kuşlar yer alıyor. Üçüncü pano sonbahara ayrılmıştır. Mevsime bağlı olarak sararmış yaprakları, sıcak ülkelere uçan kuşları ve genel bir kompozisyon geleneği olan mevsimin meyvelerini tasvir eder. Dördüncü pano kışı içerir. Bölümün ayrılmaz bir parçası, neredeyse alevini

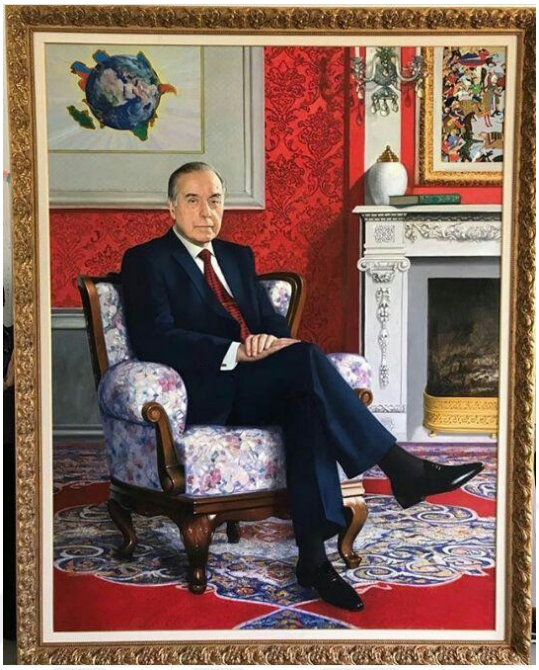
yitirmiş, kar ve karla çevrili soluk güneştir. Genel olarak sanatçı bu eserinde farklı opal türlerinin renklerini yansıtmış, opalin parlak ve sıcak renklerini kullanmıştır.

Resim 61. Sakit Mammadov, "Yorumlanmamış Rüyalarım", 2017, kağıt üzerine pastel, 600x175 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kaynak: https://www.facebook.com/SakitMammadovRessam/photos/pb.100063657282296.-2207520000./1450087045050624/?type=3

Sanatçının bir başka poliptik örneği ise yedi panodan oluşan "Yorumlanmamış Rüyalarım" dır (R. 61). Bu resim yedi bölümden oluşmaktadır. Sanatçının çok derin bir yaşam felsefesini yansıtan bu eseri ortaya çıkarmak için çok çalıştığını resmi incelerken daha iyi anlıyoruz. Kompozisyonun tam merkezinde ve en üstte insanın başlangıcı olan Adem ve Havva tasvir edilmiştir. Tüm insanlığın çıkış noktası oldukları için sanatçı onları merkezde resmetmiştir. Bu resimde aynı zamanda opal taşın renklerini de kullanmıştır. Ressam bu eserde neredeyse tüm dünyayı tasvir etmiştir. Sadece bu dünyayı anlatmakla yetinmeyen sanatçı öbür hayatı, cenneti ve cehennemi anlatmıştır. Karışık kompozisyonlu bu resimde farklı inançlardan gelen semboller, bilim için önemli kitapların yer alması sanatçının sanatsal becerilerinin yanısıra bilgi birikimi ve derin düşünme kabiliyetinin olduğunu kanıtlıyor.

Resim 62. Sakit Mammadov, "Haydar Aliyev", 2018, Tuval üzerine yağlı boya, 280x160 cm., Yeni Azerbaycan Partisi

Kaynak: https://www.sakitmammadov.art/post/saki%CC%87t-m%C9%99mm%C9%99dovun-heyd%C9%99r-%C9%99li%CC%87yev-portreti%CC%87nin-t%C9%99qdi%CC%87mat-m%C9%99rasi%CC%87mi%CC%87

Sanatçının Azerbaycan halkının tarihinde silinmez bir iz bırakan, 1993-2003 yılları arasında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin üçüncü Cumhurbaşkanı olan "Haydar Aliyev" (1923-2003) portresinde (R.62) ise fırçasını pürüzsüz kullandığı görülür. Bu çalışma tarzı daha akademik bir portre özelliği gösterir. Haydar Aliyev, kompozisyonun ortasında bir koltuğa hafifçe sağa dönük olarak otururken tasvir edilmiştir. Gözleri doğrudan izleyiciye bakan modelin yüzünde ciddi bir ifade vardır. Kompozisyonun sağ üst kısmında, sanatçının ulusal geleneklere olan bağlılığını gösteren çerçeveli bir minyatür, şöminenin üzerine asılıdır. Şöminenin üzerinde aynı zamanda bir Kuran-ı Kerim de durmaktadır. Resmin sol üst kısımında ise, Haydar Aliyev'in çabaları sonucunda ülkenin dünyaya tanıtılmasını yansıtan Azerbaycan Cumhuriyeti sınırları içindeki dünyayı gösteren bir harita asılıdır. Eserin alt kısmında Azerbaycan halkının en eski el sanatlarından biri olan kırmızı madalyonlu bir halı yer almaktadır. Kırmızı renk arkadaki duvar kağıtlarında da tekrarlanarak resme canlılık katılmıştır. Sanatçının bu portrede diğer portrelerinden farklı olarak arka plandaki ayrıntıları özenle seçtiği söylenebilir. Portresi yapılan kişi bir cumhurbaşkanı olduğundan milli değerleri yansıtan ayrıntılar resme eklenmiştir. Resmi bir portre olduğu için de daha akademik denebilecek

klasik bir üslupla çalışmış, öteki portrelerinde görülen dağınık ve pütürüklü fırça darbelerinden kaçınmıştır.

Çoğu sanatçı gibi Sakit Mammadov'un da pek çok türde eserleri vardır. Bazı resimlerde bir değil, birden fazla janrın birleşimini görebiliriz. Sanatçının çalışmalarına bakarsak, Sakit Mammadov'un tarihi resimler, portre, manzara ve günlük yaşam türlerinde özgün eserlere sahip olduğunu görebiliriz. Sanatçının portre türündeki eserleri, bunlar arasında özel bir yere sahiptir.

XX. yüzyılın sonu ve XXI. Yüzyılın başlarına ait portre türündeki eserleriyle sadece Azerbaycan'da değil, dünyada da üne kavuşan Sakit Mammadov'un portreleri özgünlükleriyle öne çıkar. Sanatçının kendisi bu türe tamamen farklı bir yaklaşım getiriyor ve onun derisine nüfuz etmeye çalışıyor. *"...Bir portrede hem psikolojiyi hem de anatomiyi bilmelisiniz ve çektiğiniz kişiyi keşfetmeli ve incelemelisiniz. Herkes tasvir edilemez. Kendim birinin portresini yapmak istemeliyim. Rembrandt'ın portresine bakarsınız ve her şeyin orada olduğunu görürsünüz. Tanrı, insanı binlerce yıldır yaratıyor, ama O hala arayış içindedir. İki insan birbirine benzemez. Portre türü benim için çok ilginç. Portre iki kişi arasında oluşturulmalıdır. Diğer tarafın da yardım etmesi gerekir. Portre çalışmaktan gerçekten keyif alıyorum. İnsan, keşfedilmemiş bir mucizedir. Bir insanda hem savaşlar hem de harika duygular vardır..."* [59] diyen sanatçının portre türüne ilişkin görüşlerine bakarsak, bu türün sanatçı için tamamen felsefi bir dünya olduğunu ve bu dünyada sevdiklerini resimlerine yansıttığını görebiliriz. Bu türün felsefesini anlatırken, *"...Bir sanatçı portre yaptığı zaman, portresini yapacağı kişiyle konuşur, tüm yüz hatlarını tanır, içini görür, karakterini incelemeye çalışır ve sonunda bir portre hazırlar. Portre zaten bir kişinin tüm iç özelliklerini gösteriyor. Bu kendinsindir...* [60] demiştir.

Sakit Mammadov'un eserinde tasvir edilen her bir görüntünün portre çalışmalarında yer alan kişilerin özellikleri ve düşünceleri, karakteri tam olarak yansımaktadır. Azerbaycan halkının tarihinde önemli rol oynayan tarihi şahsiyetler, dünyaca ünlü kişiler ve sanatçının hayal gücünün ürünü güzel genç kızlar onun portrelerinde yer alırlar. Bu işlerin her birinde kompozisyonun yapısı ve renklerin uyumu, izleyicinin tasvir edilen olay örgüsünün kimliğine olan ilgisini uyandırıyor. Bu portreleri arasında tarihi şahsiyetler ve kendisinin aile bireyleri de bulunabilir.

---

[59] Ü. Ferzeliyeva, "Alın yazımı alın terimle silip yeniden yazdım", Tibb gazetesi, (Çevrimiçi) http://tibbqazeti.az/az/persona/878-sakit-mmmdov-aln-yazm-aln-triml-yuyub-yenidn-yazdm.html Erişim tarihi 20.09.2021,

[60] A.e.

Resim 63. Sakit Mammadov, "Natürmort", 2019, Tuval üzerine yağlı boya, 100 x 130 cm, Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Mavi ve yeşil renk tonlarının hakim olduğu "Natürmort" resminde empresyonist teknik kullanılan yeşillikler içinde olan bahçede masa ve üzerindekilerin tasviri yer alıyor (R. 63). Masa üzerindeki kasede olan meyvelerin doğallığı ve opal taşının renkleri bulunan tabaklar dikkat çeker.

SONUÇ

Azerbaycan resim sanatının kökü minyatür sanatına dayanır. Konu itibariyle Azerbaycan minyatür sanatının besin kaynağı Yakın Doğu ve Doğu edebiyatı olmuştur. Azerbaycan minyatür sanatının oluşumu, biçimlenmesi ve gelişmesinde iki faktör çok önemlidir. Bunlardan birincisi Doğu Türkistan'dan Moğollarla gelen Uygur ressamlarıdır. İkincisi de, Bağdat ekolüne bağlı, Arap - Mezopotamya sanat geleneğidir.

Orhan Cebrailoğlu'na göre, Azerbaycan minyatür sanatı üç döneme ayrılır: Moğol Dönemi (XIII.-XIV. yy), Akkoyunlu ve Karakoyunlu Dönemi (XV.yy), Safaviler Dönemi (XVI.-XVII. yy). Alman bilim adamı F. Schultz, XV. yüzyılda Tebriz minyatür mektebinin gelişiminin zirvesine ulaşan üslubun Safeviler döneminde şekillendiğini vurgulamıştır. Tebriz ekolünün bu dönemdeki gelişimini karakterize eden ve onu Şiraz, Yezd ve diğer İran minyatür ekollerinden ayıran en önemli yönü, genel olarak Tebriz sanatçılarının XIV. yüzyıl minyatür sanatına özgü anıtsal süsleme üslubunu oldukça geliştirmeleri ve onu yeni estetik niteliklerle zenginleştirmeleridir.

XVI. ve XVII. yüzyıllarda en yaygın ve en gelişmiş güzel sanat türü kitap minyatürüydü. XIV. yüzyılda minyatür sanatı, sanatsal üslubu ("Demotte Shahnameh") nedeniyle anıtsal duvar resminin etkisinde geliştiyse, XVI .yüzyıldan itibaren tam tersine kitap minyatürü her türlü resim ve süsleme sanatlarında güçlü bir etkiye sahip olmuştur.

Tebriz minyatür okulunun üslup özelliklerinin oluşmasında, bu okulun gelişmesinde ve etki alanının genişlemesinde önemli rol oynayan bu ressamlar, çok yönlü seçkin sanatçılardı. Birçoğu şair-ressam, ressam-hattat, hattat-mimar-ressamdı ve sanatsal yaratıcılığın çeşitli alanlarında olağanüstü başarılar elde etmişlerdi. Bu açıdan özellikle ressam-hattat ve süsleme ustası Sultan Muhammed'in faaliyetleri ilgi çekicidir. XVI. yüzyılda Tebriz minyatür ekolünün kademeli gelişimi, yaratıcı arayışlar, sanatsal üslubun oluşumu öncelikle Sultan Muhammed'in önderliğinde saray atölyesinde çalışan Muzaffer Ali, Mir Musavvir, Mir Seyid Ali gibi dönemin en önde gelen sanatçılarının yaratıcılığıyla ilgiliydi. Her şeyden önce yerel geleneklere dayanan bu sanatçılar, Behzad liderliğindeki Herat ekolünün başarılarından yararlanmış ve Ortadoğu'da minyatür sanatının en yüksek gelişimini oluşturan yeni bir üslubun oluşmasında ve gelişmesinde belirleyici rol oynamışlardır.

XVIII. yüzyılda Hanlıklar arası feodal çekişmeler, görsel sanatların gelişmesine olumsuz etki göstermiştir.

XIX. yüzyılın başlarında Kuzey Azerbaycan'ın Rusya tarafından işgali sonucunda sömürge politikası yoğunlaştı, ancak ulusal kültür ve sanatın gelişmesinde niteliksel olarak yeni bir aşama başladı. Her iki ülkenin siyasi ve ekonomik hayatındaki değişimler, sanatın yeni bir yönde gelişmesine yol açmıştır. XIX. yüzyılda Azerbaycan halkı, Rus kültürü aracılığıyla Avrupa ve dünya kültür ve medeniyetiyle temasa geçmiştir. Toplumsal ve estetik düşünce, bilim, eğitim ve sanat alanlarında karşılıklı ilişkiler için elverişli bir zemin oluşmuş, yeni sanat türleri ortaya çıkmıştır. XIX. yüzyıl, Azerbaycan kültürünün en zengin ve en parlak sayfalarından biridir. Bu dönemin karakteristik özelliklerinden biri, Azerbaycan kültürünün Batı Avrupa ve Rus sanatsal yaratıcılığının ilerici gelenekleriyle bağlantısı ve zenginleşmesiydi. Ancak bu gelenekler hiçbir zaman körü körüne benimsenmemiş, yerel zemine dayandırılmış ve kadim Azerbaycan kültürüne göre algılanmıştır.

Bu dönemde Azerbaycan'da çalışan Rus ve Batı Avrupalı sanatçıların yeni akımların güçlenmesinde etkisi olmuştur. Dönemin önde gelen sanatçılarından bir kısmı bu gelişimlerden yararlanarak bağımsız bir çalışma tarzı ve özgün bir sanat yolu oluşturabilmiştir. Bu ustalar arasında Mirze Gedim İrevani, Mir Möhsün Nevvab, Hurşud Banu Natevan, Bahruz Kangarlı gibi sanatçılar sayılabilir.

Bu dönemin naturalist sanatçıların çalışmalarının temel özellikleri gözlem, ifade ve somutluktu. Bu sanatçılar eserlerinde doğayı, insanı, gerçek nesneleri tasvir etmişlerdir. Azerbaycan natüralist şövale resminin oluşumu Mirze Gedim İrevani'nin adıyla bağlantılıdır. Ressamın portre türü alanında daha etkin çalıştığı "Dansöz", "Derviş", "Pehlivan", "Süvari" gibi natüralist portreleri buna örnektir. Mirze Gedim İrevani, döneminin tanınmış bir ressamı, süsleme ustası olarak 100'den fazla esere imza atmıştır, ancak günümüzde sadece yirmi üç eseri bilinmektedir.

Mir Möhsün Nevvab'ın suluboya ile yaptığı "Emir Timur Portresi", "Çiçekler", "Kuşlar" gibi resimler, onu natüralist bir sanatçı olarak hafızalara kazımıştır.

Hurşud Banu Natavan'ın günümüze kadar gelen albümündeki çizimler gerçek hayata ithaf edilmiştir. Bu diziden "Dağlara Yol", "Mescitli Kale", "Sahil" gibi örnekler büyük ilgi gören resimler olmuştur.

Azerbaycan natüralist şövale resminin kurucularından Bahruz Kangarlı, "Ay Işığında Yılan Dağı", "Gün Batımı", "Bahar" manzaraları, "Mülteciler" serisinde yer alan evsizlerin portreleri, "Elçilik", "Toy", gibi ev kompozisyonları yaratmıştır. 1910'larda Nahçıvan tiyatrosunda oynanmış "Ölüler" (Celil Mammadguluzade), "Hacı Gara" (Mirze Feteli Ahundzade), "Peri-cadu" (Abdurrahim Bey Hagverdiyev) oyunları için yaptığı sahne tasarımı ve kostüm eskizleri Azerbaycan sanatının değerli örneklerindendir.

Bu ilerici süreç, XX. yüzyılda daha büyük bir ivme alır. Eğitim, kültür, medya insanların manevi hayatında öncü bir rol oynamaya başlar. Tiyatro, müzik, mimarlık ve güzel sanatlar alanlarında çağın estetik gereksinimlerine uygun olarak modernleşme eğilimleri güçlenir. Kültürel ilerleme yoluyla insan yaşamının gelişmesi, Azerbaycan Demokratik Cumhuriyeti'nin kuruluşunda faydalı bir rol oynar. Komünist rejim dönemindeki çok ciddi ihlallere ve Stalin'in yaygın baskısına rağmen, Azerbaycan'da eğitim ve kültür alanında önemli bir devlet programı uygulanmıştır. Bu dönemde sanat, manevi yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelir, gelişimine özel önem verilir. Böylece modern Azerbaycan güzel sanatları ve mimarisi önemli başarılar kazanır.

XX. yüzyılda Azerbaycan sanatında klasik sanat mirasının zengin gelenekleri sürdürülürken, dönemin estetik gereklerini ve zevklerini karşılayan natüralist sanat üslubu önemli rol oynamaktadır. Sanatsal kaynakların yaratılması, dağıtılması ve tanıtılmasına yönelik uluslararası ilişkiler genişlemekte, sanatta üslup çeşitliliğine alan açılmakta ve bu bağlamda teorik düşünce ve sanat çalışmaları alanında belli bir yenilenme süreci yaşanmaktadır. Sanatta sanatsal üslup sorunu hakkında konuşurken, totaliter komünist rejimin yönetimi altında geçen on yıllar boyunca, sanatsal yaratım sürecinin Marksizm-Leninizm öğretisinin ideolojik baskısına maruz kaldığını belirtmek gerekir. Bu dönemde toplumcu gerçekçilik akımı ön planda olmuştur. Bunun bir sonucu olarak, modern Azerbaycan sanatı dünya kültürünün deneyiminden belirli bir anlamda izole edilmiş, tamamen ideolojik ve sosyolojik faktörler çerçevesinde kalmıştır. Ancak tüm bunlara rağmen, ulusal geçmişe ve özgünlüğe sahip seçkin sanatçılar tarafından temsil edilen modern resim, heykel ve mimarlık okullarının kurulması, Azerbaycan güzel sanatlarının ve estetik kültürünün XX. yüzyıldaki en önemli başarılarından biridir.

XX. yüzyılın başlarında Azerbaycan güzel sanatının gelişmesinde Azim Azimzade'nin rolu büyüktür. 1906-1931 yıllarında, Azerbaycanca yayınlanmış "Molla Nasreddin" hiciv dergisi Azerbaycan karikatür sanatında önemli bir yere sahiptir. Derginin karikatürleri de hiciv yazıları kadar güçlüydü ve ana hedefin gerçekleşmesine hizmet ediyordu. Celil Memmedguluzade tarafından

kurulan bu derginin ana hedefi, gerilik, yobazlık, dini istismar, cehalet vb. gibi konularda halkı "uyandırmak" olmuştur. Bu dergide Oskar Şmerling, İosif Rotter, Azim Azimzade, Khalil Musayev, Seyid Ali Behzad gibi ressamlar faaliyet göstermişler.

Azerbaycanlı ressamların ilk çıkış yeri olarak bilinen "Azim Azimzade" adını taşıyan Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi, Azim Azimzade'nin teşebbüsü ile 1920 yılında kurulmuştur. Eğitim kurumu 1920–1921'de Azerbaycan Devlet Sanat Atölyesi, 1921–1922'de Yüksek Sanat Atölyeleri, 1922–1927'de Azerbaycan Yüksek Ressamlık Okulu, 1927–1940'ta Azerbaycan Ressamlık Pedagoji Teknikumu ve 1940'ta Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi olarak değiştirilir. Okul, 1943 yılından itibaren Azim Azimzade adına Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi olarak adlandırılır.

1930'larda Azim Azimzadeh, Gazanfar Khalikov, Amir Hacıyev, Kazım Kazımzade ve diğer sanatçılarla birlikte grafik alanında çalıştılar, Azerbaycanlı ve yabancı yazarların kitapları için illüstrasyonlar çizdiler ve çeşitli güncel konularda siyasi afişler yaptılar. Modern şövale resminin oluşumu 1920'li yıllarda Azerbaycan Devlet Sanat Okulu'ndan mezun olan genç sanatçıların faaliyetleri ile ilgiliydi. 1928'de Azerbaycan Genç Ressamlar Cemiyeti'nin ilk sergisi, 1930'larda Azerbaycan Devrimci Tasviri Sanatlar Birliği'nin düzenlediği sergi büyük başarı kazandı. Bakü ve Moskova'da açılan ilk sanat sergilerinde Salam Salamzade, Alakbar Rzaguliyev ve diğer çağdaş temalara adanmış resimler öne çıktı. 1932'de Azerbaycan Ressamlarının Teşkilat Komitesi kuruldu. Resim alanında bir takım başarılar elde edildi.

Savaş sonrası dönemde modernite ile bütünleşme ve kapsamlı gelişme Azerbaycan resminin ayırt edici bir özelliği haline geldi. Mikayil Abdullayev, Böyükağa Mirzezade, Settar Behlulzade, Rasim Babayev, Asaf Cafarov, Nadir Abdurrakhmanov, Togrul Nerimanbeyov, Maral Rehmanzade, Tahir Salahov, Farman Gulamov, Khalida Safarova, Ashraf Muradov, Vaciya Samadova, Cavad Mircavadov gibi sanatçılar anılabilir. Savaştan sonra 1950'lerin ortalarında Azerbaycan resim sanatı olgunluk dönemine girdi. Sergilerin bu gelişmede önemli rolü olmuştur.

Azim Azimzade adına açılan Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi'nin mezunlarından olan Azerbaycan resim sanatının tanınmış ressamı, Azerbaycan Devlet Ressamı Ödülü, Rusya İmparator Ressamlık Akademisi Madalyonu, Leonardo da Vinci Madalyonu, Mozart Madalyonu, Dünya Ressamlık Akademisi Madalyonu, Avrupa Onur Nişanı ve İtalya Altın Madalyonu gibi pek çok ödülün sahibi olan Sakit Mammadov'dur.

5 Ağustos 1958 yılında Azerbaycanın Neftçala ilçesinde doğan Mammadov, ilk öğrenimini burada görmüş, 1974-1978 yılları arasında Azim Azimzade adına açılan Azerbaycan Devlet Ressamlık Mektebi'ni bitirmiş, 1978-1981 yıllarında askerlik yapmış, 1981-1987 yılları arasında ressam İlya Repin'in (1844-1930) adını taşıyan Leningrad (St. Petersburg) Sanat Akademisi'nin resim fakültesinde eğitim almıştır. Rusya'da eğitim aldığı zamanlarda Ermitaj müzesini gezmeyi seven sanatçı, resimlerinde ve üslubunun gelişmesinde bu müzede gördüğü ve etkilendiği ressam ve resimlerin önemini her zaman vurgulamıştır.

Sakit Mammadov'un resimlerinin kapsamlı analizinin yapıldığı bu çalışmada sanatçının eserlerindeki farklılık zamanla açıkça hissedilmektedir. Mammadov'un yenilikleri denediği bazı resimleri vardır, bu yenilikler hem renk kullanımında hem de kompozisyonlarda görülür. Sanatçının "Babamın Portresi", "Aynur" gibi 1980'li yıllara ait erken çalışmalarında karanlık bir arka plan üzerinde kaynağı belli olmayan bir ışığın kullanıldığı barok portrelere benzeyen resimler yaptığı görülmektedir. 1990'lı yıllardaki çalışmalarında ise "Küsmüş Melek" resmindeki gibi animasyon karakterlere benzeyen örneklerin yanı sıra Vermeer, Velazquez gibi barok ustaların eserlerine benzeyen "Atölye'de" ve "Gecenin Senfonisi" gibi resimlerinin yanı sıra "Aktrist" ve "Aktristler" gibi resimlerinde empresyonist bir teknikle çalıştığı görülür. Böylece 1980-2000 yılları arasındaki resimlerinde sanatçının bir üslup arayışında olduğu söylenebilir. 2000'li yıllarda sanatçı, milliyetçi bir tutumla Azerbaycan tarihini ve geleneklerini yansıtan "Kızılbaşlar", "Honça Taşıyanlar" gibi resimleriyle dikkati çeker. Sanatçı bu dönemde yeni bir üsluba yönelir. "Opalizm" adını verdiği bu üslup Sakit Mammadov'un oluşturduğu bir üsluptur. Doğadaki opal taşının değişik renklerini kullandığı "Aynur"(2010), "Yeni Roman", "Uyuyan Melek" gibi resimlerinde aydınlık ve parlak renkler görülür. Sanatçı, 2011'den günümüze kadar geçen süreçte de Opalizm üslubunu sürdürmüştür. Konu bakımından "Cıdır Düzü", "Bahar Kızı" gibi eserlerinde milliyetçi tutumunu sürdürdüğü, "Dört Mevsim", "Yorumlanmamış Rüyalarım" gibi poliptik denemelerine yöneldiği, opalizm üslubunun yanı sıra "Haydar Aliyev Portresi" gibi resmi portrelerde daha akademik bir tarzı da uyguladığı görülmektedir.

Ressamın kariyerinin ilk yıllarında eserlerinde kullandığı koyu renklerin yerini, zamanla opalin sıcak ve parlak renkleri almıştır.. Sanatçının ilk eserleri arasında genel olarak portreler sayıca çoğunluktadır. İlerleyen yıllarda tematik resimlerin ağırlık kazandığı, özellikle kariyerinin son yıllarında zaman zaman sembolik bir anlatım dili kullanıldığı, gözlenmektedir.

Modern Azerbaycan resim sanatının kısa bir geçmişi olmasına rağmen Sakit Mammadov gibi sanatçılar eserleriyle uluslararası ün kazanmışlardır. Bunda özgün bir üslup oluşturabilmeleri

önemli bir rol oynamıştır. Mammadov kariyerinin ilk dönemlerinde bazen barok üslubun etkisinde kalmış, bazen empresyonist fırça tekniği kullanmış ama sonunda kendi üslubu olan ve "Opalizm" adını verdiği rengin ve ışığın ön planda olduğu bir resim dili geliştirmeyi başarmıştır. Bu da onun dünya çapında bir sanatçı olmasına yol açmıştır.

KATALOG

No.1 Resmin adı: “Küsmüş Melek”,

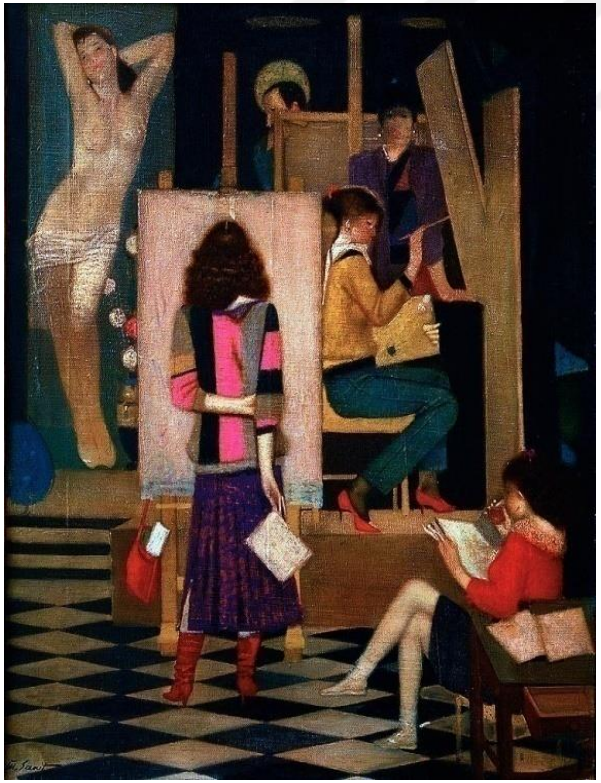
Ölçüleri: 60x65 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1997

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kompozisyon diyagonal bir çizgiyle ikiye bölünmüş alt kısım koyu renk, üst kısım ise daha açık renkle boyanmıştır. Figür tam merkezde tasvir edilmiştir.

No.2 Resmin adı: “Atölyede”,

Ölçüleri: 60x50 cm,

Teknik: tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1997

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Bu eserinde, kompozisyonun sol üst köşesinde pozu daha çok klasik heykelleri anımsatan yarı çıplak bir model durmaktadır. Dört farklı şövalenin önünde ayrı ayrı insanlar bulunmakta, bunlardan üçü resim yaparken, biri sadece izlemektedir. Siyah beyaz dama tahtası biçiminde yer karoları ile bu sahne Vermeer’in Resim Alegorisi adlı eserini anımsatır.

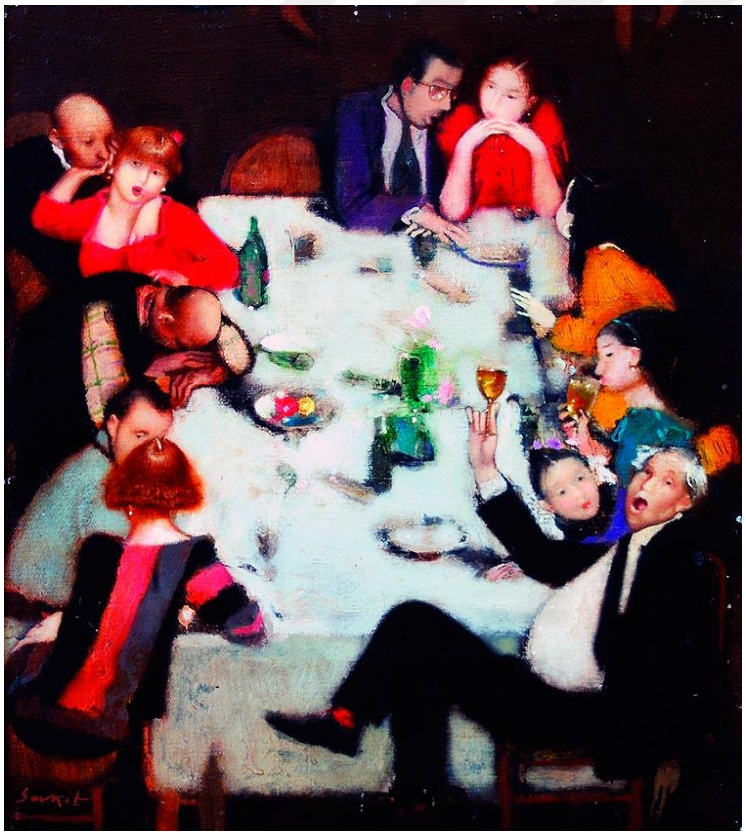
No. 3 Resmin adı: “Gecenin Senfonisi”,
Ölçüleri: 180x130 cm,
Teknik: tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 1997
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçı, modelini tablo düzlemine yatay bir biçimde izleyiciye arkası dönük bir biçimde yerleştirmiştir. Arka planda bir gece manzarasına yer verilmiştir. Modelin uzandığı yatağın üzerinde kırmızı renkte yerel bir halı serilmiştir. Başında ise tuhaf bir şapka vardır.

No. 4 Resmin adı: “Nü”,
Ölçüleri: 45x30 cm,
Teknik: tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 1997
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Nü resminde ise modelin pozu, dergilerdeki çıplak kadın fotoğraflarını anımsatan yapay bir duruş sergiler. Tensel duygular uyandıran bu eserdeki modelin kimliği belli değildir.

No.5 Resmin adı: “Leningrad Hatıraları”,
Ölçüleri: 45x55 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 1997
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

“Leningrad Hatıraları”nda farklı bir tarz görülür, renk ön planda olup, perspektif tuhaftır. Masa tuval düzlemine dik yerleştirilmiş, bakış açısı ise karşıdan değil, yukarıdan tutulmuştur. Figürlerin kırmızı, turuncu gibi canlı renk tonları taşıyan giysileri durağan kompozisyona bir dinamizm katmaktadır.

No.6 Resmin adı: “Hatıra resmi”,

Ölçüleri: 65x50 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1997

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Bu resimde kompozisyonun ana bölümünü masaya oturan kişiler oluşturuyor. Yer karoları, siyah beyaz dama biçimli betimlenmiş, arka planda yer alan duvardaki aynada bir fotoğrafçının fotoğraf çektiği görülüyor. Sol taraftaki pencereden görülebilen cami, gözlüklü adamın başındaki fes bu mekanın Müslüman bir ülkede yer aldığını gösteriyor.

No.7 Resmin adı: “Yaşasın İstanbul”,

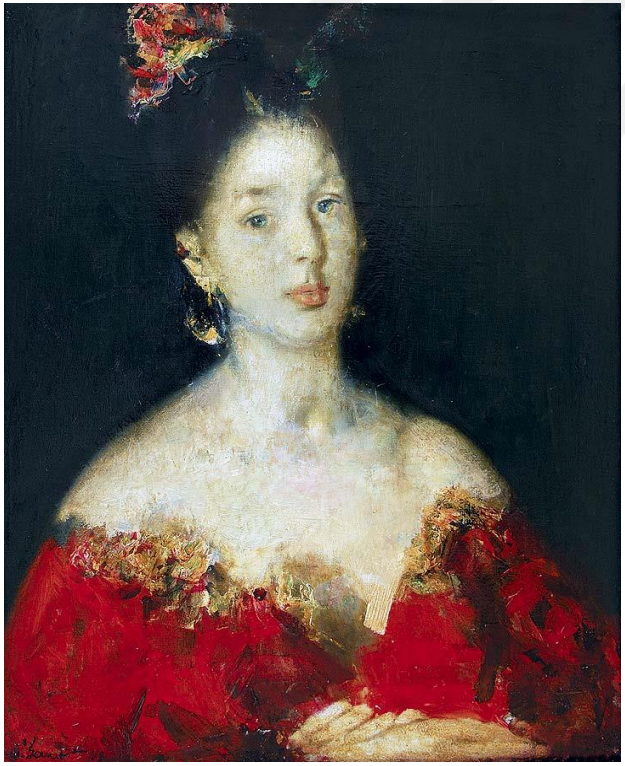
Ölçüleri: 60x100 cm,

Teknik: tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1997

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Bu eserde sanatçılar, müzisyenler, oyuncular İstanbul Boğazı’nda seyreden küçük bir teknede bir araya gelerek İstanbul şerefine kadehlerini kaldırıyorlar. Gökyüzündeki beyaz kuşlar, özgürlüğü ve barışı simgeliyor. Canlı renkler ve serbest fırça darbeleri dikkat çekiyor.

No. 8 Resmin adı: “Aktris”,

Ölçüleri: 60x35 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1997

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kompozisyonun merkezinde üzerinde kırmızı göğüs dekolteli sahne kıyafeti olan bir kadın tasviri yer alır, arka plan tamamen karanlık bırakılmıştır. Teknik açıdan empresyonistlerin dağınık fırça darbelerinin görüldüğü bu resim, 2000 yılında Sidney Olimpiyatları’na adanan sergide sergilenmiştir.

No.9 Resmin adı: “Adem ve Havva”,

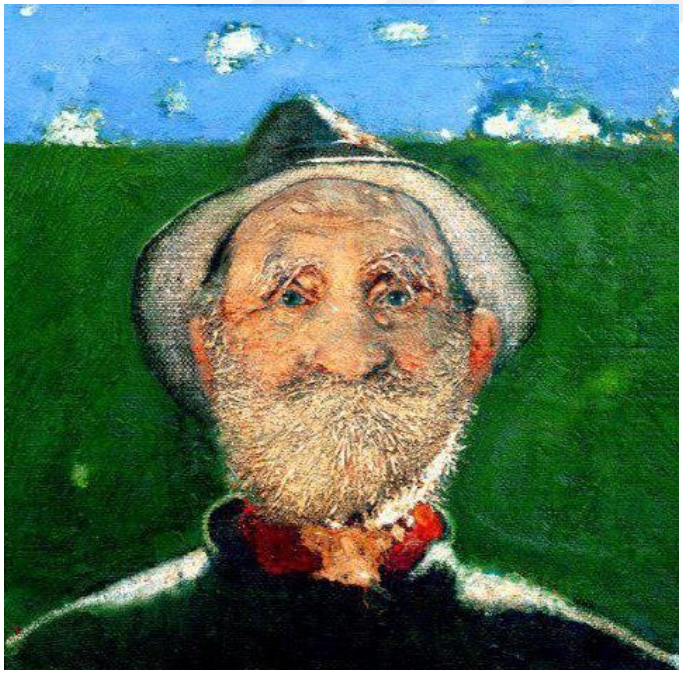
Ölçüleri: 90x90 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1998

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Bu eser teknik açıdan empresyonizmden uzaktır. Sanatçı dini ve tıbbi gerçeklerden yola çıkarak, onları göbek deliği olmayan figürler olarak çizmiştir ancak bu küçük detayın çok önemli bir anlamı olduğu unutulmamalıdır. Arka plan ise karanlık bırakılmıştır.

No. 10 Resmin adı: “Bahçıvan”,
Ölçüleri: 70x40 cm,
Teknik: tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 1998
Yer: Opera Galerisi, Singapur

Kompozisyonun merkezinde tasvir edilen bahçıvanın görüntüsü özel olarak seçilmiş, ufuk çizgisi yukarıda tutulmuş, böylece modelin daha heybetli görünmesi sağlanmıştır. Eserde sıcak ve parlak renkler kullanılmıştır.

No. 11 Resmin adı: “Kızılbaşlar”,

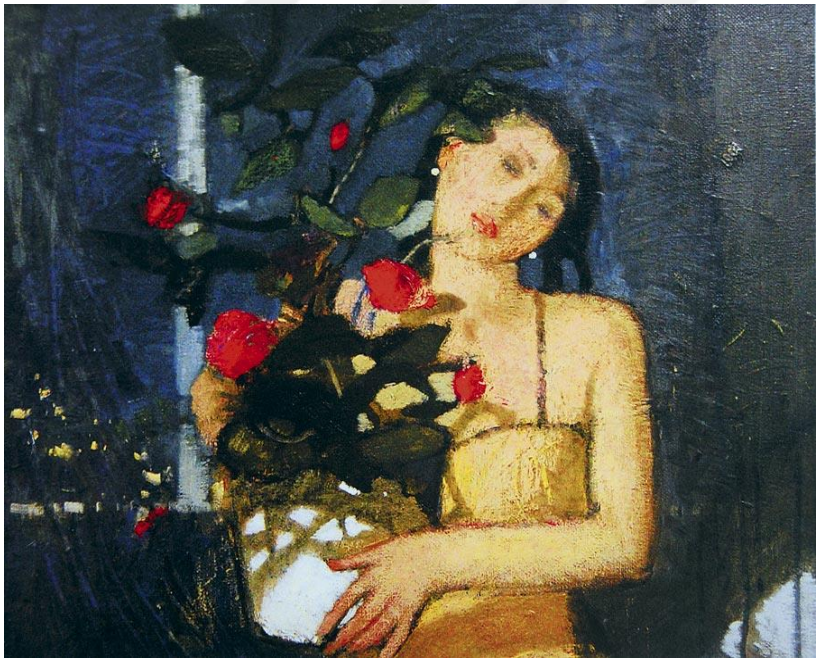
Ölçüleri: 40x80 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2003

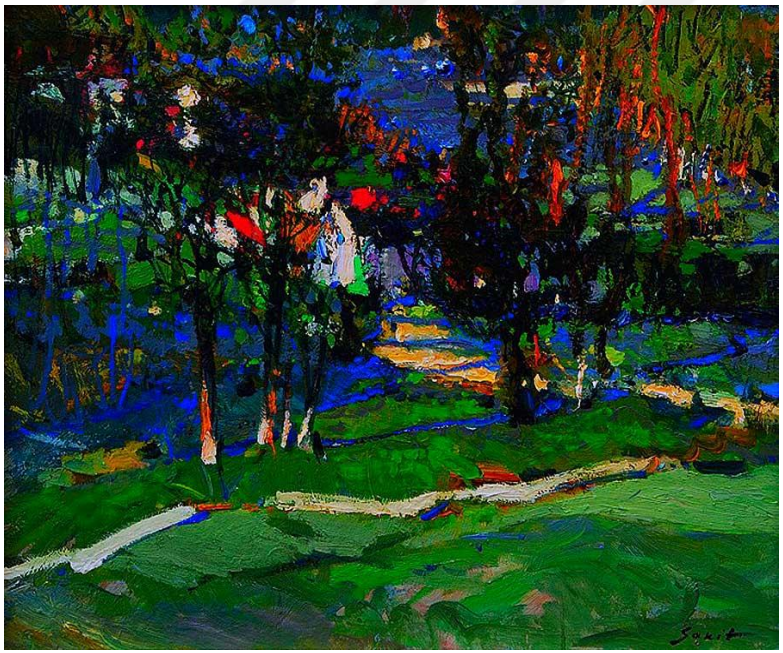
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Azerbaycan tarihinde önemli rol oynayan kızılbaşları anlatan “Kızılbaşlar” adlı eserde, savaş sırasında Safevi İmparatorluğu’nun temelini atmış kızılbaşlar tasvir edilmiştir. Resme bakınca koyu kırmızı ve koyu kahverengi renklerin hakimiyetini görebiliyoruz. Bu renkleri kullanmasının simgesel olduğu düşünülebilir.

No. 12 Resmin adı: “Kokulu bir gece”,
Ölçüleri: 60x75 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2003
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının Empresyonist tarzda yapılmış resimlerinden biri olan “Kokulu Bir Gece” de karanlıkta tasvir edilen sade elbisli, elinde saxsı tutmuş bir genç kız yer alıyor. Işık kaynağı belli olmayan resimde genç kızın etrafındaki karanlık, onun ışığıyla aydınlanıyor gibidir.

No. 13 Resmin adı:“Altıağaç”,

Ölçüleri: 60x70 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2003

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Ressamın manzara türünde yapılmış “Altıağaç” eserinde baharın canlılığını anımsatan kırmızı, mavi, yeşil renklerin parlaklığı dikkat çeker.

No. 14 Resmin adı:“Astara”,

Ölçüleri: 80x100 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2004

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Eser, Azerbaycan’ın güney bölgelerinden Astara bölgesinin rengarenk doğasının bir parçasını yansıtıyor. Burada güneş kısmen resmin üst tarafını aydınlatırken, resmin alt bölümü gölgede bırakılmıştır. Ufuk çizgisi yukarıda tutulan resimde empresyonist fırça darbeleri dikkati çeker.

No. 15 Resmin adı: “Honcha taşıyanlar”,
Ölçüleri: 50x70 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2006
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sakit Mammadov’un milli gelenekleri yansıtan çalışmalarından olan “Honça Taşıyanlar” adlı resminde, ulusal kostümler giymiş birçok kadının honça taşıdığı görülür. Eserin kompozisyon yapısında ve renk düzeninde empresyonist bir tarz hakimdir.

No. 16 Resmin adı: “Çiçekaçan Azerbaycan” ,

Ölçüleri: 160x110 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2011

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının “Çiçek Açan Azerbaycan” adlı eserinde aydınlık bir doğa manzarası, açık gökyüzü ve renkli çiçekler ile tasvir edilmiştir.Bu manzara Azerbaycan’ın adını taşıyan simgesel bir manzara olarak kabul edilebilir. Kompozisyonun yukarısına bakarsak berrak gökyüzünü görebiliriz. Empresyonist bir teknik kullanan sanatçı, simgesel anlamlara da yer vermiştir.

No. 17 Resmin adı: “Turan”,
Ölçüleri: 70x50 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2011
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kompozisyonun merkezinde mor renkli yazmalı Karabağ bölgesine ait olduğu düşünülen geleneksel kiyafetler içinde tasvir edilen kadının umut dolu gözlerle doğrudan izleyiciye baktığını görüyoruz.

No. 18 Resmin adı: “Anılar”,
Ölçüleri: 140x70 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2014
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Bu resimde keskin siyah kontürler kullanan sanatçı, adamın yüzünü tam olarak görmemize engel olmuş, filmi gözlerinin önüne yerleştirerek onun kimliğini gizlemiştir. Kolların, bacakların ve ellerin uzatılarak deforme edildiği bu figür, anlatımcı bir tarzda işlenerek sanatçının diğer resimlerinden farklı bir üslup ortaya konulmuştur.

No. 19 Resmin adı: “Babamın Portresi”,
Ölçüleri: 50x50 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 1988
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Karanlık bir arka plan üzerinde tasvir edilen modelin yüzünde kaynağı bilinmeyen bir ışık var. Bu üslup, modelin iç dünyasını ve kişiliğini gözler önüne seren barok portreleri akla getirir. Sanatçının erken dönem çalışmalarına özgü koyu renkler kullandığı görülüyor.

No. 20 Resmin adı: “Aynur”,

Ölçüleri: 55x45cm,

Teknik: tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 1988

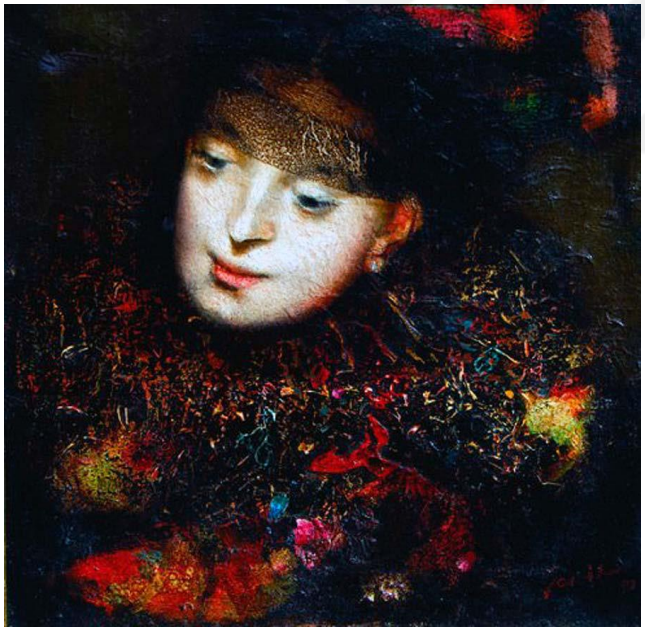
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

“Aynur” adlı portresinde sanatçı, başını sola doğru eğmiş, gözlerini aşağıda bir noktaya dikmiş renkli kıyafetli ve pembe rujlu bir genç kızı tasvir etmiştir. Siyah arka plan önünde parlayan yüzünde hüzünlü ve düşünceli bir ifade vardır.

No. 21 Resmin adı: “Aida”,
Ölçüleri: 160x110
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2000
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının “Aida” adlı resmi ise karanlık bir arka plan önünde XIX. yüzyıl kostümleri içinde genç bir kadını gösterir. Başındaki şapka yüzünü gölgeleyen kadının gözleri gölgede kaldığından ifadesi pek anlaşılamamaktadır. Ellerinde zarif bir biçimde kırmızı çiçekler tutan model, empresyonist fırça darbeleriyle resmedilmiştir.

No. 22 Resmin adı: “Nargiz”,

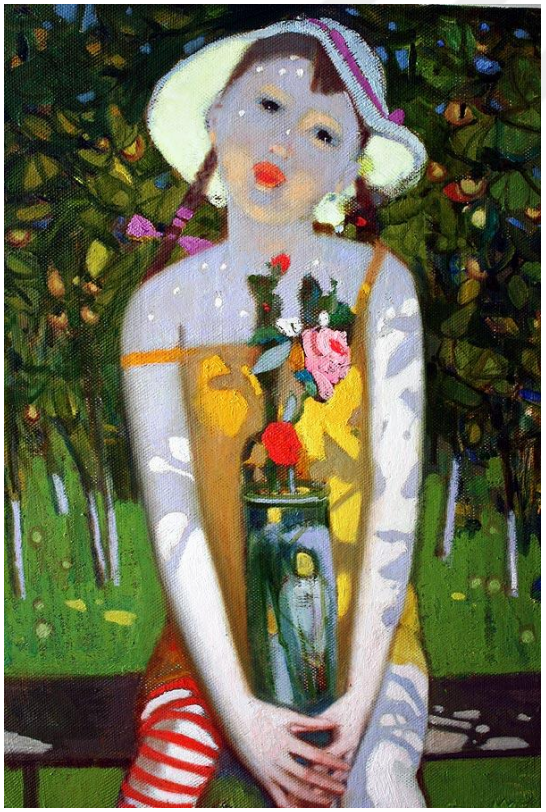
Ölçüleri: 40x40 cm,

Teknik: tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2010

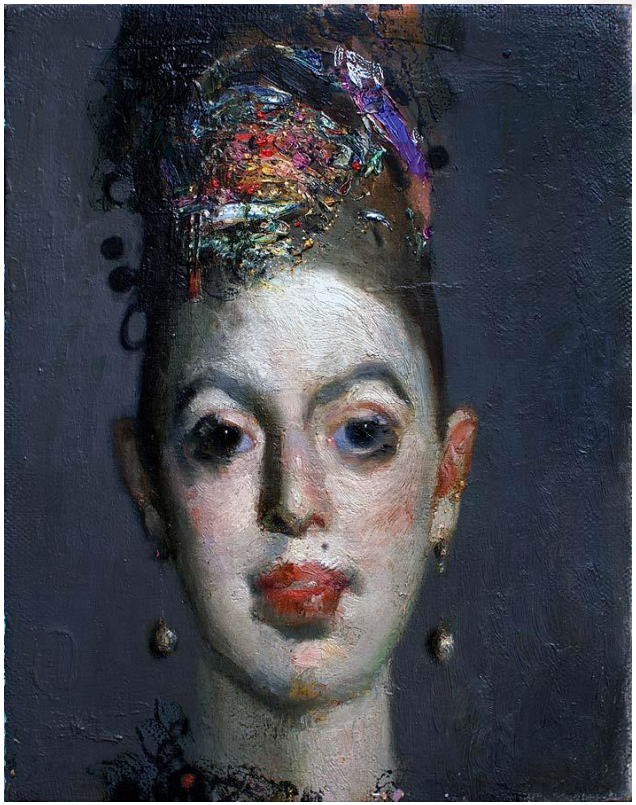
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Modelin yüzü yakın plandan gösterilmiş, vücudu ise resmedilmemiştir. Adeta bir baş ve yakadan ibaret olduğunu söyleyebiliriz. Baş hafifçe sola doğru dönük olup, gözleri yarı kapalı olan model düşünceli bir pozda resmedilmiştir. Karanlık arka plan önünde ışık yüzünde yoğunlaşmış olup, yakası dağınık fırça darbeleriyle empresyonist bir tarzda işlenmişken yüzü daha ince fırça darbeleriyle çalışılmıştır.

No. 23 Resmin adı: “Aynur”,
Ölçüleri: 50x70 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2010
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının “Aynur” eserinde bir meyve ağacının altına oturmuş küçük bir kızın elinde içinde çiçekler olan bir vazo tuttuğu görülür. Resme yeşil, sarı gibi canlı renkler hakimken kızın yüzü ve vücudu beyaz olarak resmedilmiştir. Ağaç yaprakları arasından süzülen güneş, kızın üzerinde gölgeler oluşmasına neden olmaktadır. Ancak figürün kenar çizgileri onu arka plandan net bir biçimde ayırmaktadır.

No. 24 Resmin adı: “Lale”,
Ölçüleri: 50x30 cm,
Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2012
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

“Lale” adını taşıyan portre çalışması cepheden gösterilmiş, gözleri doğrudan izleyiciye bakan bir modeli yansıtır. Arka plan boş bırakılmıştır. Sağdan gelen ışık yüzün sol tarafını gölgede bırakmaktadır. Saçlarını tepede toplayan modelin başında renkli bir örtü bulunmaktadır. Modelin yüzündeki beyazlık dikkati çeker.

No. 25 Resmin adı: “Portre”

Ölçüleri: 60x50 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2015

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının “Portre” adlı resmi kimliği bilinmeyen yaşlı bir kadını gösterir. Cepheden sadece yüzünü görebildiğimiz kadının başındaki renkli baş örtüsü dikkati çeker. Bu geleneksel örtü, arka planı siyah olan resme bir canlılık katmaktadır. Kadının kırışık ve sarkık cildi yüzündeki yeşil gölgeler ve kırmızı göz kapakları onun yaşını vurgularken, ruh halini de yansıtır. Dağınık ve pütürüklü fırça darbeleri kullanan sanatçı, doku etkisini bu yolla oluşturmuştur.

No. 26 Resmin adı: “Bahar kızı”,

Ölçüleri: 240 cm x 140 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih:2017

Yer: Windsor Sarayı, İngiltere

Binlerce yıldır kutlanan milli bayram olan Nevruz’un ana karakterlerinden biri olan Bahar Kızı çiçekli bir fon önünde tasvir edilmiştir. Resimde bayramın ana sembollerinden biri olan honça tutan genç bir kız, seyirciye onları bayram şenliğinin yapıldığı yere götürmek istiyormuş gibi bakmaktadır. Kompozisyonun alt kısmında bayram tatlıları, meyveleri yer alır. Bunlar, bayramın bolluk ve refah getirdiğini gösterir. Kompozisyonun sol üst köşesinde ise baharın gelişini bildiren kırlangıçlar tasvir edilmiştir. Sanatçı, bu bölümü bahar kızının saçı çerçevesinde göstererek özel bir anlam ifade etmeye çalışmıştır.

No. 27 Resmin adı: “Hüzünlü müzik”,

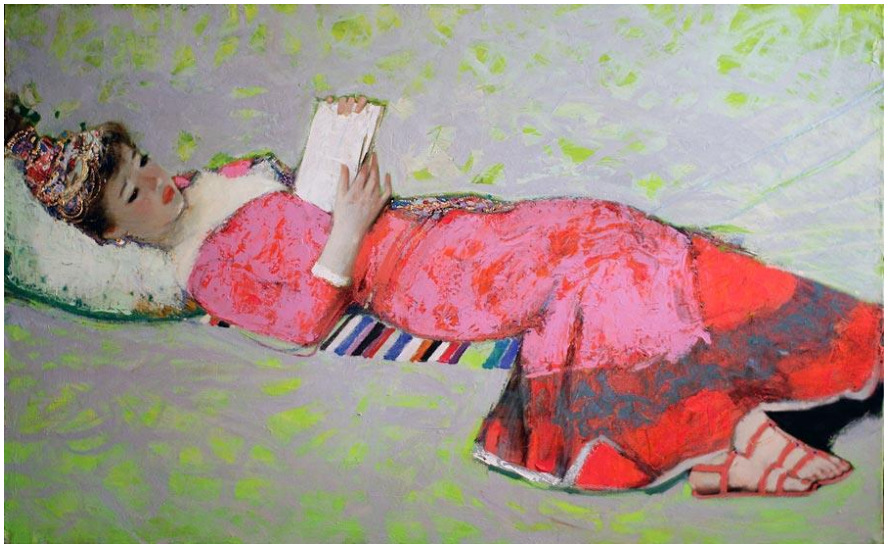
Ölçüleri: 110x90 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2009

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının opal taşın etkisiyle yarattığı eserlerden biridir. Kırmızı, beyaz ve lacivert renklerin kullanıldığı bu resim eski barok ustaların resimlerini akla getiriyor. Modelin cildinin beyazlığı ile kırmızı dudakları güçlü bir kontrast yaratırken resme bir yapaylık da katıyor. Bu beyaz cilt tonu Mammadov’un opalizm üslubuyla yaptığı tüm eserlerinde görülür.

No. 28 Resmin adı: “Yeni Roman”,

Ölçüleri: 180x120cm,

Teknik: tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2010

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Çizgili bir kilim üzerinde uzanan kızın başındaki süsleme Azerbaycan milli kıyafetlerini akla getirir. Kırmızı ve pembe renk tonlarındaki elbisesi yerdeki beyaz örtüyle güçlü bir kontrast oluşturur. Figürün yüzü idealize edilmiş bir görünüm sunar. Uzun siyah kirpikleri ve kırmızı dudaklarıyla yapay bir görünüme sahiptir.

No. 29 Resmin adı: “Uyuyan Melek”,

Ölçüleri: 70x140 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2010

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçı bu eserinde çayırda bir hamakta yatan güzel bir kızı tasvir etmiştir. Arka plandaki yeşil renk üzerinde açık renkli çiçekli giysisiyle uzanmış olan bu kız da kırmızı dudakları ve kahküllü saçlarıyla yapay bir görünümdedir.

No. 30 Resmin adı: “Yarından Bahsetmek”,

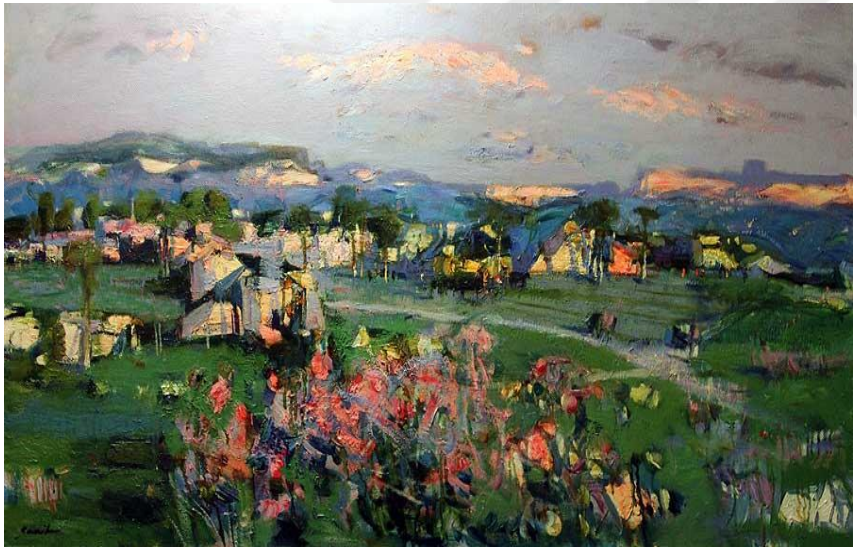
Ölçüleri: 70x80 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2012

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Opalizm üslubunun farklı örneklerinden biri sanatçının nadir bulunan siyah opal taşının renkleri ile boyanmış “Yarından Bahsetmek” adlı resminde karşımıza çıkar. Esere bakıldığında, tasvir edilen tüm insanların aynı gruba ait olmadığı hissedilir. Eserde siyah rengin hakimiyeti, ve sanatçının vazgeçemediği kırmızı renk, mavi ve mor renklerin parlaklığı empresyonist bir tarzda resmedilmiştir.

No. 31 Resmin adı: “İlkbahar”,
Ölçüleri: 70x140 cm,
Teknik:Tuval üzerine yağlı boya,
Tarih: 2009
Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Opal taşının değişik renk tonları sanatçının manzaralarında da görülür. Ön planda ilkbahar çiçeklerinin arka planda ise küçük köy evlerinin yer aldığı bu kır manzarası baharda uyanan doğanın bir görünümünü sunar. Teknik olarak empresyonist fırça darbeleri kullanan sanatçının pembe bulutlu bu manzarası gün doğumunu yansıtır.

No. 32 Resmin adı: “Cıdır düzü”,

Ölçüleri: 100x150,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2016

Yer: Windsor Sarayı, İngiltere

Eserin sol köşesinde Azerbaycan’ın milli müzik aleti olan tar ve Karabağ halıları tasvir edilmiştir. Esere baktığımızda dünyada tanınan Karabağ atı, milli müziği mugam (esas Azerbaycan halk müziği), arka planda ataların oynadığı çövken oyunu, bazı savaş sahneleri ve son olarak dağın tepesine dikilmiş Azerbaycan bayrağını görüyoruz.

No. 33 Resmin adı: “Çiçek Bahçesi”,

Ölçüleri: 80x200 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2013

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Tablodaki kadın bir hamakta çiçeklerin arasında uyuyakalmıştır. Kahküllü saçları ve kırmızı dudaklarıyla idealize edilmiş bir kadın görünümü sunar. Kompozisyonun alt kısmında gül bahçesi ve kuşlar tasvir edilmiştir. Sarı, pembe, mor ve turkuvaz renklerin canlılığı, kadının beyaz cildiyle bir karşıtlık yaratıyor ve sanatçının natüralist üsluptan uzaklaştığını gösteriyor.

No. 34

Resmin adı: “Çiçekler”,
Ölçüleri: 75x100 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya,

Tarih: 2015

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının opalizm üslubuyla resmettiği “Çiçekler” adlı tablosu dalından koparılmış ama orijinal görünümlerini koruyan çiçekleri tasvir ediyor. Mavi zemin üzerinde kırmızı, sarı, beyaz renkli çiçekler renk lekeleri halinde resmedilmiştir. Opalizm üslubunda en çok kullandığı renklerin mavi, kırmızı ve beyaz olduğu gözlenen Mammadov’un fırça darbeleri empresyonist tekniğe uygun dağınık lekeler halindedir.

No. 35 Resmin adı: “4 Mevsim”,

Ölçüleri: 177x55cm,

Teknik: Kağıt pastel,

Tarih: 2017

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Eser, doğadaki dört mevsimin özelliklerini yansıtır. İlk pano baharla başlıyor, sol üst köşeden itibaren doğanın uyandığı ve yeni açılan çiçekleri resmettiği bir mevsim olduğu görülüyor. İkinci pano yaz mevsimi ile ilgilidir. Burada yaz meyveleri görülüyor ve bir kadın başı biçimindeki güneşin etrafında kuşlar yer alıyor. Üçüncü pano sonbahara ayrılmıştır. Mevsime bağlı olarak sararmış yaprakları, sıcak ülkelere uçan kuşları ve genel bir kompozisyon geleneği olan mevsimin meyvelerini tasvir eder. Dördüncü pano kışı içerir. Bölümün ayrılmaz bir parçası, neredeyse alevini yitirmiş, buz ve karla çevrili soluk güneştir

No. 36 Resmin adı: “Yorumlanmamış Rüyalarım”,

Ölçüleri: 177x55 cm,

Teknik: Kağıt pastel,

Tarih: 2017

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kompozisyonun tam merkezinde ve en üstte insanın başlangıcı olan Adem ve Havva tasvir edilmiştir. Tüm insanlığın çıkış noktası oldukları için sanatçı onları merkezde resmetmiştir. Bu resimde aynı zamanda opal taşın renklerini de kullanmıştır. Ressam bu eserde neredeyse tüm dünyayı tasvir etmiştir. Sadece bu dünyayı anlatmakla yetinmeyen sanatçı öbür hayatı, cenneti ve cehennemi anlatmıştır.

No. 37 Resmin adı: “Portre”,

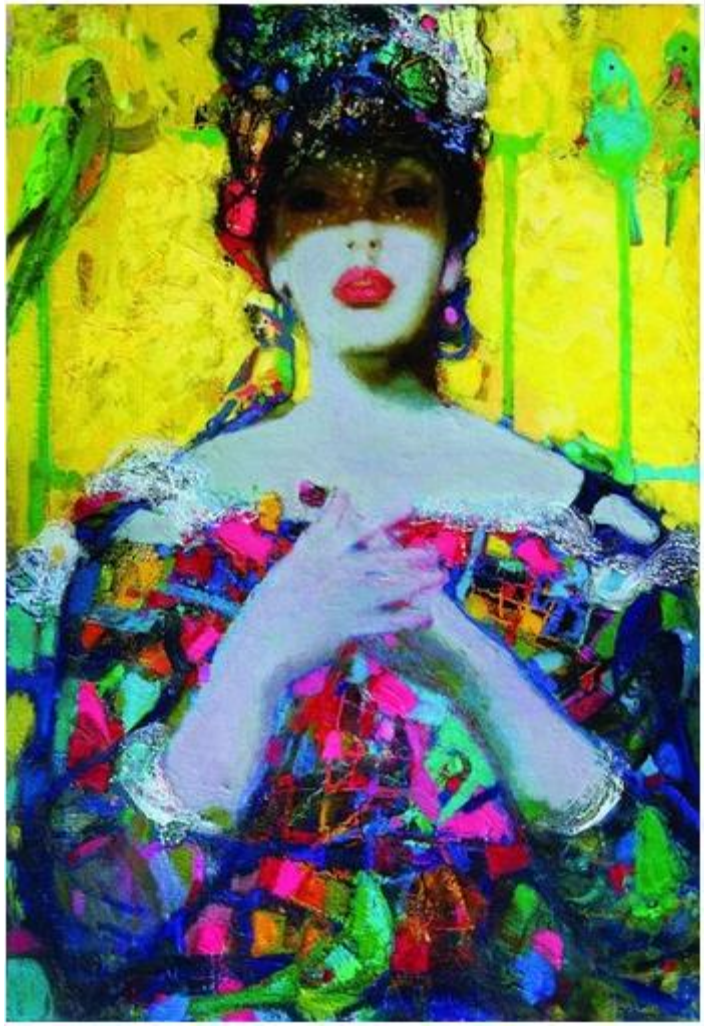
Ölçüleri: 177x55 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2013

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resimde siyah rengin hakimiyetini görüyoruz. Figur tam merkezde tasvir edilmiş, ve tam izleyiciye bakmaktadır. Figürün gözlerinin biçimi belli değildir ve yüzünde kaynağı belli olmayan bir ışık vardır. Sanatçının bu resminde empresyonist ve barok üsluptan etkilendiği görülür.

No. 38 Resmin adı: “Şarkıcı”,

Ölçüleri: 110 x 80 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2012

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının canlı ve parlak renkler kullandığı bu tablosunda beyaz tenli bir kadın tasviri yer alır. “Şarkıcı” resmi Opalizm tarzının örneklerinden biridir. Mammadov burada sarı arka fon tercih etmiştir. Resimde modelin karışık renkli kiyafeti, şapkası ve yeşil renkli papağanlar dikkat çeker.

No. 39 Resmin adı: “Portre”,

Ölçüleri: 75 x 55 cm,

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2015

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kırmızı arka fon tercih edilen bu resimde kısmen sola dönük yaşlı bir insan tasviri yer alır. Işık sol cepheden geldiği için modelin sağ tarafı gölgede kalmıştır. Beyaz sakallı ve oldukça yaşlı görünen figürün alnındaki yeşil ton ve kafasındaki siyahlık dikkat çeker. Sanatçının bu “Portre” sinde empresyonist fırça darbeleri kullanarak barok üsluptan etkilendiği görülür.

No. 40 Resmin adı: “Kırmızı Elbiseli Kadın”

Ölçüleri: 70 x 60 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2012

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Kırmızı rengi eserlerinde fazla kullandığı gözlemlenen sanatçı bu eserde de kırmızı rengi tercih etmiştir. Sola dönük resmedilen modelin kiyafetinde saçında, arka fonda ve hafif dudaklarında kırmızı renk görülür.

No. 41 Resmin adı: “Etude”

Ölçüleri: 40 x 30 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2005

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Ressamın bu tablosunda, siyah ve kırmızı arka fonda bir kadın yer alır. Üzerinde siyah elbisesi, şapkası ve takıları olan model dağınık fırça darbeleri ile resmedilmiştir. Modelin yüzünde sadece kırmızı dudakları belli oluyor ve kiyafetinde opal taşının renkleri görülür.

No. 42 Resmin adı: “Natürmort”

Ölçüleri: 100 x 130 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2019

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının natürmort janrında yaptığı eserlerden biri olan bu resimde empresyonist fırça darbeleri kullanılan yeşillikler içinde olan bahçede masa ve üzerindekilerin tasviri yer alıyor. Masa üzerindeki kasede olan meyvelerin doğallığı ve opal taşının renkleri bulunan tabaklar dikkat çeker.

No. 43 Resmin adı: “Kırmızı Natürmort”

Ölçüleri: 65 x 80 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2017

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının “Kırmızı Natürmort” isimli tablosunda, kırmızı arka fon kullanılmıştır. Kadeh ve içki şişeleri bulunan karışık bir natürmort’dur.

No. 44 Resmin adı: “Doğu Natürmort”

Ölçüleri: 100 x 120 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih : 2006

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Resimlerinde, özellikle natürmortlarında daha çok kırmızı rengin akışı görülür. Kırmızı renk, kullanımı en zor renklerden biri olmasına rağmen sanatçı eserlerinde kırmızı rengin farklı tonlarının kullanarak düşüncelerini ifade edebilmiştir.

No. 46 Resmin adı: “Natürmort”

Ölçüleri: 60 x 80 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih : 2005

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Ressamın empresyonist teknik kullandığı natürmortlarından biridir. Kırmızı ve tonlarının hakimiyeti dikkat çeker.

No. 47 Resmin adı: “Deniz Sahili”

Ölçüleri: 65 x 80 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2017

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sakit Mammadov’un manzara türündeki resimlerinden biridir. Resimde ışık ve gölge oyunu dikkat çeker.

No. 48 Resmin adı: “Moskova”

Ölçüleri: 70 x 120 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2011

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sanatçının Moskova’da bir semti betimlediğini düşündüğüm “Moskova” resminde kırmızı ve mavi renkle boyanmış evler, buz tutmuş sokak ve karlı damlar resmedilmiştir.

No. 49 Resmin adı: “Neftçala”

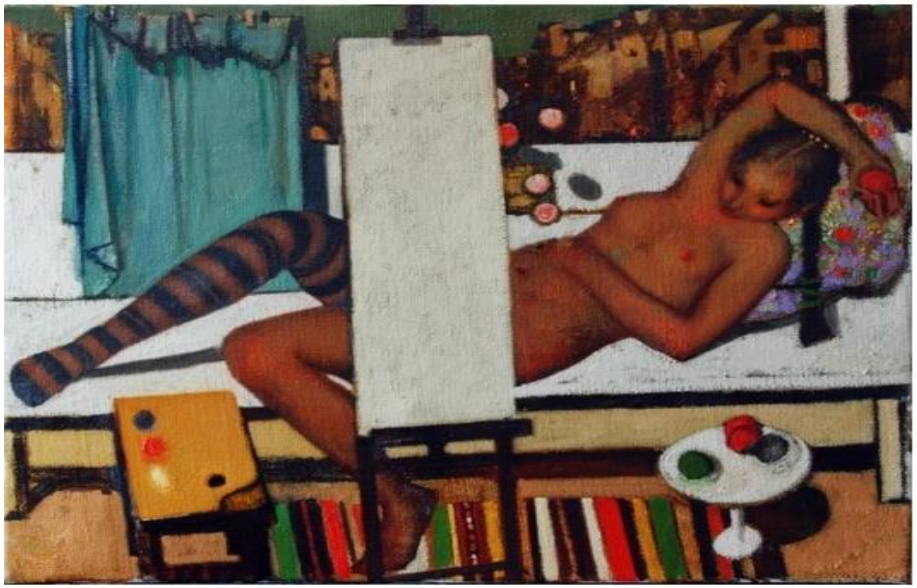
Ölçüleri: 91 x 61 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2015

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sakit Mammadov, Kür nehri kıyısında olan Neftçala şehrinde doğmuştur. Empresyonist fırça darbeleri ile resmedilen eserde dalgalı olarak resmedilen Kür nehri, küçük bir kasabayı anımsatan bölge ve ağaçlar yer alır.

No. 50 Resmin adı: “Nü”

Ölçüleri: 60 x 70 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2015

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Bu resimde sanki bir ressama poz verir gibi dışarıda bir kanepede uzanan çıplak bir figür yer alıyor. Sanatçının diğer Nülerinde ve kadın tasvirlerinde yer alan modelin tek ayağında çizgili çorap ve ayağının altındaki geleneksel kilim dikkat çeker.

No. 51 Resmin adı: “Elma Ağacının Altında”

Ölçüleri: 31 x 57 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2008

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Ressamın fotoğrafçı hassasiyeti ile resmettiği “Elma ağacının altında” tablosunda yüzüstü ağacın altına uzanmış, güneş ışınlarının üzerine gölge düşürdüğü bir nü tasvir edilmiştir.

No. 52 Resmin adı: “Aynanın Karşısında”

Ölçüleri: 63 x 38 cm

Teknik: Tuval üzerine yağlı boya

Tarih: 2008

Yer: Sakit Mammadov Stüdyo Müzesi, Bakü

Sakit Mammadov’un “AynanınK” isimli bu tablosunda çıplak bir kadın figürü yer alıyor. Kadının elinde ayna ve sırtı duvardaki aynaya dönük bir şekilde belindeki izlere bakmaktadır. Tamamen çıplak olan modelin sol ayağında yarım çizgili çorap tasvir eden sanatçı bu resimde de empresyonist teknik kullanmıştır.

KAYNAKÇA

Abdullayeva, Gülnare, "Sakit Memmedov yaradıcılığında qadın obrazları", "**Mədəniyyət.az" jurnalı**, Bakı, №12, 2015.

Anonim, **Azerbaycan Sovyet Ensiklopedisi**, 7. Cilt, Bakü, Azerbaycan Sovyet Ensiklopedisi'nin baş redaksiyası, 1983, s. 23.

Cebrailoğlu, Orhan, "Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatında Miniatür Etkileri", **Selçuk Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı 27, 2009, s. 51-69

Çelikbağ, Tahir, "Cavad Mircavadovun Yaratıcılığı", **Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 2/2, Haziran 2014, s. 270-284

Efendi, Rasim, **Azerbaycan inceseneti**, Bakü, Şerq-Qerb, 2001.

Efendi, Rasim, **Azerbaycan İnceseneti**, Bakü, Şerq-Qerb, 2007

Efendiyev.R., Kerimov.K., Rzayev.N., Hebibov.N., **Azerbaycan inceseneti : Monografiya**, Bakü, İşıq, 1992

Gafarova, Günay, **İslam ve Tasviri Sanat**, Bakü, Azərbaycan Elm Merkezi, 2019

İbrahimov, Anar, "Modern Azerbaycanın yenilikçi ressamı Sakit Mammadov ve Opalizm", **Medeniyyet.az dergisi**, sayı 322, 2018 s. 76-79

Kerimov, Kerim , **Azerbaycan Miniatürleri**, Bakü, İşıq yayınevi, 1992

Mehdiyeva Azizzade, Terlan, "Beni 20 yıl sonra anlayacaklar" Settar Behulzade, **Atatürk Üniveristesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi**, Sayı 35, 2015, s. 119-145

Mehdiyeva Azizzade, Terlan, "1960-70'li yıllarda SSCB'ği Sanatında Nonkomformist Haraketler ", Ankara, Seçkin Yayınevi, 2019, s. 15

Nezirova, Sara, "Sema, Güneş ve Ressamlık", Bakü, **Gobustan dergisi**, 1976, s 51-56

Önen, Leyla, Karahan İnam, Çağatay, "Çağdaş Azerbaycan Resim Sanatının Gelişim Aşamaları", **İdil Dergisi**, sayı 59, 2019, s. 877-889

Turan, Azer, **Sakit Memmedov 55**, Katalog, Baku, 2013

Uzun, Derya , **Azerbaycan Resim Eğitiminin Gelişmesinde Azerbaycan Azim Azimzade Ressamlık Mektebinin Önemi**, Selçuk Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya, 2011

Internet Kaynakları

"Bahruz Kangarlı'nın hayatı ve yaratıcılığı", (Çevrimiçi) http://www.behruzkengerli.nakhchivan.az/index.php/pazhes/2018-02-08-10-48-16, Erişim tarihi 18.09.2022

Terane Vahid, "İlk profesyonel tiyatro ressamlarımız", (Çevrimiçi) http://medeniyyet.az/page/news/24699/Ilk-pesekar-teatr-ressamlarimiz.html, Erişim tarihi 12.05.2022

Böyükağa Mirzezade, "Dünya Bir Penceredir", (Çevrimiçi) https://www.youtube.com/watch?v=9IGXFrBFsZs , 2020

Esed Guliyev, "Halk Ressamı Mikayıl Abdullayev", https://web.archive.org/web/20110706130833/http://www.respublica-news.az/2010/08/29/11434/ , Erişim tarihi 14.09.2022

R. Manafov, "Toğrul Nerimanbeyov Paris'te toprağa verildi" http://anl.az/down/meqale/exo/2013/iyul/317570.htm , Erişim tarihi 20.09.2022

Ziyadhan Aliyev, "Sosialist realizmi" ne meydan okumuş Abşeron Mektebi, https://azertag.az/xeber/Sosialist_realizmine_meydan_oxuyan_Abseron_ressamliq_mektebi-1053016 , Erişim tarihi 07.11.2022

"Babama kalsa ya balıkçı ya da öğretmen olurdum", Sabah, Erişim tarihi 07.05.2021, https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum

Palitra Art Televizyon program, Erişim tarihi 12.06.2021, (Çevrimiçi) https://www.youtube.com/watch?v=yjQFF_azbMI

Mükerremoğlu M. "Dünya öz renginde olsaydı...", Halk gazetesi, lhttp://www.anl.az/down/medeniyyet2008/avqust/medeniyyet2008_avqust_135.htm, 06.05.2021

Ü. Ferzeliyeva, "Alın yazımı alın terimle silip yeniden yazdım", Erişim tarihi 20.09.2021, Tibb gazetesi, http://tibbqazeti.az/az/persona/878-sakit-mmmdov-aln-yazm-aln-triml-yuyub-yenidn-yazdm.html

Olkan Özyurt, "Sakit Mammadov:Babama Kalsa ya Balıkçı ya da Öğretmen Olurdum", Sabah Gazetesi, 8.9.2019 (Çevrimiçi) https://www.sabah.com.tr/pazar/2019/09/08/sakit-mammadov-babama-kalsa-ya-balikci-ya-da-ogretmen-olurdum, Erişim 13.03.2022

“İngiltere Kraliçesi II. Elizabeth'in 90. doğum günü onuruna düzenlenen etkinlikler sona erdi”, (Çevrimiçi).https://azertag.az/xeber/Boyuk_Britaniya_Kralichasi_II_Elizabetin_90_illik_yubileyi_serefine_kechirilen_tedbirler_basa_chatib-951907

“Emalatxanada Görüş” Sakit Mammadov, (Çevrimiçi). https://emalatxanadagorush.wordpress.com/2017/05/11/sakitm%C9%99mm%C9%99dov/

Röya Tağıyeva, “Yeni Resim Okulu’nun Kurucusu Sakit Mammadov’un Sergisi Açıldı”, (Çevrimiçi). https://www.gununsesi.info/m%C9%99kt%C9%99b-yaratmis-sakit-m%C9%99mm%C9%99dovun-s%C9%99rgisi-keciril%C9%99c%C9%99k/

“Bin yılın insanı” Azerbaycanlı sanatçı, (Çevrimiçi).https://news.day.az/culture/523427.html

Nizami Aliyev, Nahçıvan ressamlarının portre yaratıcılığı (1950-1990), (Çevrimiçi). http://www.aqra.az/ru/naxcivan-r%C9%99ssamlarinin-portret-yaradiciligi-1950-1990/